

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता चतुर्थं काण्डं

Note: Please refer to the book, TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं	5
4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं...	5
4.1.1 Appendix.....	27
4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - देवयजनग्रहाभिधानं.....	30
4.2.1 Appendix.....	56
4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णनं.....	59
4.3.1 Appendix.....	78
4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - पञ्चमचितिशेषनिरूपणं.....	80
4.4.1 Appendix.....	99
4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः - होमविधिनिरूपणं.....	102
4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः - परिषेचनसंस्काराभिधानं.....	117

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट

संस्काराभिधानं.....142

4.7.1 Appendix.....162

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

4.1.1.1

यु॒ञ्जानः॑ प्र॒थमं॑ मन॒स्तत्वा॑य स॒विता॑ धि॒यः ।
अ॒ग्निं ज्योति॑र्नि॒चाय्य॑ पृथि॒व्या अ॒ध्या ऽभ॑रत् ।
यु॒क्त्वाय॑ मन॒सा दे॒वान्त् सु॒व॒र्यतो॑ धि॒या दि॒वं ॥
बृ॒हज्ज्योतिः॑ करि॒ष्यतः॑ स॒विता॑ प्र॒सुवा॑ति तान् ।
यु॒क्तेन॑ मन॒सा व॒यं दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स॒वे । सु॒व॒र्गेया॑य श॒क्त्यै ॥
यु॒ञ्जते॑ मन॒ उत॑ यु॒ञ्जते॑ धि॒यो वि॒प्रा वि॒प्रस्य॑ बृ॒हतो॑ वि॒पश्चितः॑ ।
वि हो॒त्रा द॒धे व॒युना॑ वि॒देक॑ इन् - [ ] 1

4.1.1.2

म॒ही दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ परि॒ष्टुतिः॑ । यु॒जे वां ब्र॒ह्म पू॒र्व्यं नमो॑भिर्वि
श्लो॒का य॑न्ति प॒थ्येव॑ सू॒राः । शृ॒ण्वन्ति॑ वि॒श्वे अ॒मृत॑स्य पु॒त्रा आ ये
धा॒मानि॑ दि॒व्यानि॑ त॒स्थुः । यस्य॑ प्र॒याण॑म॒न्वन्य॑ इ॒द्युर्दे॒वा दे॒वस्य॑

महि॒मानम॒र्चतः॑ । यः॑ पा॒र्थि॒वानि॑ वि॒ममे॒ स ए॒त॒शो॒ रजा॑ꣳसि दे॒वः स॒वि॒ता
महि॒त्व॒ना । दे॒व स॒वि॒तः प्र॒सु॒व य॒ज्ञं प्र॒सु॒व – [ ] 2

4.1.1.3

य॒ज्ञप॑तिं भ॒गाय॑ दि॒व्यो ग॑न्धर्वः । के॒त॒पूः के॒त॒न्नः पु॒नातु॑
वा॒चस्प॑तिर्वा॒चम॑द्य स्व॒दाति॑ नः । इ॒मं नो॑ दे॒व स॒वि॒तर्य॑ज्ञं प्र॒सु॒व
दे॒वायु॑वꣳ स॒खि॒वि॒दꣳ स॒न्नाजि॑तं ध॒नजि॑तꣳ सु॒वर्जि॑तं ।
ऋ॒चा स्तो॑मꣳ स॒म॒र्धय॑ गा॒य॒त्रेण॑ रथ॒न्तरं॑ । बृ॒हद्-गा॑य॒त्रव॑र्त॒नि ।
दे॒वस्य॑ त्वा स॒वि॒तुः प्र॒स॒वै ऽश्वि॑नोर्बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॑स्ता॒भ्यां
गा॒य॒त्रेण॑ छ॒न्द॒सा ऽऽद॑दे॒ऽङ्गि॒रस्व॑द॒भिर॑सि ना॒रि – [ ] 3

4.1.1.4

-र॒सि पृ॑थि॒व्याः स॒धस्था॑द॒ग्निं पु॑री॒ष्यम॑ङ्गि॒रस्व॑दा भ॒र त्रै॑ष्टु॒भेन॑ त्वा छ॒न्द॒सा
ऽऽद॑दे॒ऽङ्गि॒रस्व॑द्-ब॒भिर॑सि ना॒रि॒रसि॑ त्वया व॒यꣳ स॒धस्थ॑ आ॒ग्निꣳ श॑के॒म
ख॑नि॒तुं पु॑री॒ष्यं जा॑ग॒तेन॑ त्वा छ॒न्द॒सा ऽऽद॑दे॒ऽङ्गि॒रस्व॑द्ध॒स्त आ॒धाय॑ स॒वि॒ता
बि॒भ्रद॑भिꣳ हि॒र॒ण्ययीं॑ ।
तया॑ ज्यो॒ति॒रज॑स्र-मि॒द॒ग्निं खा॒त्वी न॒ आ भ॑रानुष्टु॒भेन॑ त्वा छ॒न्द॒सा
( ) ऽऽद॑दे॒ऽङ्गि॒रस्व॑त् । 4

(इद् - यजं प्रसुव - नारि - रानुष्टुभेन त्वा छन्दसा - त्रीणि च)
(A1)

4.1.2.1

इ॒माम॑गृ॒भ्णन् र॒शना॑मृ॒तस्य॑ पूर्॒व आयु॑षि वि॒दथे॑षु क॒व्या ।
तया॑ दे॒वाः सु॒तमा॑ ब॒भूवुर्ः ऋ॒तस्य॑ सा॒मन्थ् सर॑मा॒रप॑न्ती ।
प्र॒तूर्तं॑ वा॒जिन्ना॑ द्र॒व वरि॑ष्ठामनु सँव॒तं । दि॒वि ते॑ जन्म॑ पर॒मम॑न्तरि॒क्षे
नाभिः॑ पृ॒थिव्या॑मधि॒ योनिः॑ । यु॒ञ्जाथा॑ रा॒सभं॑ यु॒वम॑स्मिन् या॒मे
वृ॒षण्व॑सू । अ॒ग्निं भ॑रन्तमस्म॒युं । यो॒गेयो॑गे त॒वस्तरं॑ वा॒जेवा॑जे ह॒वाम॑हे ।
सखा॑य इ॒न्द्रमू॑तयै । प्र॒तूर्व- [ ] 5

4.1.2.2

- त्रे॒ह्यव॑क्राम॒न्नश॑स्ती रु॒द्रस्य॑ गा॒णप॑त्यान् म॒योभू॑रेहि ।
उ॒र्वन्तरि॑क्षमन्वि॒हि स्व॑स्ति ग॒व्यूति॑रभ॒यानि॑ कृ॒ण्वन् ।
पू॒ष्णा स॒युजा॑ सह । पृ॒थिव्याः॑ स॒धस्था॑द॒ग्निं पु॑रि॒ष्य-म॑ङ्गि॒रस्व-
द॒च्छे॒ह्यग्निं॑ पु॒रीष्य॑-म॑ङ्गि॒रस्वद॑-च्छे॒मोऽग्निं॑ पु॒रीष्य॑-म॑ङ्गि॒रस्वद॑-
भ॒रिष्या॑मोऽग्निं पु॒रीष्य॑-म॑ङ्गि॒रस्वद॑-भ॒रामः॑ । अ॒न्वग्नि॑रु॒षसा॑-
म॒ग्रम॑ख्य-द॒न्वहा॑नि प्र॒थमो॑ जा॒तवे॑दाः । अनु॑ सूर्य॑स्य - [ ] 6

4.1.2.3

पुरु॒त्रा च॒ रश्मी॑ननु॒ द्यावा॑पृथि॒वी आ त॑तान । आ॒गत्य॑ वा॒ज्यध्व॑नः
सर्वा॑ मृ॒धो वि॒धूनु॑ते । अ॒ग्निं स॒धस्थे॑ मह॒ति चक्षु॑षा नि चि॒कीष॑ते ।
आ॒क्रम्य॑ वा॒जिन् पृ॒थि॒वीम॒ग्निमि॑च्छ रु॒चा त्वं॑ ।
भूम्या॑ वृ॒त्वाय॑ नो ब्रू॒हि यतः॑ ख॒नाम॒ तं व॑यं ।
द्यौस्ते॑ पृ॒ष्ठं पृ॒थि॒वी स॒धस्थ॑मा॒त्मा ऽन्तरि॑क्षं॒ समु॒द्रस्ते॒ योनिः॑ ।
वि॒ख्याय॑ चक्षु॑षा त्वम॒भि तिष्ठ॑- [ ] 7

4.1.2.4

पृ॒तन्य॑तः ।
उत्क्राम॑ मह॒ते सौ॒भगा॑या-स्मा॒दास्था॑नाद् द्रवि॒णोदा॑ वा॒जिन् ।
वयं॑ स्याम॒ सुम॑तौ पृ॒थि॒व्या अ॒ग्निं ख॒निष्य॑न्त॒ उप॒स्थे अ॒स्याः ।
उद॑क्रमीद् द्रवि॒णोदा॑ वा॒ज्यर्वा॑ऽकः स लो॒कं सु॒कृतं॑ पृ॒थि॒व्याः ।
ततः॑ ख॒नेम॒ सुप्र॑तीकम॒ग्निं सु॒वो रु॒हाणा॑ अधि नाक॑ उत्त॒मे ।
अपो॑ दे॒वीरु॑प॒ सृज॑ मधु॒मती॑रयक्ष्माय॒ प्रजा॑भ्यः ।
तासां॑ स्था॒नादु॒ज्जिह॑ता-मोष॒धयः॑ सु॒पिप्प॒लाः । जिघ॑र्म्य- [ ] 8

4.1.2.5

-ग्निं॑ मन॑सा घृ॒तेन॑ प्र॒तिक्ष्य॑न्तं॒ भुव॑नानि॒ विश्वा॑ ॥
 पृथुं॑ ति॒रश्वा वय॑सा बृ॒हन्तं॑ व्य॒चिष्ट॑मन्नं॒ रभ॑सं वि॒दानं॑ ।
 आ त्वा जि॒घर्मी वच॑सा घृ॒तेना॑रक्षसा॒ मन॑सा तज्जुषस्व ।
 मर्य॑श्रीः स्पृ॒हयद्-व॑र्णो अ॒ग्निर्ना॑भि॒मृशे॑ तनु॒वा जर्ह॑षाणः ।
 परि॑ वाज॒पतिः क॒विर॒ग्निर्ह॒व्यान्य॑क्रमीत् । दध॑द् रत्नानि॒ दाशु॑षे ॥
 परि॑ त्वा॒ग्ने पु॑रं वयं वि॒प्रं सह॑स्य धीमहि । धृष॑द् वर्णं दि॒वेदि॑वे
 भे॒त्तारं॑ ( ) भङ्गु॒रावतः॑ । त्वम॑ग्ने द्युभि॒स्त्व-मा॑शुशुक्षणि॒स्त्व-म॑द्भ्यस्त्व-
 मश्म॑नस्परि । त्वं व॑नै॒भ्य स्त्व॑मोषधी॒भ्य स्त्वं नृ॑णां नृपते
 जाय॑से शुचिः । ९ (प्र॒तूर्व॑न्थ - सूर्य॑स्य - तिष्ठ - जि॒घर्मी -
 भे॒त्तारं॑ - वि॒शति॑श्च) (A2)

4.1.3.1

देव॑स्य त्वा सवि॒तुः प्र॑सवै॒श्विनो॑ ब॒र्हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्यां
 पृथि॒व्याः स॒धस्थे॑ग्निं पु॒रीष्य॑-मङ्गि॒रस्वत् ख॑नामि ।
 ज्योति॑ष्मन्तं त्वा॒ग्ने सु॒प्रती॑कमज॒स्रेण॑ भा॒नुना॑ दी॒द्यानं॑ ।
 शिवं॑ प्र॒जाभ्यो॑हिं सन्तं पृथि॒व्याः स॒धस्थे॑ग्निं पु॒रीष्य॑-मङ्गि॒रस्वत्

ख॒नामि॑ । अ॒पां पृ॒ष्ठम॑सि स॒प्र॒था उ॒र्व॒ग्निं भ॑रिष्यदपरावपिष्ठं ।
व॒र्ध॒मा॒नं म॒ह आ च॑ पु॒ष्करं॑ दि॒वो मा॒त्र॒या व॒रि॒णा प्र॑थस्व ।
श॒र्म च॑ स्तो- [ ] 10

4.1.3.2

व॒र्म च॑ स्तो अ॒च्छि॒द्रे ब॒हु॒ले उ॒भे । व्य॑चस्वती सँव॑साथां भ॒र्त॒म॒ग्निं
पु॒री॒ष्यं । सं॒व॒सा॒थाꣳ सु॒व॒र्वि॒दा स॒मी॒ची उ॒र॒सा त्म॑ना ।
अ॒ग्नि॒म॒न्त भ॑रिष्यन्ती ज्योति॑ष्मन्त म॒ज॒स्र॒मि॒त् ।
पु॒री॒ष्योꣳसि॑ वि॒श्व॒भ॒राः । अथ॑र्वा त्वा प्रथ॑मो निरमन्थदग्ने ।
त्वा॒म॒ग्ने पु॒ष्क॒रा॒द॒ध्य॒थ॒र्वा नि॑रमन्थत । मू॒ध॒र्नो वि॒श्व॒स्य॑ वा॒घ॒तः ।
तमु॑ त्वा द॒ध्य॒ङ्गु ऋ॒षिः पु॒त्र ई॒धे- [ ] 11

4.1.3.3

अथ॑र्वणः । वृ॒त्र॒ह॒णं पु॒र॒न्द॒रं । तमु॑ त्वा पा॒थ्यो वृ॒षा स॒मी॒धे द॑स्युहन्तमं ।
ध॒न॒ज्ज॒यꣳ र॒णो॒रणे॑ । सी॒द हो॒तः स्व॑ उ॒ लो॒के चि॒कि॒त्वान्त् सा॒द॒या
य॒ज्ञꣳ सु॒कृ॒त॒स्य॑ यो॒नौ ।
दे॒वा॒वी॒र्दे॒वान् ह॑विषा यजा॑स्यग्ने बृ॒ह॒द्-य॑जमाने वयो॑ धाः ।
नि॒ होता॑ हो॒तृष॑दने वि॒दान॑स्त्वेषो दी॒दि॒वाꣳ अ॒स॒द॒त् सु॒दक्षः॑ ।

अ॒द॒ब्ध॒व्र॒त॒ प्र॒म॒ति॒र्व॒सि॒ष्ठः॑ स॒ह॒स्रं॑ भ॒रः॑ शु॒चि॒जि॒ह्वो अ॒ग्निः॑ ।

स॒ꣳ सी॒द॒स्व॒ म॒हा॒ꣳ अ॒सि॒ शो॒च॒स्व- [ ] 12

4.1.3.4

दे॒व॒वी॒त॒मः॑ । वि॒ धू॒म॒ग॒ने अ॒रु॒षं॑ मि॒ये॒ध्य॒ सृ॒ज॒ प्र॒श॒स्त॒ द॒र्श॒तं॑ ।

ज॒नि॒ष्वा हि॒ जे॒न्यो अ॒ग्रे अ॒ह्ना॒ꣳ हि॒तो॒ हि॒ते॒ष्व॒रु॒षो व॒नेषु॑ ।

द॒मे॒द॒मे स॒प्त र॒त्ना द॒धा॒नो॒ऽग्नि॒र्हो॒ता नि॒ ष॒सा॒दा य॒जी॒यान् । 13

(स्थ - ई॒धे - शो॒च॒स्व - स॒प्त॒वि॒ंश॒ति॒श्च) - (A3)

4.1.4.1

सं ते॒ वा॒यु॒र्मा॒तरि॒श्वा द॒धा॒तू॒त्ता॒ना॒यै हृ॒द॒यं॑ य॒द्वि॒लि॒ष्टं॑ ।

दे॒वा॒नां॑ य॒श्च॒र॒ति प्रा॒ण॒थे॒न त॒स्मै च॑ दे॒वि व॒ष॒ड॒स्तु॒ तु॒भ्यं॑ ।

सु॒जा॒तो ज्यो॒ति॒षा स॒ह श॒र्म व॒रू॒थ॒मा॒ऽस॒दः॑ सु॒वः॑ ।

वा॒सो अ॒ग्ने वि॒श्व॒रू॒प॒ꣳ सँ॒व्य॒य॒स्व वि॒भा॒व॒सो ।

उ॒दु ति॒ष्ठ स्व॒ध्व॒रा॒वा नो॑ दे॒व्या कृ॒पा ।

दृ॒शे च॑ भा॒सा बृ॒ह॒ता सु॒शु॒क्व॒नि॒रा॒ग्ने या॒हि सु॒श॒स्ति॒भिः॑ । 14

4.1.4.2

ऊ॒र्ध्व ऊ॒ षु॒ ण॒ ऊ॒तये॑ ति॒ष्ठा दे॒वो न॑ स॒विता॑ ।
ऊ॒र्ध्वो वा॒जस्य॑ स॒निता॑ यद॒ज्जिभि॑-र्वा॒घद्भि॑-र्वि॒ह्याम॑हे ।
स जा॒तो गर्भो॑ अ॒सि रो॑द॒स्यो॒रग्ने॑ चा॒रुर्वि॑भृ॒त ओष॑धीषु ।
चि॒त्रः शि॒शुः परि॑ तमा॒स्य॒क्तः प्र॒ मातृ॑भ्यो॒ अधि॑ क॒निक्र॑दद्वाः ।
स्थि॒रो भव॑ वी॒ड्वङ्ग॑ आ॒शुर्भव॑ वा॒ज्यर्व॑न् ।
पृ॒थुर्भव॑ सु॒षद॒स्त्वम॒ग्नेः पु॒रीष॑वा॒हनः॑ । शि॒वो भव॑ - [ ] 15

4.1.4.3

प्र॒जाभ्यो॑ मा॒नुषी॑भ्य॒स्त्वम॑ङ्गि॒रः ।
मा द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒भि शू॒शुचो॑ मा॒ऽन्तरि॑क्षं मा वन॒स्पती॑न् ।
प्रै॒तु वा॒जी क॒निक्र॑द-न्ना॒नद॑द्-रा॒सभः॑ प॒त्वा ।
भर॑न्न॒ग्निं पु॒रीष्यं॑ मा पा॒द्यायु॑षः पु॒रा ।
रा॒सभो॑ वां क॒निक्र॑दथ् सु॒युक्तो॑ वृष॒णा रथे॑ ।
स वा॒म॒ग्निं पु॒रीष्य॑मा॒शुर्दू॒तो व॑हा॒दितः॑ ।
वृषा॑ऽग्निं वृष॒णं भर॑न्न॒पां गर्भ॑ऽस॒मुद्रि॑यं । अ॒ग्न आ या॑हि- [ ] 16

4.1.4.4

वी॒तय॑ ऋ॒तꣳ स॒त्यं । ओ॒ष॒धयः॑ प्र॒ति गृ॒ह्णी॑ताऽग्नि॒मेतꣳ
 शि॒वमा॒यन्त॑मभ्य॒त्र यु॒ष्मान् । व्य॒स्यन् वि॒श्वा अ॒मती॑र॒राती॑-नि॒षीद॑न्नो अ॒प
 दु॒र्मतिꣳ ह॑नत् । ओ॒ष॒धयः॑ प्र॒ति मो॒दध्व॑मे॒नं पु॒ष्पाव॑तीः सु॒पिप्प॑लाः ।
 अयं॑ वो॒ गर्भं॑ ऋ॒त्वियः॑ प्र॒त्नꣳ स॒धस्थ॑मा ऽस॒दत् । 17
 (सु॒शस्ति॑भिः - शि॒वो भ॑व - या॒हि - ष॒ट्त्रिꣳश॑च्च) (A4)

4.1.5.1

वि पा॒जसा॑ पृ॒थुना॑ शो॒शुचा॑नो बा॒धस्व॑ द्वि॒षो र॑क्ष॒सो अ॒मीवाः॑ ।
 सु॒शर्म॑णो बृ॒हतः॑ शर्म॒णि स्या॑मग्ने॒रहꣳ सु॒हव॑स्य प्र॒णीतौ॑ ।
 आपो॑ हि ष्ठा म॒योभु॑वस्ता न ऊ॒र्जे द॑धात॒न । म॒हे र॑णाय चक्ष॒से ।
 यो वः॑ शि॒वत॑मो र॒सस्त॑स्य भा॒जय॑तेह नः । उ॒शती॑रिव मा॒तरः॑ ।
 तस्मा॑ अ॒रं ग॑मा॒म वो॒ यस्य॑ क्षया॒य जि॑न्वथ । आपो॑ ज॒नय॑था च नः ।
 मि॒त्रः - [ ] 18

4.1.5.2

सꣳसृ॒ज्य पृ॒थि॒वीं भू॑मिं च ज्यो॒तिषा॑ स॒ह ।
 सु॒जातं॑ जा॒तवे॑दसम॒ग्निं वै॒श्वान॑रं वि॒भुं ।

अ॒यक्ष्मा॑य॒ त्वा स॒ꣳ सृ॒जामि॑ प्र॒जाभ्यः॑ ।
वि॒श्वे॑ त्वा दे॒वा वै॒श्वान॑राः स॒ꣳ सृ॒जन्त्वा-नु॑ष्टु॒भेन॑ छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्वत्॑ ।
रु॒द्राः सं॒भृत्य॑ पृ॒थि॒वीं बृ॒हज्ज्यो॑तिः॒ समी॑धिरे ।
तेषां॑ भा॒नुर॑ज॒स्र इ॒च्छुक्रो॑ दे॒वेषु॑ रोचते । स॒ꣳ सृ॒ष्टां व॑सु॒भी रु॒द्रैर्धी॑रैः
क॒र्म॒ण्यां मृ॒दं । ह॒स्ताभ्यां॑ मृ॒द्धीं कृ॒त्वा सि॒नीवा॒ली करो॑तु - [ ] 19

4.1.5.3

तां । सि॒नीवा॒ली सु॒कपर्दा॑ सु॒कुरी॒रा स्वौ॑प॒शा ।
सा तु॒भ्यम॑दिते॒ मह॑ ओ॒खां द॑धातु॒ हस्त॑योः ।
उ॒खां करो॑तु॒ शक्त्या॑ बा॒हुभ्या॑-म॒दिति॑र्धिया ।
मा॒ता पु॒त्रं य॑थोप॒स्थे सा॑ऽग्निं बि॒भर्तु॑ गर्भ॒ आ ।
म॒खस्य॑ शि॒रोऽसि॑ य॒ज्ञस्य॑ प॒दे स्थः॑ ।
व॒सव॑स्त्वा कृ॒ण्वन्तु॑ गा॒यत्रे॑ण छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वत्॑ पृ॒थि॒व्यसि॑
रु॒द्रास्त्वा॑ कृ॒ण्वन्तु॑ त्रै॒ष्टुभे॑न छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्व॑दन्तरि॒क्षम॑स्या - [ ] 20

4.1.5.4

-दि॒त्यास्त्वा॑ कृ॒ण्वन्तु॑ जा॒गते॑न छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्व॑द् द्यौ॒रसि॑ वि॒श्वे
त्वा दे॒वा वै॒श्वान॑राः कृ॒ण्वन्त्वानु॑ष्टु॒भेन॑ छ॒न्दसा॑-ऽङ्गि॒रस्व॑द्-दि॒शोऽसि॑

ध्रु॒वाऽसि॑ धा॒रया॑ मयि॑ प्र॒जाꣳ रा॒यस्पोषं॑ गौ॒पत्यꣳ सु॒वीर्यꣳ स॒जा॒तान्
यज॑मा॒नायाऽदि॒त्यै रा॒स्नाऽस्य॑ दि॒तिस्ते॒ बिलं॑ गृ॒ह्णातु॑ पा॒ङ्केन॑
छन्द॑सा ऽङ्गि॒रस्वत् । कृ॒त्वाय॑ सा म॒हीमु॒खां मृ॒न्मयीं॑ यो॒निम॒ग्नये॑ ।

तां पु॒त्रेभ्यः॑ सं प्रा ( ) यच्छ॑ददि॒तिः श्र॒पया॑निति । 21

(मि॒त्रः - करो॑ - त्वन्त॑रि॒क्षम॑सि - प्र - च॒त्वारि॑ च) (A5)

4.1.6.1

वस॑वस्त्वा धू॒पय॑न्तु गा॒यत्रेण॑ छन्द॑साऽङ्गि॒रस्वद्-रु॒द्रास्त्वा धू॒पय॑न्तु त्रै॒ष्टुभेन॑
छन्द॑साऽङ्गि॒रस्व-दा॑दि॒त्यास्त्वा धू॒पय॑न्तु जा॒गतेन॑ छन्द॑साऽङ्गि॒रस्वद्-वि॒श्वे
त्वा दे॒वा वै॒श्वान॑रा धू॒पय॑न्त्वानु॒ष्टुभेन॑ छन्द॑साऽङ्गि॒रस्व-दिन्द्र॑स्त्वा
धू॒पय॑त्वङ्गि॒रस्वद्-वि॒ष्णुस्त्वा धू॒पय॑त्वङ्गि॒रस्वद्-वरु॑णस्त्वा
धू॒पय॑त्वङ्गि॒रस्व-दा॑दि॒तिस्त्वा दे॒वी वि॒श्वदे॒व्याव॑ती पृ॒थिव्याः
सध॑स्थे॒ ऽङ्गि॒रस्वत् ख॑नत्ववट॑ दे॒वानां॑ त्वा प॒त्नी - [ ] 22

4.1.6.2

दे॒वी वि॒श्व दे॒व्याव॑तीः पृ॒थिव्याः सध॑स्थे॒ ऽङ्गि॒रस्वद्-द॑धतू॒खे
धि॒षणा॑स्त्वा दे॒वीवि॒श्वदे॒व्याव॑तीः पृ॒थिव्याः सध॑स्थे॒-ऽङ्गि॒रस्व-
द॒भीन्ध॑तामु॒खे ग॑नास्त्वा दे॒वीवि॒श्वदे॒व्याव॑तीः पृ॒थिव्याः सध॑स्थे॒ ऽङ्गि॒रस्व-

च्छ॑पयन्तू॒खे व॒रू॒त्रयो॑ ज॒नय॑स्त्वा दे॒वीर्वि॒श्वदे॒व्यावतीः॑ पृ॒थिव्याः॑
स॒धस्थे॑ऽङ्गि॒रस्वत् प॑चन्तू॒खे । मि॒त्रैता॒मुखां॑ प॒चैषा मा भे॑दि । ए॒तां ते परि॑
द॒दाम्य॑भि॒त्यै । अ॒भीमां॑ – [ ] 23

4.1.6.3

म॒हिना॑ दि॒वं मि॒त्रो ब॑भूव स॒प्रथाः॑ । उ॒त श्र॑वसा पृ॒थिवीं॑ ।
मि॒त्रस्य॑ च॒र्षणी॑धृतः श्र॒वो दे॒वस्य॑ सा॒नसिं॑ । द्यु॒म्नं चि॒त्रश्र॑वस्त॒मं ।
दे॒वस्त्वा स॒वितो॑द्वपतु सु॒पाणिः॑ स्व॒ङ्गुरिः॑ । सु॒बा॒हुरु॒त श॑क्त्या ।
अ॒पद्य॑माना पृ॒थिव्या॑शा दि॒श आ पृ॑ण ।
उ॒त्तिष्ठ॑ बृ॒हती॑ भ॒वोर्ध्वा तिष्ठ॑ ध्रु॒वा त्वं॑ । व॒सव॑स्त्वा ऽऽच्छृ॑न्दन्तु गाय॒त्रेण॑
छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्वद् रु॒द्रास्त्वाऽऽ च्छृ॑न्दन्तु ( ) त्रै॒ष्टुभे॒न छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्व-
दा॒दित्या॑स्त्वा ऽऽच्छृ॑न्दन्तु जा॒गते॒न छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्वद्-वि॒श्वे त्वा दे॒वा
वै॒श्वान॑रा आ च्छृ॑न्दन्त्वानु॒ष्टुभे॒न छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्वत् । 24

(प॒त्नी – रि॒माꣳ – रु॒द्रास्त्वाऽऽ च्छृ॑न्दन्त्वे – का॒न्न विꣳश॑तिश्च) (A6)

4.1.7.1

स॒मास्त्वा॑ऽग्न ऋ॒तवो॑ वर्ध॒यन्तु सँ॑व॒त्सरा॑ ऋ॒षयो॑ या॒नि स॒त्या ।
सं दि॒व्येन॑ दी॒दिहि॑ रो॒चने॑न वि॒श्वा आ भा॑हि प्र॒दिशः॑ पृ॒थिव्याः॑ ।

सं चे॒ध्य॒स्वा॒ग्ने प्र च॑ बो॒धयै॑नमु॒च्च तिष्ठ॑ मह॒ते सौ॒भगा॑य ।
मा च॑ रि॒षदु॒पस॒त्ता ते अ॒ग्ने ब्र॒ह्माण॑स्ते य॒शसः॑ सन्तु॒ मा॒न्ये ।
त्वा॒मग्ने॑ वृ॒णते ब्रा॒ह्मणा॑ इ॒मे शि॒वो अ॒ग्ने - [ ] 25

4.1.7.2

सं व॑रणे भ॒वा नः॑ । स॒पत्न॑हा नो॒ अभि॑मा॒तिजि॒च्च स्वे गये॑ जा॒गृह्य॑
प्र॒युच्छन् । इ॒हैवा॒ग्ने अ॒धि धा॒रया॑ र॒यिं मा त्वा॒ नि॒क्रन् पू॒र्वचि॑तो
नि॒का॒रिणः॑ । क्ष॒त्रम॒ग्ने सु॒यम॑मस्तु॒ तुभ्य॑मु॒पस॒त्ता वर्ध॑तां ते॒ अनि॑ष्टृतः ।
क्ष॒त्रेणा॒ग्ने स्वा॒युः सꣳ र॑भस्व मि॒त्रेणा॒ग्ने मि॒त्रधे॑ये यतस्व ।
स॒जा॒तानां॑ म॒ध्यम॑स्था ए॒धि रा॒ज्ञाम॑ग्ने वि॒हव्यो॑ दी॒दिही॒ह । अ॒ति - [ ] 26

4.1.7.3

नि॒हो अ॒ति सि॒धो ऽत्य॑चि॒त्ति-म॒त्यरा॑तिम॒ग्ने ।
वि॒श्वा ह्य॒ग्ने दु॒रिता॑ स॒हस्वा॒थास्म॑भ्यꣳ स॒हवी॑राꣳ र॒यिन्दाः॑ ।
अ॒नाधृ॑ष्यो जा॒तवे॑दा॒ अनि॑ष्टृतो वि॒राड॑ग्ने क्ष॒त्रभृ॑द्-दी॒दिही॒ह ।
वि॒श्वा आ॒शाः प्र॒मुञ्च॑न् मा॒नुषी॑र्भियः शि॒वाभि॑र॒द्य परि॑ पा॒हि नो वृ॑धे ।
बृ॒हस्प॑ते स॒वित॑र्बो॒धयै॑नꣳ सꣳ शि॒तं चि॒त्सं त॒राꣳ सꣳ शि॑शाधि ।
व॒र्धयै॑नं मह॒ते सौ॒भगा॑य- [ ] 27

4.1.7.4

वि॒श्व ए॒न॒म॒नु॒ म॒द॒न्तु॒ दे॒वाः । अ॒मु॒त्र॒भू॒या॒द॒ध॒ य॒द्य॒म॒स्य॒ बृ॒ह॒स्प॒ते
अ॒भि॒श॒स्ते॒र॒ मु॒ञ्चः॑ । प्र॒त्यौ॒ह॒ता-म॒श्वि॒ना मृ॒त्यु॒म॒स्माद् दे॒वा॒ना-म॒ग्ने
भि॒ष॒जा श॒ची॒भिः॑ । उ॒द्व॒यं त॒म॒स॒स्परि॑ प॒श्य॒न्तो॒ ज्यो॒ति॒रु॒त्तरं॑ ।
दे॒वं दे॒व॒त्रा सूर्य॑म॒ग॒न्म॒ ज्यो॒ति॒रु॒त्त॒मं । 28

(इ॒मे शि॒वो अ॒ग्ने - ऽति॑ - सौ॒भ॒गाय॑ - च॒तु॒स्त्रि॒ंश॒च्च) (A7)

4.1.8.1

ऊ॒र्ध्वा अ॒स्य॒ स॒मि॒धो भ॒व॒न्त्यू॒र्ध्वा शु॒क्रा शो॒ची॒ऽष्य॒ग्नेः ।
द्यु॒म॒त्त॒मा सु॒प्र॒ती॒क॒स्य॒ सू॒नोः॑ । त॒नू॒न॒पा॒द॒सु॒रो वि॒श्व॒वे॒दा दे॒वो दे॒वेषु॑ दे॒वः ।
प॒थ आ॒ऽन॒क्ति॒ म॒ध्वा घृ॒तेन॑ । म॒ध्वा य॒ज्ञं न॒क्ष॒से प्री॒णा॒नो न॒रा॒श॒ऽसो
अ॒ग्ने । सु॒कृ॒द्दे॒वः स॒वि॒ता वि॒श्व॒वा॒रः । अ॒च्छा॒य॒मे॒ति श॒व॒सा
घृ॒ते॒ने॒डा॒नो व॒हि॒र्न॒म॒सा । अ॒ग्नि॒ऽसु॒चो अ॒ध्व॒रेषु॑ प्र॒य॒त्सु ।
स॒ य॒क्ष॒द॒स्य॒ म॒हि॒मा॒न॒म॒ग्नेः॑ स - [ ] 29

4.1.8.2

ई॒ म॒न्द्रा॒सु प्र॒य॒सः॑ । व॒सु॒श्चे॒ति॒ष्ठो व॒सु॒धा॒त॒म॒श्च ।
द्वा॒रो दे॒वी॒र॒न्व॒स्य॒ वि॒श्वे॑ व्र॒ता द॒द॒न्ते॑ अ॒ग्नेः॑ । उ॒रु॒व्य॒च॒सो धा॒म्ना

प॒त्य॒मा॒नाः । ते अ॒स्य॒ योष॑णे दि॒व्ये न॒ यो॒ना॒वु॒षा॒सान॒क्ता ॥
 इ॒मं य॑ज्ञम॒वता॒ म॒ध्व॒रं नः॑ । दै॒व्या हो॒तारा॒वूर्ध्व॑-म॒ध्व॒रं नो॒ऽग्ने॒र्जि॒ह्वा॒मभि॑
 गृ॒णीतं॑ । कृ॒णु॒तं नः॑ स्वि॒ष्टिं । ति॒स्रो दे॒वीर्ब॒र्हि॒रेद॑
 स॒द॒न्त्वि॒डा सर॑स्वती - [ ] 30

4.1.8.3

भा॒रती । म॒ही गृ॑णा॒ना । तन्न॑स्तु॒रीप॒मद्भु॑तं पु॒रु॒क्षु त्व॑ष्टा सु॒वीरं॑ ॥
 रा॒य॒स्पोषं॑ वि॒ष्यतु॑ ना॒भि॒म॒स्मे । वन॑स्प॒तेऽव॑ सृ॒जा र॒राण॑स्त्व॒मना॑ दे॒वेषु॑ ।
 अ॒ग्नि॒र्ह॒व्यं श॑मि॒ता सू॒दया॑ति । अ॒ग्ने स्वा॑हा कृ॒णु॒हि जा॑तवे॒द इन्द्रा॑य
 ह॒व्यं । वि॒श्वे दे॒वा ह॑वि॒रिदं॑ जुष॒न्तां ।
 हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भः स॑म॒वर्त॑ता॒ग्रे भू॒तस्य॑ जा॒तः प॒तिरे॑क॒ आसी॑त् ।
 स दा॑धार पृ॒थि॒वीं द्या - [ ] 31

4.1.8.4

-मु॒तेमां॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
 यः प्रा॑णतो नि॒मिष॑तो म॒हित्वै॒क इ॒द्राजा॑ जग॒तो ब॒भूव॑ ।
 य ई॒शे अ॒स्य द्वि॒पद॑श्चतु॒ष्पदः॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
 य आ॑त्म॒दा ब॒लदा॑ यस्य॒ विश्व॑ उ॒पास॑ते प्र॒शिषं॑ यस्य॒ देवाः॑ ।

यस्य॑ छायाऽमृतं॑ यस्य॑ मृत्युः॑ कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम ।

यस्ये॒मे हि॒मव॑न्तो म॒हित्वा॑ यस्य॑ समु॒द्रं र॒सया॑ स॒हा - [ ] 32

4.1.8.5

-ऽऽहुः॑ । यस्ये॒माः प्र॒दिशो॑ यस्य॑ बा॒हू कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम ।

यं क्र॒न्दसी॑ अव॒सा तस्त॑भाने अ॒भ्यैक्षे॑तां मन॒सा रेज॑माने ।

यत्रा॒धि सू॒र उ॒दितौ॑ व्येति॑ कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम ।

येन॑ द्यौरु॒ग्रा पृ॒थिवी॑ च दृ॒ढे येन॑ सु॒वः स्त॒भितं॑ येन॑ नाकः॑ ।

यो अ॒न्तरि॑क्षे रज॒सो वि॒मानः॑ कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम ।

आपो॑ ह यन्म॒हती॑ वि॒श्व - [ ] 33

4.1.8.6

-मायन् दक्षं दधाना जनयन्तीरग्निं ।

ततो॑ दे॒वानां॑ नि॒रव॑र्त्ततासुरेकः॑ कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम ।

यश्चि॒दापो॑ म॒हिना॑ प॒र्यप॑श्यद्-दक्षं दधाना जनयन्तीरग्निं ।

यो दे॒वेष्व॑धि दे॒व ऐ॒क आ॒सीत् कस्मै॑ देवाय॑ हविषा॑ विधेम । 34

(अ॒ग्नेः स - सर॑स्वती - द्या॑ - स॒ह - वि॒श्वं - चतु॑स्त्रिंशच्च)
(A8)

Special Korvai

(ऊ॒र्ध्वा – यः प्रा॒णतो – य आ॒त्मदा – यस्ये॒मे – यङ्क्र॑न्द॒सी – येन॑
द्यौ- रापो॑ ह॒ यत् – ततो॑ दे॒वानां॑ – यश्चि॑दापो – यो दे॒वेषु॑ – नव॑)

4.1.9.1

आकू॑तिम॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒ मनो॑ मे॒धाम॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒
चित्तं॑ वि॒ज्ञात॑म॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒ वाचो॑ वि॒धृति॑म॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒
प्रजा॑पतये॒ मनवे॑ स्वाहा॒ऽग्नये॑ वै॒श्वान॒राय॑ स्वाहा॒ विश्वे॑ दे॒वस्य॑ ने॒तुर्म॑र्तो
वृणी॑त स॒ख्यं विश्वे॑ रा॒य इ॑षु॒ध्यसि॑ द्यु॒म्नं वृणी॑त पु॒ष्यसे॑ स्वाहा॒ मा सु॑
भि॒त्था मा सु॑ रि॒षो दृ॒हस्व॑ वी॒डय॑स्व सु ।

अ॒ंब धृ॑ष्णु वी॒रय॑स्वा – [ ] 35

4.1.9.2

–ऽग्नि॑श्चेदं करिष्यथः । दृ॒हस्व॑ दे॒वि पृ॑थि॒वि स्व॑स्तय॒ आसु॑री मा॒या
स्व॒धया॑ कृ॒ताऽसि॑ । जुष्टं॑ दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यम॑रि॒ष्टा त्वमु॑दिहि॒ यज्ञे॑
अ॒स्मिन् । मि॒त्रैता॑मु॒खां तपै॑षा मा भे॒दि । ए॒तां ते॑ परि॒ ददा॑म्यभि॒त्त्यै ।
दू॒वन्नः॑ सर्पि॑रासुतिः प्र॒त्नो होता॑ वरे॒ण्यः । सह॑स॒स्पु॒त्रो अद्भु॑तः ।

पर॒स्या॒ अधि॑ सँ॒वतो॑ऽवरा॒ अ॒भ्या - [ ] 36

4.1.9.3

तर॑ । य॒त्रा॒हम॑स्मि॒ ता॒ अ॒व । पर॒मस्याः॑ परा॒वतो॑ रो॒हिद॑श्च इ॒हाऽग॑हि ।
पु॒री॒ष्यः पु॒रु॒प्रियो॑ऽग्ने त्वं तरा॑ मृ॒धः । सी॒द त्वं मा॒तुर॑स्या॒ उप॒स्थे
वि॒श्वा॒न्यग्ने॑ व॒यु॒नानि॑ वि॒द्वान् ।

मै॒ना॒म॒र्चि॒षा मा॑ तप॒साऽभि॑ शू॒शु॒चो॒ऽन्तर॑स्या॒ शु॒क्र ज्यो॑तिर्वि॒ भा॒हि ।
अ॒न्तर॑ग्ने रु॒चा त्व॑मु॒खायै॑ स॒दने॑ स्वे । तस्या॒स्त्व॒ हर॑सा॒ तप॑न् ( )
जा॒तवे॑दः शि॒वो भ॑व । शि॒वो भू॒त्वा म॒ह्यम॑ग्नेऽथो सी॒द शि॒वस्त्वं ।

शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः सर्वाः॑ स्वां यो॒निमि॑हाऽऽस॒दः । 37

(वी॒रय॑स्वा - ऽऽ - तप॑न् - वि॒शति॑श्च) (A9)

4.1.10.1

यद॑ग्ने या॒नि का॒नि चाऽऽ॒ते दा॑रू॒णि द॒ध्मसि॑ । तद॑स्तु तु॒भ्यमि॑द्-घृ॒तं
तज्जु॑षस्व यवि॒ष्य । यद॑त्युप॒जिह्मि॑का॒ यद्व॑म्रो अ॒तिस॑र्पति ।

सर्वं॑ तद॑स्तु ते घृ॒तं तज्जु॑षस्व यवि॒ष्य ।

रा॒त्रि॒ रा॒त्रिम॑प्र॒यावं॑ भ॒रन्तो॑ऽश्वा॒येव॑ तिष्ठ॒ते घा॒सम॑स्मै ।

रा॒य॒स्पौ॒षेण॑ स॒मि॒षा म॑द॒न्तो॑ऽग्ने मा॒ ते प्र॑ति॒वेशा॑ रिषाम ।

नाभा - [ ] 38

4.1.10.2

पृ॒थि॒व्याः॑ स॒मि॒धा-न॒म॒ग्नि॒ꣳ रा॒य॒स्पोषा॑य बृ॒ह॒ते ह॒वाम॑हे ।
 इ॒र॒म॒म॒दं बृ॒ह॒दु॒क्थं॑ य॒ज॒त्रं जे॒तार॑म॒ग्निं पृ॒त॒ना॒सु सा॒स॒हिं ।
 याः से॒ना अ॒भी॒त्वंरी॑रा-व्या॒धि॒नी-रु॒ग॒णा उ॒त ।
 ये स्ते॒ना ये च त॒स्करा॑स्ताꣳस्ते अ॒ग्नेऽपि॑ द॒धाम्या॑स्ये ।
 दꣳष्ट्रा॒भ्यां म॒लि॒म्लून् जं॒भ्यै-स्त॒स्करा॑ꣳ उ॒त ।
 ह॒नू॒भ्याꣳ स्ते॒नान्-भ॒ग॒व॒स्ताꣳ-स्त्वं खा॑द सु॒खादि॑तान् ।
 ये जने॑षु म॒लि॒म्लवः॑ स्ते॒ना-स॒स्त॒स्करा॑ वने॑ । ये - [ ] 39

4.1.10.3

क॒क्षे॒ष्व॒घा य॒व॒स्ताꣳस्ते॑ द॒धामि॑ जं॒भयोः॑ ।
 यो अ॒स्मभ्य॑म॒राती॑याद्-यश्च नो द्वे॒षते॑ ज॒नः ।
 नि॒न्दा॒द्यो अ॒स्मान् दि॒प्सा॑च्च स॒र्वं तं म॒स्मसा॑ कुरु ।
 सꣳशि॑तं मे ब्र॒ह्म सꣳशि॑तं वी॒र्यं॑ ब॒लं ।
 सꣳशि॑तं क्ष॒त्रं जि॒ष्णु य॒स्याऽह॑म॒स्मि पु॒रोहि॑तः ।
 उ॒देषां॑ बा॒हू अ॒ति॒र॒मु॒द्वर्च॑ उ॒दू ब॒लं ।

क्षि॒णो॒मि ब्र॒ह्म॒णा-ऽमि॒त्रानु॒न्नयामि॑ - [ ] 40

4.1.10.4

स्वा॒ꣳ अ॒हं । दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौ॒दुर्म॑र्ष॒मायुः॑ श्रि॒ये रु॒चानः॑ ।
 अ॒ग्नि॒रमृ॑तो॒ अभ॒वद्वयो॑-भि॒र्यदे॑नं द्यौ॒रज॑नयथ् सु॒रेताः॑ ।
 वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्र॒ति मुञ्च॑ते क॒विः प्रा॒ऽसा॒वीद्भ॒द्रं द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।
 वि ना॒कम॑ख्यथ् स॒विता व॑रे॒ण्योऽनु॑ प्र॒याण॑मु॒षसो॑ वि॒राज॑ति ।
 नक्तो॑षासा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑कꣳ स॒मीची॑ ।
 द्या॒वा क्षा॒मा रु॒क्मो - [ ] 41

4.1.10.5

अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्र॒वि॒णोदाः॑ ।
 सु॒प॒र्णोऽसि॑ ग॒रु॒त्मान् त्रि॑वृ॒त्ते शि॒रो गाय॑त्रं चक्षुः स्तोमं आ॒त्मा सा॒म ते
 तनू॑र्वामदे॒व्यं बृ॒हद्-रथ॑न्तरे पक्षौ य॒ज्ञाय॑ज्ञि॒यं पु॒च्छं
 छन्दा॑ꣳस्य॒ङ्गानि॑ धि॒ष्णि॒याः श॒फा यजू॑ꣳषि॒ नाम॑ ।
 सु॒प॒र्णोऽसि॑ ग॒रु॒त्मान् दि॒वं ग॒च्छ सु॒वः प॑त । 42
 (ना॒भा - व॒ने ये - न॑यामि क्षा॒मा रु॒क्मो - ऽष्टा॑त्रिꣳश॒च्च) (A10)

4.1.11.1

अग्ने॑ यं य॑ज्ञम॒ध्वरं॑ वि॒श्वतः॑ परि॒भूर॑सि । स इ॒द्दे॒वेषु॑ गच्छति ।
 सोम॑ यास्ते॒ मयो॑भुव॒ ऊत॑यः सन्ति॒ दाशु॑षे । ताभि॒र्नोऽवि॑ता भव ।
 अग्नि॑र्मूर्धा > [1] , भुवः॑ > [2] ।
 त्वन्नः॑ सोम॑ > [3] , या ते॒ धामा॑नि > [4] ।
 तथ् स॑वि॒तुर्व॑रि॒ण्यं भ॑र्गो दे॒वस्य॑ धीमहि । धियो॒ यो नः॑ प्रचोदयात् ।
 अचि॑त्ती यच्च॑कृ॒मा दै॒व्ये ज॑ने दी॒नैर्दक्षैः॑ प्रभू॑ती पू॒रुष॑त्वता । 43

4.1.11.2

दे॒वेषु॑ च सवि॒तर्मा॑नु॒षेषु॑ च त्वन्नो॒ अत्र॑ सुव॒ताद॑नागसः ।
 चोद॑यित्री सू॒नृता॑नां चे॒तन्ती॑ सु॒मती॑नां । य॒ज्ञं द॑धे सर॒स्वती॑ ।
 पा॒वीर॑वी क॒न्या चि॒त्रायुः॑ सर॒स्वती॑ वी॒रप॑त्नी धि॒यं धा॑त् ।
 ग्नाभि॑रच्छि॒द्रञ् श॒रणञ् स॒जोषा॑ दु॒राध॑र्षं गृ॒णते॑ शर्म॒ यञ्स॑त् ।
 पू॒षा गा अ॒न्वेतु॑ नः पू॒षा र॑क्ष॒त्वर्व॑तः ।
 पू॒षा वाज॑ञ् स॒नोतु॑ नः । शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्य - [ ] 44

4.1.11.3

-द्वि॒षुरूपे॑ अ॒हनी॑ द्यौ॒रिवा॑सि । वि॒श्वा हि॒ माया॑ अ॒वसि॑ स्व॒धावो॑ भ॒द्रा ते॑

पू॒षन्नि॒ह रा॒तिर॒स्तु । ते॒ऽव॒र्धन्त॒ स्व॒तव॒सो म॒हि॒त्वना॒ ऽऽना॒कं त॒स्थु॒रुरु॒
च॒क्रि॒रे स॒दः । वि॒ष्णु र्य॒द्धाऽऽव॒द्-वृ॒षणं॑ म॒दच्यु॒तं व॒यो न सी॒दन्न॒धि
ब॒र्हि॒षि प्रि॒ये । प्र॒चि॒त्रम॒र्कं गृ॒णते॒ तु॒राय॒ मा॒रु॒ताय॒ स्व॒तव॒से भ॒रध्वं॑ । ये
सहा॑ँ॒सि स॒हसा॒ सह॒न्ते - [ ] 45

4.1.11.4

रे॒जते॑ अ॒ग्ने पृ॒थि॒वी म॒खेभ्यः॑ ।

वि॒श्वे दे॒वा > [5], वि॒श्वे दे॒वाः > [6] ।

द्या॒वा नः॑ पृ॒थि॒वी इ॒मँ सि॒ध्रम॒द्य दि॒वि॒स्पृ॒शं ।

य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ य॒च्छतां॑ । प्र॒ पूर्॒व॒जे पि॒तरा॑ न॒व्यसी॒भिर्गी॒र्भिः

कृ॒णुध्वँ॑ स॒दने॑ ऋ॒तस्य॑ । आ नो॑ द्या॒वापृ॒थि॒वी दै॒व्येन॑ ज॒नेन॑ या॒तं

म॒हि वां व॑रू॒थं । अ॒ग्निँ स्तो॒मेन॑ बो॒धय॑ स॒मि॒धानो॑ अ॒मर्त्यं॑ ।

ह॒व्या दे॒वेषु॑ नो॒ दधत्॑ । स ह॒व्य॒वाड॑म॒र्त्य उ॒शि॒ग्दू॒तश्च॒नो॒हितः॑ ( ) ।

अ॒ग्नि॒र्धिया॑ स॒मृ॒ण्वति॑ । श॒न्नो भ॒वन्तु > [7], वा॒जेवा॒जे > [8] । 46

(पु॒रुष॒त्वता॑ - य॒ज॒तन्ते॑ अ॒न्यथ॑ स॒ह॒न्ते - च॒नो॒हि॒तो - ऽष्टौ॑ च॑) (A11)

PraSna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यु॒ञ्जान॑ – इ॒माम॑गृ॒भ्णन् – दे॒वस्य॑ – सन्ते॑ – वि पाज॑सा –
वस॑वस्त्वा – समा॑स्त्वो – द॒ध्वा – अ॒स्याकू॑तिं – य॑दग्ने॒ यान् –
यग्ने॑ यं य॑ज्ञ – मेका॑दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यु॒ञ्जानो॑ – वर्म॑ च स्थ – आ॒दित्य॑स्त्वा – भार॑ती – स्वा॒ अ॒ह॒ –
षट्च॑त्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 4 :-

(यु॒ञ्जानो॑ – वाजे॑वाजे)

॥ हरिः॑ ओँ ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.1.1 Appendix

4.1.11.1 – अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ > ¹, भुवः॑ > ² ।

अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् पतिः॑ पृ॒थि॒व्या अ॒यं ।

अ॒पा॒ रेता॑सि गि॒न्वति॑ ॥

भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च॑ ने॒ता यत्रा॑ नियु॒द्धिः सच॑से शि॒वाभिः॑ ।
दि॒वि मूर्धा॑नं दधि॒षे सु॒वर्षा॑ जि॒ह्वाग्ने॑ चकृ॒षे ह॒व्यवा॑हं ॥

(Appearing in TS 4-4-4-1)

4.1.11.1 त्व॑न्नः सोम॑ > ³ , या ते॑ धा॒मानि॑ > ⁴ ।

त्वं नः॑ सोम॑ वि॒श्वतो॑ रक्षा॑ राज॒न्नघा॑यतः । न रि॒ष्येत् त्वा॑वतः सखाः ॥

या ते॑ धा॒मानि॑ दि॒वि या पृ॑थि॒व्यां या॑ पर्व॒तेष्वोष॑धीष्व॒प्सु ।
तेभि॑र्नो वि॒श्वैः सु॒मना॑ अहे॒डन् राज॑न्थ्-सोम॑ प्रति॒ ह॒व्या गृ॑भाय ॥

(Appearing in TS 2-3-14-1)

4.1.11.4- वि॒श्वे दे॒वा > ⁵ , वि॒श्वे दे॒वाः > ⁶ ।

वि॒श्वे दे॒वा ऋ॒तावृ॑ध ऋ॒तुभिर्॑ ह॒वन्श्रु॑तः । जुष॑न्तां यु॒ज्यं प॑यः ॥

वि॒श्वे दे॒वाः शृ॑णुतेम॒ग्ं ह॒वं मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे य उप॒ द्यवि॑ष्ठ ।
ये अ॒ग्निजि॑ह्वा उ॒त वा॒ यज॑न्ना आ॒सद्या॑स्मिन् ब॒र्हिषि॑ मा॒दय॑ध्वं ॥

(Appearing in TS 2.4.14.5)

4.1.11.4 –शन्नो॑ भवन्तु> 7 , वाजे॑वाजे> 8 ।

मि॒त॒द्र॒वः॑ स॒ह॒स्र॒सा॑ मे॒ध॒सा॒ता॑ स॒नि॒ष्य॒वः॑ ।

म॒हो॒ ये रत्न॑ꣳ स॒मि॒थे॒षु॑ ज॒भि॒रे शन्नो॑ भवन्तु वा॒जिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वाजे॑वाजे ऽव॒त वा॒जिनो॑ नो॒ ध॒ने॒षु॑ वि॒प्रा अ॒मृ॒ता ऋ॒त॒ज्ञाः॑ ॥

(Appearing in TS 1.7.8.2)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं

4.2.1.1

विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु
विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिश्चिह्ना
त्रैष्टुभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो
विष्णोः क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतं छन्द आ रोह दिवमनु
विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः – [ ] 1

4.2.1.2

क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ताऽनुष्टुभं छन्द आ रोह दिशोऽनु
विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः ।
अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्-वीरुधः समञ्जन् ।
सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ।
अग्नेऽभ्यावर्तिन्नभि न आ वर्तस्वाऽऽयुषा वर्चसा सन्या मेधया प्रजया

धने॑न । अग्ने॑ – [ ] 2

4.2.1.3

अङ्गि॑रः शतं॑ ते सन्त्वा॑वृतः॑ सह॑स्रं त उपा॑वृतः ।

तासां॑ पोष॑स्य पोषे॑ण पुन॑र्नो नष्ट॑मा कृ॑धि पुन॑र्नो रयि॑मा कृ॑धि ।

पुन॑रूर्जा निव॑र्तस्व पुन॑रग्न इ॒षाऽऽयु॑षा । पुन॑र्नः पाहि॑ विश्व॑तः । सह॑

रय्या॑ नि वर्त॑स्वाग्ने पि॒न्वस्व॑ धार॑या । विश्व॑प्सि॒न्नया॑ विश्व॑ तस्परि॑ ।

उदु॑त्तमं वरु॑ण पा॒श म॒स्मद॑वाध॒मं – [ ] 3

4.2.1.4

वि॑ म॒ध्यम॑ श्र॒थाय॑ । अथा॑ वय॒मादि॑त्य व्र॒ते तवा॑नागसो अदि॑तये

स्याम॑ । आ त्वा॑ऽहार्ष-मन्त॑रभूर्ध्रुव॑स्तिष्ठा ऽवि॑चाचलिः ।

विश॑स्त्वा सर्वा॑ वाञ्छ॑न्त्वस्मिन् रा॒ष्ट्रम॑धि श्रय॑ ।

अग्ने॑ बृ॒हन्नु॑षसा॒मूर्ध्वो॑ अ॒स्थान्नि॑र्जग्मि॒वान्-तम॑सो ज्योति॑षाऽऽगा॑त् ।

अ॒ग्निर्भा॒नुना॑ रु॒शता॑ स्व॒ङ्ग आ जा॑तो विश्वा॑ स॒द्मान्य॑प्राः ।

सीद॑ त्वं मा॒तुर॑स्या – [ ] 4

4.2.1.5

उप॒स्थे वि॒श्वान्य॑ग्ने व॒युनानि॑ वि॒द्वान् । मै॒नाम॑र्चिषा मा तप॑साऽभि
 शू॒शुचो॑ऽन्तर॒स्याऽं शु॒क्रज्यो॑तिर्वि भा॒हि । अ॒न्तर॑ग्ने रु॒चा त्वमु॑खायै
 स॒दने॑ स्वे । तस्या॑स्त्व॒ं ह॒रसा॑ तप॒ज्जात॑वेदः शि॒वो भव॑ ।
 शि॒वो भू॒त्वा म॒ह्यम॑ग्नेऽथो सीद शि॒वस्त्वं । शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः
 सर्वाः॑ स्वां यो॒निमि॒हाऽऽ स॒दः । ह॒सः शु॒चिष॑ ( ) द्वसु॑रन्तरि॒क्ष-
 स॒द्धोता॑ वेदि॒षदति॑थि दु॒रोण॑सत् । नृ॒षद्व॑रसद् ऋ॒तसद् व्यो॑मसद्
 अ॒ब्जा गो॒जा ऋ॒तजा॑ अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॒हत् । 5

(दि॒वम॒नु वि क्र॑मस्व नि॒र्भक्तः॑ स यन् द्वि॒ष्मो वि॒ष्णो - र्द्ध॒नेना॑ग्ने
 - ऽथ॑म - म॒स्याः - शु॒चिष॑थ् - षोड॑श च) (A1)

4.2.2.1

दि॒वस्प॑रि प्र॒थमं॑ ज॒ज्ञे अ॒ग्निर॑स्मद् द्वि॒तीयं॑ परि जा॒तवे॑दाः ।
 तृ॒तीय॑मप्सु नृ॒मणा॑ अज॒स्रमि॑न्धान ए॒नं ज॑रते स्वा॒धीः ।
 वि॒द्वा ते अ॒ग्ने त्रे॒धा त्र॒याणि॑ वि॒द्वा ते स॒द्य वि॑भृतं पु॒रुत्रा॑ ।
 वि॒द्वा ते ना॒म पर॑मं गुहा यद्वि॒द्वा तमु॑त्सं य॒त आज॑गन्थ ।

समु॒द्रे त्वा नृ॒मणा॑ अ॒फ॒स्वन्त॑र्नृ॒चक्षा॑ ई॒धे दि॒वो अ॒ग्न ऊ॒धन् ।

तृ॒तीये॑ त्वा - [ ] 6

4.2.2.2

रज॑सि त॒स्थिवा॑ꣳ स॒मृत॑स्य यो॒नौ म॒हिषा॑ अ॒हिन्व॑न् ।

अ॒क्र॒न्द॒द॒ग्निः स्त॒नय॑न्नि॒व द्यौः क्षा॒मा रे॒रिह॑द्-वी॒रुधः॑ स॒मञ्ज॑न् ।

सद्यो॑ ज॒ज्ञानो॑ वि ही॒मिद्धो॑ अ॒ख्यदा॑ रो॒दसी॑ भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॑ ।

उ॒शिक् पा॒वको॑ अ॒रतिः॑ सु॒मेधा॑ म॒र्तेष्व॑ग्निर॒मृतो॑ नि॒धायि॑ ।

इ॒यर्ति॑ धू॒मम॒रुषं॑ भ॒रिभ्र॑दु॒च्छु॒क्रेण॑ शो॒चिषा॑ द्या॒मि॒नक्ष॑त् ।

वि॒श्वस्य॑ के॒तुर्भु॑वनस्य॒ गर्भ॑ आ - [ ] 7

4.2.2.3

रो॒दसी॑ अ॒पृणा॑ज्जायमानः । वी॒डुं चि॒दद्रि॑म॒भिन॑त् प॒राय॑न् ज॒ना

य॒द॒ग्निम॑यजन्त पञ्च । श्री॒णामु॑दा॒रो ध॒रुणो॑ र॒यीणां॑ म॒नीषा॑णां प्रा॒र्पणः॑

सो॒मगो॑पाः । व॒सोः सू॒नुः स॒हसो॑ अ॒प्सु रा॒जा वि॑ भा॒त्यग्र॑ उ॒षसा॑मि॒धानः॑ ।

यस्ते॑ अ॒द्य कृ॒णव॑द्-भ॒द्रशो॑चेऽपू॒षं दे॒व घृ॒तव॑न्तम॒ग्ने । प्र॒तं न॑य प्र॒तरां॑

व॒स्यो अ॒च्छा॒भि द्यु॒म्नं दे॒वभ॑क्तं य॒विष्ठ॑ । आ - [ ] 8

4.2.2.4

तं भज सौश्रवसेष्वग्न उक्थ-उक्थ आ भज शस्यमाने ।
 प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनित्वैः ।
 त्वामग्ने यजमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दधिरे वार्याणि ।
 त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वव्रुः ।
 दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौद्-दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः ।
 अग्निरमृतो अभवद्-वयोभिर्यदे- ( ) -नं द्यौरजनयथ् सुरेताः । 9
 (तृतीयं त्वा - गर्भ आ - यविष्ठाऽऽ - य - च्चत्वारि च) (A2)

4.2.3.1

अन्नपतेऽन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ।
 प्र प्रदातारं तारिष ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ।
 उदु त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवतमः
 सुप्रतीको विभावसुः । प्रेदग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिवेभिरर्चिभिस्त्वं ।
 बृहद्भि-भानुभि-र्भासन् मा हिंसी स्तनुवा प्रजाः ।
 समिधाऽग्निं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिं । आ - [ ] 10

4.2.3.2

ऽस्मिन् ह॒व्या जु॑होत॒न । प्र॒प्रा॒यम॒ग्निर्भ॑रत॒स्य॑ शृ॒ण्वे वि॒ यथ् सूर्यो॑ न
रोच॑ते बृ॒हद्भाः॑ । अभि॒ यः पू॒रुं पृ॑तनासु त॒स्थौ दी॒दाय॑ दै॒व्यो ति॑थिः
शि॒वो नः॑ । आपो॑ दे॒वीः प्र॒ति गृ॑हीत॒ भस्मै॑तथ् स्यो॒ने कृ॑णुध्व॒
सु॒र॒भा॒वु लो॒के । तस्मै॑ नमन्तां॒ जन॑यः सु॒पत्नी॑र्मा॒तेव॑ पु॒त्रं बि॑भृता
स्वे॒नं । अ॒प्स्व॒ग्ने स॒धि॒ष्टव॑- [ ] 11

4.2.3.3

सौष॑धी॒रनु॑ रु॒ध्यसे॑ । गर्भे॑ स॒ज्जा॑यसे पु॒नः ।
गर्भो॑ अ॒स्योष॑धीनां॒ गर्भो॑ वनस्प॒तीनां॑ । गर्भो॑ विश्व॑स्य भू॒तस्या॑ग्ने
गर्भो॑ अ॒पाम॑सि । प्र॒सद्य॑ भस्म॒ना यो॒निम॑पश्च पृ॒थि॒वीम॑ग्ने ।
स॒सृ॒ज्य मा॒तृभि॑स्त्वं ज्योति॑ष्मान् पु॒नरा॑ऽसदेः ।
पु॒नरा॑सद्य स॒दन॑मपश्च पृ॒थि॒वीम॑ग्ने ।
शेषे॑ मा॒तुर्य॑थोप॒स्थे ऽन्त॑रस्या॒ शिव॑तमः । पु॒नरूर्जा॑ - [ ] 12

4.2.3.4

-नि॑ वर्त॒स्व पु॒नर॑ग्न इ॒षा ऽऽयु॑षा । पु॒नर्नः॑ पा॒हि वि॒श्वतः॑ ।
सह॑ र॒य्या नि॑ वर्त॒स्वाग्ने॑ पि॒न्वस्व॑ धा॒रया॑ । वि॒श्वप्सि॑नया वि॒श्वत॑स्प॒रि ।

पुन॑स्त्वा ऽऽदि॒त्या रु॒द्रा वस॑वः॒ समि॑न्धतां पुन॑र्ब्रह्मा॒णो वसु॑नीथ य॒ज्ञैः ।
 घृ॒तेन॑ त्वं त॒नुवो॑ वर्धयस्व स॒त्याः सन्तु॑ यज॒मान॑स्य का॒माः ॥
 बो॒धा नो॑ अ॒स्य वच॑सो यविष्ठ म॒हिष्ठ॑स्य प्रभृ॒तस्य॑ स्वधावः ।
 पी॒यति॑ त्वो अनु ( ) त्वो गृणाति व॒न्दारु॑स्ते त॒नुवं॑ वन्दे अ॒ग्ने ।
 स बो॑धि सूरिर्म॒घवा॑ वसु॒दावा॑ वसु॒पतिः॑ । यु॒यो॒ध्यस्मद् द्वेषा॑सि । 13

(आ - तवो - जहि - नु - षोडश च) (A3)

4.2.4.1

अपे॑त वी॒त वि च॑ सर्प॒तातो॑ येऽत्र स्थ पु॒राणा॑ ये च नू॒तनाः॑ ।
 अदा॑दिदं य॒मोऽव॑सानं पृथि॒व्या अक्र॑न्निमं पि॒तरो॑ लो॒कम॑स्मै ।
 अ॒ग्नेर्भ॑स्मास्य॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि सं॒ज्ञान॑मसि का॒मध॑रणं मयि॒ ते
 का॒मध॑रणं भूयात् । सं य॒ा वः॑ प्रि॒यास्त॑नुवः सं प्रि॒या हृद॑यानि वः ।

आ॒त्मा वो॑ अस्तु - [ ] 14

4.2.4.2

संप्रि॑यः संप्रि॒यास्त॑नुवो मम ।
 अय॑सो अ॒ग्निर्य॑स्मिन्-सोम॒मिन्द्रः॑ सु॒तं द॑धे ज॒ठरे॑ वाव॒शानः॑ ।
 स॒हस्रि॑यं वा॒जम॑त्यं न स॒प्तिः स॑स॒वान्थ् -स॑न्थ् -स्तू॒यसे॑

जा॒तवे॒दः । अ॒ग्ने दि॒वो अ॒र्णम॒च्छा जिगा॒स्यच्छा दे॒वाँ ऊ॒चिषे
धि॒ष्णि॒या ये । याः पर॒स्ताद्-रो॒चने सूर्य॑स्य याश्चा वस्ता-दुप॒तिष्ठ॑न्त
आपः । अ॒ग्ने यत् ते दि॒वि वर्चः॑ पृथि॒व्यां यदोष॑धीष्व - [ ] 15

4.2.4.3

-ऽप्सु वा यजत्र । येना॒न्तरि॑क्ष-मु॒र्वात॑तन्थ त्वेषः स भानु॑र॒र्णवो
नृच॑क्षाः । पु॒रीष्या॑सो अ॒ग्नयः॑ प्राव॒णेभिः॑ सजोष॑सः ।
जुष॑न्ताँ ह॒व्यमाहु॑तमनमी॒वा इषो॑ म॒हीः । इ॒डाम॑ग्ने पु॒रुदँ
सँ स॒निं गोः॑ शश्च॒त्तमँ॑ हव॒मानाय॑ साध । स्यान्नः॑ सूनु॒स्तनयो॑
विजा॑वाऽग्ने सा ते सु॒मति॑र्भू॒त्वस्मे । अ॒यं ते योनि॑र् ऋ॒त्वियो॑ यतो
जा॒तो अ॒रोच॑थाः । तं जा॒न - [ ] 16

4.2.4.4

न्न॒ग्न आ रो॒हाथा॑ नो वर्ध॑या रयिं । चिद॑सि तया दे॒वतया॑ऽङ्गि॒रस्वद्-
ध्रु॒वा सीद॑ परिचिद॑सि तया दे॒वतया॑ऽङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वा सीद॑ लो॒कं
पृ॒ण छि॒द्रं पृ॒णाथो॑ सीद॑ शि॒वा त्वं । इ॒न्द्रा॒ग्नी त्वा बृ॒हस्प॑तिरस्मिन्
यो॒नाव॑सीषदन् । ता अ॒स्य सू॒ददो॑हसः सोमँ श्री॑णन्ति पृ॒श्नयः॑ ।

जन्मन् दे॒वानां॑ वि॒शस्त्रि॑ष्वा रो॒चने॑ दि॒वः । 17

(अ॒स्त्वो - ष॑धीषु - जा॒न - त्र॒ष्टाच॑त्वारि॒शच्च॑) (A4)

4.2.5.1

स॒मि॒तं स॒ङ्क॒ल्ये॒था सं॒प्रि॒यौ रो॒चि॒ष्णू सु॒म॒न॒स्य॑मा॒नौ ।

इ॒षमूर्ज॑म॒भि सँव॑सानौ सं वां म॒ना॒सि सं व्र॑ता स॒मु चि॒त्ता॒न्याऽक॑रं ।

अ॒ग्ने पु॒री॒ष्या॒धि॒पा भ॒वा त्वं नः॑ । इ॒षमूर्जं॑ य॒जमा॑नाय धेहि ।

पु॒री॒ष्य॒स्त्वम॑ग्ने रयि॒मान् पु॒ष्टि॒मा॒ अ॒सि ।

शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः सर्वाः॑ स्वां यो॒निमि॑हाऽसदः ।

भ॒व॒तं नः॑ स॒म॒न॒सौ स॒मो॒क॒सा - [ ] 18

4.2.5.2

-व॒रे॒प॒सौ । मा य॒ज्ञं हि॒सि॒ष्टं मा य॒ज्ञप॑तिं जा॒तवे॑दसौ शि॒वौ

भ॒व॒त॒म॒द्य नः॑ । मा॒ते॒व पु॒त्रं पृ॒थि॒वी पु॒री॒ष्य॒म॒ग्निं स्वे यो॒ना॒व॒भा॒रु॒खा ।

तां वि॒श्वैर्दे॒वैर्ऋ॒तुभिः॑ सँवि॒दानः॑ प्र॒जा॒प॒तिर्वि॒श्वक॑र्मा वि मुञ्चतु ।

य॒द॒स्य पा॒रे र॒ज॒सः शु॒क्रं ज्यो॑तिरजायत ।

तं नः॑ पर्ष॒दति॑ द्वि॒षोऽग्ने॑ वैश्वा॒नर॑ स्वाहा ॥

नमः सु ते निर्ऋते विश्वरूपे – [ ] 19

4.2.5.3

ऽयस्मयं वि चृता बन्धमेतं । यमेन त्वं यम्या सं विदानोत्तमं नाकमधि
रोहयेमं । यत्ते देवी निर्ऋतिराबन्ध दाम ग्रीवास्व विचर्त्य ।
इदं ते तद् विष्यां यायुषो न मध्यादथा जीवः पितुमब्धि प्रमुक्तः ।
यस्यास्ते अस्याः क्रूर आसञ्जुहोम्येषां बन्धानामवसर्जनाय ।
भूमिरिति त्वा जना विदुर्निर्ऋति – [ ] 20

4.2.5.4

रिति त्वा ऽहं परि वेद विश्वतः । असुन् वन्तम यजमानमिच्छ
स्तेनस्येत्यान्-तस्करस्यान् वेषि । अन्य मस्म-दिच्छ सा त इत्या
नमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु । देवीमहं निर्ऋतिं वन्दमानः पितेव
पुत्रं दसये वचोभिः । विश्वस्य या जायमानस्य वेद शिरः शिरः
प्रति सूरी वि चष्टे । निवेशनः सङ्गमनो वसूनां विश्वा
रूपाऽभि चष्टे – [ ] 21

4.2.5.5

शचीभिः । देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनां ।
सं वरत्रा दधातन निराहावान् कृणोतन । सिञ्चामहा अवटमुद्रिणं
वयं विश्वाऽहाऽदस्तमक्षितं । निष्कृताहा-वमवट् सुवरत्र् सुषेचनं ।
उद्रिण् सिञ्चे अक्षितं । सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते
पृथक् । धीरा देवेषु सुम्नया । युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ
वपतेह - [ ] 22

4.2.5.6

बीजं । गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इथ् सृण्या पक्वमा
ऽयत् । लाङ्गलं पवीरव् सुशेव् सुमतिथ्सरु ।
उदित् कृषति गामविं प्रफर्व्यं च पीवरीं । प्रस्थावद्-रथवाहनं ।
शुनं नः फाला वि तुदन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अभि यन्तु वाहान् ।
शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ।
कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय ( ) वरुणाय च ।
इन्द्रायाग्नये पूष्ण ओषधीभ्यः प्रजाभ्यः ।

घृ॒तेन॑ सी॒ता म॒धुना॑ स॒म॒क्ता वि॒श्वैर्दे॒वैरनु॑म॒ता म॒रुद्भिः॑ ।
 ऊ॒र्ज॒स्वती॑ प॒यसा॑ पि॒न्वमा॑नाऽस्मा॒न्त् सी॒ते प॒यसा॑ऽभ्या-व॒वृथ॑स्व । 23
 (स॒मो॒कसौ॑ - वि॒श्वरू॑पे - वि॒दुर्नि॑र॒ऋति॑ - र॒भि च॑ष्ट - इ॒ह -
 मि॒त्राय॑ - द्वाविं॑शतिश्च) (A5)

4.2.6.1

या जा॒ता ओष॑धयो दे॒वेभ्य॑स्त्रि॒युगं॑ पु॒रा ।
 म॒न्दामि॑ ब॒भ्रूणा॑मह॒ं श॒तं धा॑मानि स॒प्त च॑ ।
 श॒तं वो॑ अ॒ंब धा॑मानि स॒हस्र॑मु॒त वो॒ रुहः॑ ।
 अथा॑ श॒तक्र॑त्वो यू॒यमि॑मं मे अ॒गदं॑ कृ॒त ।
 पु॒ष्पाव॑तीः प्र॒सूव॑तीः फ॒लिनी॑र॒फला॑ उ॒त ।
 अश्वा॑ इ॒व स॒जित्व॑री-वी॒रुधः॑ पा॒रयि॑ष्णवः ।
 ओष॑धीरि॒ति मा॒तर-स्त॑द्धो दे॒वी-रु॑प ब्रु॒वे ।
 रपा॑ँसि वि॒घ्नती॑रि॒त रप॑ - [ ] 24

4.2.6.2

—श्चा॒तय॑मा॒नाः । अ॒श्व॒त्थे॒ वो॒ नि॒ष॒द॒नं॑ प॒र्णे॒ वो॒ व॒स॒तिः॑ कृ॒ता ।
गो॒भा॒ज इ॒त् कि॒ला॒स॒थ य॒थ् स॒न॒व॒थ पू॒रु॒षं ।
यद॒हं वा॒ज॒य—न्नि॒मा ओ॒ष॒धी॒र्ह॒स्त आ॒द॒धे ।
आ॒त्मा य॒क्ष्म॒स्य न॒श्य॒ति पु॒रा जी॒व॒गृ॒भो य॒था ।
यदो॒ष॒ध॒यः सं॒गच्छ॑न्ते रा॒जा॒नः॒ समि॑ता वि॒व ।
वि॒प्रः स उ॑च्यते भि॒ष॒ग्र॒क्षो॒हा ऽमी॑व चा॒त॒नः॒ । नि॒ष्कृ॑ति—र्ना॒म॒वो
मा॒ताऽथा॑ यू॒य॒७स्थ॑ सं॒कृ॑तीः । स॒राः प॒त॒त्रि॒णीः॑ — [ ] 25

4.2.6.3

स्थ॒न य॒दा म॑यति नि॒ष्कृ॑त ।
अ॒न्या वो॒ अ॒न्या॒म॒व—त्व॒न्याऽन्य॑स्या उ॒पा॒व॒त ।
ताः सर्वा॑ ओ॒ष॒ध॒यः सँ॒वि॒दा॒ना इ॒दं मे॒ प्रा॒व॒ता व॒चः॑ ।
उच्छु॒ष्मा ओ॒ष॒धी॒नां गा॒वो गो॒ष्ठा दि॒वे॒र॒ते ।
ध॒न॒७ स॒नि॒ष्य॑न्ती ना॒मा॒त्मा॒नं त॒व पू॒रु॒ष ।
अ॒ति वि॒श्वाः॑ प॒रि॒ष्ठा॒स्ते॒न इ॒व व्र॒ज॒म॒क्र॒मुः॑ ।

ओष॑धयः प्रा॒चुच्य॑वु र्यत् किं च त॒नुवा॑ꣳ रपः । या - [ ] 26

4.2.6.4

–स्त आ॒तस्थु॑–रा॒त्मानं॑ ँया आ॒विवि॑शुः परुः परुः ।

तास्ते॑ यक्ष्मं॑ वि॒बाध॑न्ता मु॒ग्रो म॑द्ध्य म॒शीरिव॑ ।

साकं॑ ँयक्ष्म॑ प्र पत॑ श्येनेन॑ कि॒किदी॑विना॑ ॥

साकं॑ वा॒तस्य॑–धा॒ज्या साकं॑ नश्य॑ निहाक॑या ।

अ॒श्वाव॑तीꣳ सोम॑वती॒ मूर्ज॑यन्ती॒ मुदो॑जसं ।

आ वि॒त्थि॑स सर्वा ओष॑धीरस्मा अरि॑ष्टता॒तये॑ ।

याः फ॒लिनी॑र्या अ॒फला॑ अ॒पुष्पा॑ याश्च पु॒ष्पिणीः॑ ॥

बृह॑स्पति॒ प्रसू॑ता स्तानो॑ मुञ्च॑न्त्वꣳ हसः । या - [ ] 27

4.2.6.5

ओष॑धयः सोम॑राज्ञीः प्रवि॑ष्टाः पृथि॒वीमनु॑ ।

तासां॑ त्वम॑स्यु॒त्तमा॑ प्र॒णो जी॑वात–वेसुव ।

अव॑पत॒न्तीर॑वदन् दिव ओष॑दयः परि ।

यं जी॒व म॑श्नवा॒ महै॑ न स रि॒ष्याति॑ पू॒रुषः॑ ।

याश्चे॑द॒ मु॒प-शृ॒ण्वन्ति॑ याश्च॑ दू॒रं॑ प॒रा॒गताः॑ ।

इ॒ह स॒ङ्गत्य॑ ताः सर्वा॑ अ॒स्मै सं द॑त्त भेष॒जं ।

मा वो॑ रिषत् ख॒निता॑ य॒स्मै चा॒हं ख॑नामि वः ( ) ।

द्वि॒प-च॒त्तुष्प॑-द॒स्माक॑ꣳ सर्व॑-म॒स्त्वना॑तुरं ।

ओष॑धयः सं व॑दन्ते सोमे॒न सह॑ रा॒ज्ञा ॥

य॒स्मै क॑रोति ब्रा॒ह्मण॑स्तꣳ रा॒जन् पा॑रयामसि । 28

(र॒पः - प॒त॒त्रिणी॑- र्या॑ अꣳह॒सो याः॑ - ख॑नामि वो - ऽष्टा॑द॒श च॑)
(A6)

4.2.7.1

मा नो॑ हिꣳसीज्ज॒निता॑ यः पृ॒थि॒व्या यो वा॑ दि॒वꣳ स॒त्यध॑र्मा ज॒जान॑ ।

यश्चा॒पश्च॒न्द्रा बृ॑ह॒तीर्ज॒जान॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।

अ॒भ्याव॑र्तस्व पृ॒थि॒वि य॒ज्ञेन॑ प॒यसा॑ सह ।

व॒पां ते॑ अ॒ग्निरि॑षितोꣳव सर्प॑तु । अ॒ग्ने यत् ते॑ शु॒क्रं य॑च्च॒न्द्रं य॑त्

पू॒तं य॑द्-य॒ज्ञियं॑ ॥ तद्-दे॒वेभ्यो॑ भ॒राम॑सि ।

इ॒षमूर्ज॑म॒हमि॑त आ - [ ] 29

4.2.7.2

दद ऋ॒तस्य॑ धाम्नो॑ अमृत॑स्य योनेः॑ ।
 आ नो॑ गोषु॑ वि॒शत्वौष॑धीषु॒ जहामि॑ सेदिम॑निराममी॒वां ।
 अग्ने॑ तव श्रवो॑ वयो॒ महि॑ भ्राजन्त्यर्चयो॑ विभावसो ।
 बृहद्-भानो॑ शवसा॒ वाजमु॑क्थ्यं दधासि॑ दाशुषे॑ कवे ।
 इ॒रज्यन्त॑ग्ने प्रथयस्व जन्तु॑भिरस्मे रायो॑ अमर्त्य ।
 स दर्श॑तस्य॒ वपुषो॑ वि राजसि॑ पृ॒णक्षि॑ सानसि॑रयिं ।
 ऊ॒र्जो नपा॑ज्जातवेदः सुश॑स्तिभि-र्मन्दस्व - [ ] 30

4.2.7.3

धीति॑भिर्हितः । त्वे इषः॑ सं दधु-भूरिरेतस-श्चित्रो॑ तयो॑ वामजा॑ताः ।
 पाव॑कवर्चाः शुक्र॑वर्चा अनून॑वर्चा उदियर्षि॑ भानुना॑ ।
 पु॒त्रः पि॒तरा॑ वि॒चरन्नु॑पावस्युभे॑ पृ॒णक्षि॑ रोदसी ।
 ऋ॒तावानं॑ महिषं॑ विश्व॑चर्षणिमग्निं॑ सु॒म्नाय॑ दधिरे॒ पुरो॑ जनाः॑ ।
 श्रु॒त्कर्णं॑ सप्रथ॑स्तमं त्वा गिरा॑ दैव्यं॒ मानु॑षा युगा । निष्क॑र्तारि-
 मध्व॑रस्य प्रचे॑तसं क्षय॑न्तं राध॑से महे । रातिं॑ भृ॒गूणामु॑शिजं

क॒वि॒क्र॒तुं पृ॒णक्षि॑ सान॒सि॒ - [ ] 31

4.2.7.4

रयिं॑ । चि॒तः स्थ॑ परि॒चित ऊ॒र्ध्वचि॑तः श्रय॒ध्वं तया॑
दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॒वाः सी॑दत । आ प्या॑यस्व॒ समे॑तु ते वि॒श्वतः॑
सोम॑ वृ॒ष्णि॒यं । भवा॑ वाज॒स्य स॒ङ्ग॒थे । सं ते॑ पया॒सि॒ समु॑ यन्तु
वाजाः॑ सं वृ॒ष्णि॒या-न्य॑भिमातिषाहः । आ॒प्याय॑मानो अ॒मृता॑य सोम
दि॒वि श्रवा॑स्युत्त॒मानि॑ धिष्व । 32

(आ - म॒न्दस्व - सान॒सि - मे॒कान्न च॑त्वारि॒शच्च॑) (A7)

4.2.8.1

अ॒भ्य॒स्थाद्-वि॒श्वाः पृ॒तना॑ अ॒राती॑स्तद॒ग्निरा॑ह तदु॒ सोम॑ आह ।
बृ॒हस्प॑तिः स॒विता॑ तन्म आह पू॒षा मा॑ऽधाथ् सु॒कृत॑स्य लो॒के ।
यद॑क्रन्दः प्रथ॒मं जा॑यमान उ॒द्यन्थ् स॒मुद्रा॑दु॒त वा पु॑रीषात् ।
श्ये॑नस्य प॒क्षा ह॑रिणस्य बा॒हू उप॑स्तुतं ज॒निम॑ तत् ते अ॒र्वन् ।
अपां॑ पृ॒ष्ठम॑सि योनि॒रग्नेः स॒मुद्र॑म॒भितः॑ पि॒न्वमा॑नं ।
व॒र्धमा॑नं मह - [ ] 33

4.2.8.2

आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ।
 ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमतः सुरुचो वेन आवः ।
 स बुध्निया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ।
 हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
 स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ।
 द्रप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु - [ ] 34

4.2.8.3

-द्वामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः । तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रप्सं
 जुहोम्यनु सप्त होत्राः । नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु ।
 ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः । येऽदो रोचने दिवो ये
 वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ।
 या इषवो यातु धानानां ( ) ये वा वनस्पतीर्नु ।
 ये वाऽवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः । 35

(महो - ऽनु - यातुधानाना - मेकादश च) (A8)

4.2.9.1

ध्रु॒वाऽसि॑ ध॒रुणाऽस्तृ॑ता वि॒श्वक॑र्मणा सु॒कृता॑ ।
 मा त्वा॑ स॒मुद्र॑ उ॒द्वधी॑न्मा सु॒पर्णो॑ व्यथ॒माना॑ पृथि॒वीं दृ॑ह ।
 प्र॒जाप॑तिस्त्वा सादयतु पृथि॒व्याः पृ॒ष्ठे व्य॑च॒स्वतीं॑ प्रथ॒स्वतीं॑ प्रथोऽसि॑
 पृथि॒व्यसि॑ भूर॒सि भूमि॑रस्यदि॒तिर॑सि वि॒श्वधा॑या वि॒श्वस्य॑ भुव॒नस्य॑
 ध॒र्त्री पृथि॒वीं य॑च्छ पृथि॒वीं दृ॑ह पृथि॒वीं मा हि॑सीर्वि॒श्वस्मै॑
 प्रा॒णाया॑पा॒नाय॑ व्या॒नायो॑दा॒नाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ – [ ] 36

4.2.9.2

च॒रि॒त्राया॑-ग्निस्त्वाऽभि॑ पातु म॒ह्या स्व॑स्त्या छ॒र्दिषा॑ श॒न्तमे॑न
 तया॑ दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॒वा सी॑द । काण्डा॑त् काण्डा॑त् प्र॒रोह॑न्ती
 प॒रुषः॑ प॒रुषः॑ परि॑ । ए॒वा नो॑ दूर्वे॒ प्र त॑नु स॒हस्रे॑ण श॒तेन॑ च । या
 श॒तेन॑ प्र॒तनो॑षि स॒हस्रे॑ण वि॒रोह॑सि तस्या॑स्ते दे॒वीष्ट॑के वि॒धेम॑ ह॒विषा॑
 व॒यं । अ॒षाढा॑ऽसि स॒हमा॑ना स॒हस्वा॑रातीः स॒हस्वा॑राती॒यतः॑ स॒हस्व॑
 पृ॒तनाः॑ स॒हस्व॑ पृ॒तन्य॑तः । स॒हस्र॑वीर्या – [ ] 37

4.2.9.3

–सि सा मा जिन्व । मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः ।
 माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः । मधु नक्तमुतोषसि मधुमत् पार्थिवꣳ रजः ।
 मधु द्यौरस्तु नः पिता । मधुमान् नो वनस्पति-र्मधुमाꣳ अस्तु
 सूर्यः । माध्वीर्गावो भवन्तु नः । मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं
 मिमिक्षतां । पिपृतां नो भरीमभिः । तद्-विष्णोः परमं – [ ] 38

4.2.9.4

पदꣳ सदा पश्यन्ति सूर्यः । दिवीव चक्षुराततं ।
 ध्रुवाऽसि पृथिवि सहस्व पृतन्यतः । स्यूता देवेभिरमृतेना ऽऽगाः ।
 यास्ते अग्ने सूर्ये रुच उद्यतो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः ।
 ताभिः सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि । या वो देवाः सूर्ये रुचो
 गोष्वश्वेषु या रुचः । इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते ।
 विराड् – [ ] 39

4.2.9.5

ज्योतिरधारयथ् सम्राड् ज्योतिरधारयथ् स्वराड् ज्योतिरधारयत् ।
 अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्त्याशवः ।

यु॒क्ष्वा हि दे॒व॒हू॒त॒मा॒ꣳ अ॒श्वा॒ꣳ अ॒ग्ने र॒थी॒रिव॑ । नि होता पू॒र्व्यः स॒दः ।
 द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृ॒थि॒वीम॒नु द्यामि॑मं च योनिम॒नु यश्च॑ पू॒र्वः ।
 तृती॒यं यो॒निम॒नु स॒ञ्चर॑न्तं द्र॒प्सं जु॒हो॒म्यनु॑ स॒प्त - [ ] 40

4.2.9.6

हो॒त्राः । अ॒भू॒दि॒दं वि॒श्वस्य॑ भु॒वन॑स्य वा॒जिन॑म॒ग्ने-वै॒श्वान॑रस्य च ।
 अ॒ग्नि॒ज्योति॑षा ज्योति॒ष्मान् रु॒क्मो वर्च॑सा वर्च॒स्वान् ।
 ऋ॒चे त्वा रु॒चे त्वा स॒मि॒त् स्र॑वन्ति स॒रितो॑ न धे॒नाः ।
 अ॒न्तर्हृ॒दा म॒नसा॑ पू॒यमा॑नाः । घृ॒तस्य॑ धारा॒ अभि॑ चा॒कशी॑मि ।
 हि॒र॒ण्य॒यो वे॒तसो॑ म॒ध्य आ॑सां । तस्मिन्त्सु॒प॒र्णो म॑धुकृत् कु॒लायी॑
 भ॒ज॒न्नास्ते॑ म॒धु दे॒वता॑भ्यः । तस्या॑ स ते ह॒रयः॑ स॒प्त ती॑रे ( )
 स्व॒धां दु॒हाना॑ अ॒मृत॑स्य धारां । 41

(प्र॒ति॒ष्ठा॒यै - स॒हस्र॑वी॒र्या - प॒रमं॑ - वि॒राट् - स॒प्त ती॑रे -
 च॒त्वारि॑ च) (A9)

4.2.10.1

आ॒दि॒त्यं॑ गर्भं॑ पय॑सा सम॒ज्जन्थ॑ सह॒स्रस्य॑ प्र॒ति॒मां वि॒श्वरू॑पं ।
 परि॑ वृ॒द्धि॒ध॒ हर॑सा मा॒ऽभि मृ॑क्षः श॒तायु॑षं कृ॒णुहि॑ ची॒यमा॑नः ।
 इ॒मं मा हि॒॑सीर्द्वि॒पादं॑ प॒शूना॑ सह॒स्राक्ष॑ मे॒ध आ ची॑यमा॒नः ।
 म॒युमा॑र॒ण्यम॑नु ते दि॒शामि॑ तेन॑ चि॒न्वान॑स्त॒नुवो॑ नि षी॒द । ।
 वा॒तस्य॑ ध्रा॒जिं व॑रु॒णस्य॑ ना॒भिम॑श्वं ज॒ज्ञान॑ स॒रिर॑स्य म॒ध्ये ॥
 शि॒शुं न॒दीना॑ हरि॒मद्रि॑बु॒द्धम॑ग्ने मा हि॒॑सीः - [ ] 42

4.2.10.2

पर॑मे व्यो॒मन् । इ॒मं मा हि॒॑सीरे॑क॒शफं॑ प॒शूनां॑ क॒निक्र॑दं
 वा॒जिनं॑ वा॒जिने॑षु । गौ॒रमा॑र॒ण्यम॑नु ते दि॒शामि॑ तेन॑
 चि॒न्वान॑स्त॒नुवो॑ नि षी॒द । अ॒जस्र॑मि॒न्दुम॑रु॒षं भु॑र॒ण्युम॑ग्निमी॒डे
 पू॒र्वचि॑त्तौ नमो॒भिः । स प॑र्व॒भिर्ऋ॒तुशः॑ क॒ल्पमा॑नो गां मा
 हि॒॑सीर॑दि॒तिं वि॑राजं ॥ इ॒मं स॒मुद्रं॑ श॒तधा॑रमु॒थ्-सं व्य॑च्यमा॒नं
 भु॒वन॑स्य म॒ध्ये ॥ घृ॒तं दु॑हा॒नाम॑दि॒तिं ज॒नाया॑ग्ने मा - [ ] 43

4.2.10.3

हि॒ंसीः पर॒मे व्यो॑मन् । ग॒वय॑मा॒रण्यम॑नु ते दि॒शामि॑ तेन
 चि॒न्वा॒नस्त॑नुवो नि षी॒द । वरू॑त्रिं त्वष्टु॑र्वरुणस्य नाभि॒मविं॑ जज्ञा॒नां
 रज॑सः पर॒स्मात् । मही॑ सा॒हस्री॑मसुरस्य मा॒याम॑ग्ने मा हि॒ंसीः
 पर॒मे व्यो॑मन् । इ॒मामूर्णा॑युं वरुणस्य मा॒यां त्वचं॑ पशू॒नां द्वि॑पदां
 चतु॑ष्पदां । त्वष्टुः प्र॒जानां॑ प्रथ॒मं ज॒नित्र॑मग्ने मा हि॒ंसीः पर॒मे
 व्यो॑मन् । उष्ट्र॑मा॒रण्यम॑नु - [ ] 44

4.2.10.4

ते दि॒शामि॑ तेन चि॒न्वा॒नस्त॑नुवो नि षी॒द । यो अ॒ग्निर॑ग्नेस्त-
 प॒सोऽधि॑ जा॒तः शो॒चात् पृ॒थिव्या॑ उ॒त वा दि॒वस्प॑रि ।
 येन॑ प्र॒जा वि॒श्वकर्मा॑ व्या॒नट् तम॑ग्ने हे॒डः परि॑ ते वृ॒णक्तु॑ ।
 अ॒जा ह्य॒ग्नेर॑जनिष्ट ग॒र्भाथ् सा॑ वा अ॒पश्य॑ज्जनितारम॒ग्रे ।
 तया॑ रो॒हमा॑यन्नुप मे॒ध्यास॑स्तया दे॒वा दे॒वता॑मग्र आयन् । श॒रभ॑- ( )
 -मा॒रण्यम॑नु ते दि॒शामि॑ तेन चि॒न्वा॒नस्त॑नुवो निषी॒द । 45

(अ॒ग्ने मा हि॒ंसी - र॒ग्ने मोष्ट्र॑मा - र॒ण्यम॑नु - श॒रभन् - नव॑ च)
 (A10)

Special Korvai

(आ॒दि॒त्य॒ मि॒म॒न्दि॒पादे॑ म॒युं वा॑त॒स्या ऽश्च॑ मि॒म मे॑क॒शफ॑
झ॒रैर॑म॒ ज॒स्र॒ङ्ग॒वयं॑ व॒रू॒त्रि म॒वि मि॒मामू॑र्णार्यु॒ मुष्ट्रं॑ यो अ॒ग्निः -
श॒र॒भं ।)

4.2.11.1

इ॒न्द्रा॒ग्नी रो॒चना दि॒वः परि॒ वा॒जे॒षु भू॒षथः॑ । त॒द्वां चे॒ति प्र॒वीर्यं॑ ।
इ॒न॒थ॒द्-वृ॒त्र॒मु॒त स॒नो॒ति वा॒ज॒मि॒न्द्रा यो अ॒ग्नी स॒हु॒री स॒पर्या॑त् ।
इ॒र॒ज्य॒न्ता व॒स॒व्य॒स्य भू॒रेः स॒ह॒स्त॒मा स॒ह॒सा वा॒ज॒य॒न्ता ।
प्र च॒र्ष॒णि॒भ्यः पृ॒त॒ना ह॒वेषु॑ प्र पृ॒थि॒व्या रि॒रि॒चा॒थे दि॒वश्च॑ ।
प्र सि॒न्धु॒भ्यः प्र॒गि॒रि॒भ्यो म॒हि॒त्वा प्रे॒न्द्रा॒ग्नी वि॒श्वा भु॒व॒नाऽत्य॒न्या ।
म॒रु॒तो य॒स्य हि - [ ] 46

4.2.11.2

क्ष॒ये पा॒था दि॒वो वि॒म॒ह॒सः । स सु॒गो॒पा॒त॒मो ज॒नः ।
य॒ज्ञैर्वा॑ य॒ज्ञ॒वा॒ह॒सो वि॒प्र॒स्य वा म॒ती॒नां । म॒रु॒तः शृ॒णु॒ता ह॒वं ।
श्रि॒य॒से कं॑ भा॒नु॒भिः सं मि॒मि॒क्षि॒रे ते र॒श्मि॒भि॒स्त ऋ॒क्व॒भिः

सुखा॑दयः । ते वा॑शीमन्त इ॒ष्मिणो॑ अ॒भीर॑वो वि॒द्रे प्रि॒यस्य॑ मा॒रुत॑स्य
धा॒म्नः । अव॑ ते हे॒ड > [१], उदु॑त्तमं > [२] ।
कया॑ नश्चि॒त्र आ भु॑वदू॒ती स॒दा वृ॒धः सखा॑ ।
कया॑ श॒चिष्ठ॑या वृ॒ता । 47

4.2.11.3

को अ॒द्य यु॑ङ्क्ते धु॒रि गा ऋ॒तस्य॑ शिमी॑वतो भा॒मिनो॑ दुर्.ह॒णायू॑न् ।
आ॒सन्नि॑षून् ह॒थस्व॑सो मयो॒भून् य ए॑षां भृ॒त्यामृ॑णध॒थ् स जी॑वात् ।
अग्ने॑ नया > [३], ऽदे॒वाना॑ > [४], श॒न्नो भ॑वन्तु > [५], वा॒जेवा॑जे > [६] ।
अ॒प्स्वग्ने॑ सधि॒ष्टव॑ सौष॒धीर॑नु रु॒ध्यसे॑ । गर्भे॑ स॒ज्जाय॑से पुनः ।
वृषा॑ सोम द्यु॒माँ अ॑सि वृषा॑ दे॒व वृ॑षव्रतः । वृषा॑ धर्मा॑णि दधि॒षे ।
इ॒मं मे॑ ( ) वरु॒ण > [७], तत्त्वा॑ यामि > [८], त्वं नो॑ अग्ने > [९], स त्वं
नो॑ अग्ने > [१०] । 48

(हि - वृ॒ता - म - ए॒काद॑श च) (A11)

चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽसि॑ – दि॒वस्प॑ – र्य॒न्नप॑ते – ऽपे॒त – स॒मितं॑ – या॒
जा॒ता – मा नो॑ हि॒सी – द॒भ्यस्था॑द् – ध्रु॒वा – ऽस्या॑दि॒त्यङ्ग॒र्भ –
मि॒न्द्रा॒ग्नी॑ रोच॒ – नैका॑दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(वि॒ष्णो – रस्मिन्॑ ह॒व्ये – ति॑ त्वा॒ऽहं – धी॒तिभि॑ – ह्यो॒त्रा –
अ॒ष्टाच॑त्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 4th Kandam

(वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽसि॑ – त्व॒न्नो अ॒ग्ने स॒ त्वन्नो॑ अ॒ग्ने)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.2.1 Appendix

4.2.11.2 – अव॑ ते हे॒डु > ¹, उदु॑त्त॒मं > ²

अव॑ ते हे॒डो वरु॑ण नमो॑भिर॒व यज्ञे॑भिरीमहे ह॒विर्भिः॑ ।

क्षय॑न्नस्मभ्य॒मसुर॑ प्रचेतो राज॒न्नेना॑(ग्म्)सि शि॒श्रथः॑ कृ॒तानि॑ ॥

उदु॑त्त॒मं वरु॑ण पा॒शम॑स्मदवाऽध॒मं वि॑मध्य॒मञ् श्र॑थाय ।

अथा॑ वय॒मादित्य॑ व्र॒ते तवाऽना॑गसो अ॒दितये॑ स्याम ॥

(Appearing in TS 1.5.11.3)

4.2.11.3 – अग्ने॑ नया > ³, ऽदे॒वाना॑ञ् > ⁴

अग्ने॑ नय॒ सुप॑था रा॒ये अ॒स्मान् वि॒श्वानि॑ दे॒व व॒युनानि॑ वि॒द्वान् ।

यु॒योध्य॑स्मज्जु॒हुरा॑णमे॒नो भू॑यिष्ठां ते नम॑ उ॒क्तिं वि॑धेम ॥

आ दे॒वाना॑मपि पन्था॑मगन्म यच्छ॒क्नवा॑म तदनु॑ प्रवो॒ढुं ।

अ॒ग्नि वि॒द्वान्थ्स॑ यजा॒थ् सेदु॑ होता सो अ॒ध्वरा॑न्थ् स ऋ॒तून्

कल्प॑याति ॥ (Appearing in TS 1.1.14.3 and 4)

4.2.11.3 – श॒न्नो॑ भ॒वन्तु॑ > [5], वा॒जे॑वा॒जे>[6]

मि॒त॒द्र॒वः॑ स॒ह॒स्र॒सा॒ मे॒ध॒सा॒ता॒ स॒नि॒ष्य॒वः॑ ।

म॒हो॒ ये र॒त्न॑ꣳ स॒मि॒थे॒षु॑ ज॒भि॒रे श॒न्नो॑ भ॒वन्तु॑ वा॒जिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वा॒जे॑वा॒जे ऽव॒त वा॒जिनो॑ नो॒ ध॒ने॒षु वि॒प्रा अ॒मृ॒ता ऋ॒त॒ज्ञाः॑ ॥

(Appearing in TS 1.7.8.2)

4.2.11.3 – इ॒मं मे॑ व॒रु॒ण > [7], त॒त्त्वा॑ या॒मि>[8]

इ॒मं मे॑ व॒रु॒ण श्रु॒धी ह॒व॒म॒द्या च॑ मृ॒डय॑ । त्वा॒म॒व॒स्यु॒रा च॑के ॥

त॒त्त्वा॑ या॒मि ब्र॒ह्म॒णा व॒न्द॒मा॒न॒स्त॒दा शा॒स्ते॒ यज॑मा॒नो ह॒वि॒र्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॒मा॒नो व॒रु॒णे॒ह बो॒ध्यु॒रु॒श॑ꣳस॒ मा न॒ आ॒युः॑ प्र॒मो॒षीः॑ ॥ (ए॒फ़् –

(Appearing in TS 2.1.11.6)

4.2.11.3 – त्वं नो॑ अग्ने>⁹, स त्वं नो॑ अग्ने>¹⁰

त्वं नो॑ अग्ने॒ वरु॑णस्य वि॒द्वान् दे॒वस्य॒ हे॒डोऽव॑ यासि सी॒ष्टाः ।
यजि॑ष्ठो वह्नि॒ तमः॑ शोशु॒चानो॑ वि॒श्वा द्वे॒षाँसि॑ प्रमु॒मुग्ध्य॑स्मत् ॥

स त्वं नो॑ अग्ने॒ ऽवमो॑ भवोती नेदि॒ष्ठो अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।
अव॑ यक्ष्व नो॒ वरु॑णँ ररा॒णो वी॒हि मृ॒डीकँ॑ सु॒हवो॑ न ए॒धि ॥

(Appearing in TS- 2.5.12.3 and 4)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – चितिर्वर्णनं

4.3.1.1

अपां॑ त्वेमन्थ् सादयाम्यपां॑ त्वोद्धन्थ् सादयाम्यपां॑ त्वा भस्मन्थ्
सादयाम्यपां॑ त्वा ज्योतिषि॑ सादयाम्यपां॑ त्वाऽयने॑ सादयाम्यर्णवे॑ स॒दने॑
सीद॑ समु॒द्रे स॒दने सीद॑ सलिले॑ स॒दने सीदापां॑ क्षये॑ सीदापाञ्
सधिषि॑ सीदापां॑ त्वा स॒दने सादयाम्यपां॑ त्वा स॒धस्थे॑ सादयाम्यपां॑
त्वा पु॒रीषे सादयाम्यपां॑ त्वा योनौ॑ ( ) सादयाम्यपां॑ त्वा पा॒थसि॑
सादयामि॑ गाय॒त्री छन्द॑-स्त्रिष्टुप् छन्दो॑ जगती॑ छन्दोऽनुष्टुप् छन्दः॑
पङ्क्तिश्छन्दः॑ । 1 (योनौ॑ – पञ्चदश॑ च) (A1)

4.3.2.1

अयं॑ पु॒रो भुव॑स्तस्य प्रा॒णो भौवा॑यनो वसन्तः प्रा॒णाय॑नो गाय॒त्री
वास॑न्ती गाय॒त्रियै॑ गाय॒त्रं गाय॑त्रादुपाञ् शुरुपाञ् शोस्त्रि॒वृत् त्रि॒वृत्तो॑
रथ॑न्तरञ् रथ॑न्तराद्-वसिष्ठ ऋषिः॑ प्रजा॑पति गृही॒तया॑ त्वया॑ प्रा॒णं

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य मनो वैश्वकर्मणं ग्रीष्मो
मानसस्त्रिष्टुग्रीष्मी त्रिष्टुभ ऐडमैडा-दन्तर्यामोऽन्तर्यामात् पञ्चदशः
पञ्चदशाद्-बृहद्-बृहतो भरद्वाज ऋषिः प्रजापति गृहीतया
त्वया मनो - [ ] 2

4.3.2.2

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं पश्चाद्-विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसं
वर्षाणि चाक्षुषाणि जगती वार्षी जगत्या ऋक्षममृक्षमाच्छुक्रः
शुक्राथ् सप्तदशः सप्तदशाद्-वैरूपं वैरूपाद्-विश्वामित्र ऋषिः
प्रजापति गृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्य इदमुत्तराथ् सुवस्तस्य
श्रोत्रं सौवर् शरच्छ्रौन्यनुष्टुप्-छारद्यनुष्टुभः स्वारं स्वारांन्मन्थी
मन्थिन एकविंश एकविंशाद् वैराजं वैराजाज्जमदग्निर् ऋषिः
प्रजापति गृहीतया - [ ] 3

4.3.2.3

त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्य इयमुपरि मतिस्तस्यै वाङ्माती हेमन्तो
वाच्यायनः पङ्क्तिर्हैमन्ती पङ्क्त्यै निधनवन्निधनवत आग्रयण

॥ आ॒ग्र॒य॒णात् त्रि॒णव॒त्रय॒स्त्रि॒ंशौ त्रि॒णव॒त्रय॒स्त्रि॒ंश॒भ्यां शा॒क्वर॒रैव॒ते
शा॒क्वर॒रैव॒ताभ्यां ॥ वि॒श्वक॒र्मर्षिः प्र॒जाप॒ति गृ॒हीत॒या त्व॒या वाचं
गृ॒ह्णामि प्र॒जाभ्यः । 4 (त्व॒या म॒नो - ज॒मद॒ग्निर्ऋ॒षिः
प्र॒जाप॒तिगृ॒हीत॒या - त्रि॒ंशच्च) (A2)

4.3.3.1

प्रा॒ची दि॒शां व॒सन्त ऋ॒तूना॒मग्नि॒र्दे॒वता ब्र॒ह्म द्र॒विणं त्रि॒वृथ् स्तो॒मः
स उ॒ पञ्च॒दश॒वर्त॒नि-स्त्र्य॒विर्व॒यः कृ॒तम॒या॒नां पु॒रोवा॒तो वा॒तः सा॒न॒ग
ऋ॒षिर्दक्षि॒णा दि॒शां ग्री॒ष्म ऋ॒तूना॒मिन्द्रो॒ दे॒वता क्ष॒त्रं द्र॒विणं पञ्च॒दशः
स्तो॒मः स उ॒ सप्त॒दश॒वर्त॒नि-दि॒त्यवा॒ङ्-व॒यस्त्रे॒ताऽया॒नां दक्षि॒णाद्वा॒तो
वा॒तः स॒ना॒त॒न ऋ॒षिः प्र॒तीची॒ दि॒शां व॒र्षा ऋ॒तूनां वि॒श्वे
दे॒वा दे॒वता॒ विङ्-[ ] 5

4.3.3.2

द्र॒विणं स॒प्तद॒श स्तो॒मः स उ॒ वेक॒विंश॒वर्त॒नि-स्त्रि॒वृथ्सो
वयो॒ द्वाप॒रोऽया॒नां पश्चा॒द्वा॒तो वा॒तोऽह॒भून् ऋ॒षिरु॒दीची॒ दि॒शां श॒रद्-
ऋ॒तूनां मि॒त्राव॒रुणौ॒ दे॒वता पु॒ष्टं द्र॒विणमे॒कवि॒ंशः स्तो॒मः स उ॒

त्रि॒णव॑वर्त॒नि-स्तु॒र्य॒वाङ् व॑य आ॒स्क॒न्दो ऽया॑नामु॒त्तरा॑द्-वा॒तो वा॑तः प्र॒त्न
 ऋ॒षि॒रू॒र्ध्वा दि॒शाँ हे॑म॒न्त॒शि॒शि॒रावृ॑तूनां बृ॒ह॒स्प॒तिर्दे॒वता॑ व॒र्चो द्र॑वि॒णं
 त्रि॒णव॑ स्तो॒मः स॒ उ॒ त्रय॑स्त्रि॒ँश॑वर्त॒निः प॒ष्ठ॒वा॒द्वयो॑ ( ) ऽभि॒भूर॑या॒नां
 वि॒ष्व॒ग्वा॒तो वा॑तः सु॒पर्ण॑ ऋ॒षिः पि॒तरः॑ पि॒ताम॑हाः प॒रेऽव॑रे ते नः पा॒न्तु
 ते नो॑ऽव॒न्त्व॒स्मिन् ब्र॑ह्म॒न्न॒स्मिन् क्ष॒त्रेऽस्या॑-मा॒शि॒ष्य॒स्यां
 पु॒रो॒धाया॑म॒स्मिन् क॑र्म॒न्न॒स्यां दे॒वहू॑त्यां । 6

(विट् - प॒ष्ठ॒वा॒द् व॒यो - ऽष्टा॑वि॒ँश॑तिश्च) (A3)

4.3.4.1

ध्रु॒व॒क्षि॒ति - ध्रु॒व॒यो॒नि-ध्रु॒वा॒ऽसि॑ ध्रु॒वां यो॒नि॒मा सी॑द सा॒ध्या ।
 उ॒ख्य॑स्य के॒तुं प्र॑थ॒मं पु॒रस्ता॑द॒श्विना॑ऽध्व॒र्यू सा॑दय॒तामि॒ह त्वा॑ ।
 स्वे दक्षे॑ दक्ष॒पि॒तेह॑ सी॒द दे॒वत्रा॑ पृ॒थि॒वी बृ॑ह॒ती र॑रा॒णा ।
 स्वा॒स॒स्था त॒नु॒वा सं वि॑श॒स्व पि॒तेवै॑धि सू॒न॒व आ
 सु॒शे॒वाऽश्वि॑नाध्व॒र्यू सा॑दय॒तामि॒ह त्वा॑ । कु॒ला॒यिनी॑ व॒सु॒मती॑
 व॒यो॒धा र॒यिं नो॑ वर्ध॒ बहु॑लँ सु॒वी॒रं । 7

4.3.4.2

अ॒पाम॑तिं दु॒र्मतिं॑ बा॒धमा॑ना रा॒यस्पो॑षे य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्ती सु॒वर्धे॑हि
य॒जमा॑नाय पो॒षम॑श्चि॒नाऽध्व॑र्यू सा॒दय॑तामिह त्वा ।
अ॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि दे॒वया॑नी तां त्वा वि॒श्वे अ॒भि गृ॑णन्तु दे॒वाः ।
स्तो॑मपृ॒ष्ठा घृ॑तवती॒ह सी॑द प्र॒जाव॑दस्मे द्र॒विणा ऽऽ*य॑जस्वाश्चि॒ना
ऽध्व॑र्यू सा॒दय॑तामिह त्वा ।
दि॒वो मूर्धा॑ऽसि पृ॒थि॒व्या ना॑भिर्वि॒ष्टंभ॑नी दि॒शाम॑धिप॒त्नी भु॑वनानां । 8

4.3.4.3

ऊ॒र्मिर्द्र॑प्सो अ॒पाम॑सि वि॒श्वक॑र्मा त ऋ॒षिर॑श्चि॒नाऽध्व॑र्यू सा॒दय॑तामिह
त्वा । स॒जूर्ऋ॒तुभिः॑ स॒जूर्वि॒धाभिः॑ स॒जूर्व॑सुभिः स॒जू रु॒द्रैः
स॒जूरा॑दित्यैः स॒जूर्वि॒श्वैर्दे॑वैः स॒जूर्दे॑वैः स॒जूर्दे॑वैर्वयो-ना॒धैर॑ग्नयै॒ त्वा
वैश्वा॑नरायाश्चि॒नाऽध्व॑र्यू सा॒दय॑तामिह त्वा । प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॑ पा॒हि
व्या॑नं मे॑ पा॒हि चक्षु॑र्म उ॒र्व्या ( ) वि॑ भा॒हि श्रो॑त्रं मे॑ श्लो॒कया॑प-
स्पि॒न्वौष॑धीर्जि॒न्व द्वि॒पात् पा॑हि चतु॑ष्पादव दि॒वो वृ॒ष्टिमे॑रय । 9

(सु॒वी॒रं - भु॑वनाना - मु॒र्व्या - स॒प्तद॑श च) (A4)

4.3.5.1

त्र्य॒वि॒र्वय॑स्त्रि॒ष्टुप् छन्दो॑ दि॒त्यवा॑ङ् वयो॑ वि॒राट् छन्दः॑ पञ्चा॒वि॒र्वयो॑
गाय॑त्री छन्द॒स्त्रिव॑त्सो वय॑ उ॒ष्णिहा॑ छन्द॒स्तुर्य॑वाङ् वयो॑ऽनु॒ष्टुप्
छन्दः॑ प॒ष्ठवा॑ङ् वयो॑ बृ॒हती॑ छन्द॒ उक्षा॑ वयः॑ स॒तोबृ॑हती॒ छन्द ऋ॑षभो
वयः॑ क॒कुच्छ॑न्दो धे॒नुर्वयो॑ जग॑ती॒ छन्दोऽन॑ड्वान् वयः॑ प॒ङ्क्तिः॑ छन्दो॑
ब॒स्तो वयो॑ वि॒वलं॑ छन्दो॑ वृ॒ष्णिर्वयो॑ वि॒शालं॑ छन्दः॑ पु॒रुषो॑ वय॑ ( )
स्त॒न्द्रं छन्दो॑ व्याघ्रो॑ वयो॑ऽनाधृ॒ष्टं छन्दः॑ सि॒ँहो वयः॑ छ॒न्दिः छन्दो॑
विष्टं॑भो वयो॑ऽधि॒पतिः॑ छन्दः॑ क्ष॒त्रं वयो॑ मय॒न्दं छन्दो॑ वि॒श्वकर्मा॑
वयः॑ पर॒मेष्ठी॑ छन्दो॑ मूर्धा॑ वयः॑ प्र॒जाप॑तिः॒ छन्दः॑ । 10

(पु॒रुषो॑ वयः॑ – षड् वि॒ँशति॑श्च) (A5)

4.3.6.1

इन्द्रा॑ग्नी॒ अव्य॑थमा॒नामि॑ष्टकां दृ॒ँहतं॑ यु॒वं ।
पृ॒ष्ठेन॑ द्यावापृ॒थिवी॑ अ॒न्तरि॑क्षं च वि बा॒धतां॑ ।
वि॒श्वकर्मा॑ त्वा सादय॒त्वन्तरि॑क्षस्य पृ॒ष्ठे व्यच॑स्वतीं प्रथ॑स्वतीं
भा॒स्वतीँ॑ सू॒रिम॑ती॒मा या द्यां॑ भा॒स्या पृ॑थि॒वीमोर्व॑न्तरि॒क्ष-म॑न्तरि॒क्षं

यच्छान्तरिक्षं दृ॒हान्तरिक्षं॑ मा हि॒सी॒ विश्वस्मै॑ प्रा॒णाया॒पानाय॑
व्या॒नायो॒दानाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्राय॑ वा॒युस्त्वाऽभि॑ पा॒तु म॒ह्या स्व॒स्त्या
छर्दि॑षा - [ ] 11

4.3.6.2

श॒न्तमे॒न तया॑ दे॒वतया॑ऽङ्गिर॒स्वद्-ध्रु॒वा सी॒द ।
रा॒ज्यसि॑ प्रा॒ची दिग्-वि॒राडसि॑ दक्षि॒णा दि॒ख् स॒म्राडसि॑ प्र॒तीची॑
दि॒ख्-स्व॒राड॒स्युदी॑ची दि॒गधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पा॒हि प्रा॒णं
मे पा॒ह्यपा॒नं मे पा॒हि व्या॒नं मे पा॒हि चक्षु॑र्मे पा॒हि श्रो॒त्रं मे पा॒हि मनो॑
मे जि॒न्व वाचं॑ मे पि॒न्वा ( ) ऽऽत्मानं॑ मे पा॒हि ज्योति॑र्मे यच्छ । 12
(छर्दि॑षा - पि॒न्व - षट्च॑) (A6)

4.3.7.1

मा छ॒न्दः प्र॒मा छ॒न्दः प्र॒तिमा॑ छ॒न्दोऽसी॑विः छ॒न्दः प॒ङ्क्तिः॑ छ॒न्दः
उ॒ष्णिहा॑ छ॒न्दो बृ॒हती॑ छ॒न्दोऽनु॑ष्टुप् छ॒न्दो वि॒राट् छ॒न्दो गा॒यत्री॑ छ॒न्द-
स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो जग॑ती छ॒न्दः पृ॒थि॒वी छ॒न्दो ऽन्तरि॑क्षं छ॒न्दो द्यौः॑ छ॒न्दः
स॒माः छ॒न्दो नक्ष॑त्राणि छ॒न्दो मनः॑ छ॒न्दो वाक् छ॒न्दः कृ॒षिः॑ छ॒न्दो

हिरण्यं छन्दो गौः छन्दो ऽजा छन्दो ऽश्वः छन्दः ।

अग्निर्देवता - [ ] 13

4.3.7.2

वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देवता
 ऽदित्या देवता विश्वे देवा देवता मरुतो देवता बृहस्पतिर्देवतेन्द्रो
 देवता वरुणो देवता मूर्धाऽसि राड् ध्रुवाऽसि धरुणा यन्त्र्यसि यमित्रीषे
 त्वोर्जे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा यन्त्री राड् ध्रुवाऽसि धरणी धर्त्र्यसि
 धरित्र्यायुषे त्वा ( ) वर्चसे त्वौजसे त्वा बलाय त्वा । 14

(देवता - ऽयुषे त्वा - षट्च) (A7)

4.3.8.1

आशुस्त्रिवृद्-भान्तः पञ्चदशो व्योम सप्तदशः प्रतूर्तिरष्टादश
 स्तपो नवदशो ऽभिवर्तः सविंशो धरुण एकविंशो
 वर्चो द्वाविंशः संभरणस्त्रयोविंशो योनिश्चतुर्विंशो
 गर्भाः पञ्चविंश ओजस्त्रिणवः क्रतुरेकत्रिंशः
 प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रध्नस्य विष्टपं चतुस्त्रिंशो

नाकः षट्त्रिंशो विवर्तोऽष्टाचत्वारिंशो धर्त्रश्चतुष्टोमः । 15

(आशुः - सप्तत्रिंशत्) (A8)

4.3.9.1

अग्नेर्भागोऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृथ् स्तोम इन्द्रस्य
भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रं स्पृतं पञ्चदशः स्तोमो नृचक्षसां
भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रं स्पृतं सप्तदशः स्तोमो
मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्याऽऽधिपत्यं दिवो वृष्टिर्वाताः स्पृता
एकविंशः स्तोमोऽदित्यै भागोऽसि पूष्ण आधिपत्यमोजः
स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनां भागोऽसि- [ ] 16

4.3.9.2

रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पाथ् स्पृतं चतुर्विंशः स्तोम आदित्यानां
भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भाः स्पृताः पञ्चविंशः स्तोमो देवस्य
सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं समीचीर्दिशः स्पृताश्चतुष्टोमः
स्तोमो यावानां भागोऽस्ययावानामाधिपत्यं प्रजाः स्पृता-श्चतु-
श्चत्वारिंशः स्तोम ऋभूणां भागोऽसि विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं

नि॒शान्त॑ꣳ स्पृ॒तं त्रय॑स्त्रि॒ंशः॑ स्तोमः॑ । 17

(वसू॑नां भा॒गोऽसि॑ – षट्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A9)

4.3.10.1

ए॒कया॑ऽस्तुव॒त प्र॒जा अ॑धीयन्त प्र॒जाप॑तिरधिपतिरासीत् तिसृ॑भिरस्तुव॒त
ब्र॒ह्मासृ॑ज्यत ब्र॒ह्मण॑स्पति-रधिपतिरासीत् पञ्च॑भिरस्तुव॒त
भू॒तान्य॑सृज्यन्त भू॒तानां॑ पतिरधिपतिरासीत् सप्त॑भिरस्तुव॒त
सप्त॑र्षयोऽसृज्यन्त धा॒ता-धि॑पतिरासी-न्नव॑भिरस्तुव॒त पि॒तरो-
सृ॒ज्यन्ता-ऽ*दि॑तिरधिपत्यासी-देकाद॑शभि-रस्तुव॒तर्त॒वोऽसृ॑ज्यन्ता-
ऽऽर्त॒वो-ऽधि॑पति-रासीत् त्रयोद॑शभि-रस्तुव॒त मा॒सा असृ॑ज्यन्त
सँव॑त्सरोऽधिपति- [ ] 18

4.3.10.2

-रासीत् पञ्चद॑शभिरस्तुव॒त क्ष॒त्रम॑सृज्यतेन्द्रो ऽधि॑पतिरासीत्-
सप्त॑दशभिरस्तुव॒त प॒शवो॑ऽसृज्यन्त बृ॒हस्प॑तिरधिपति-
रासीन्नव॑दशभि-रस्तुव॒त शू॒द्रार्या॑वसृज्येतामहोरात्रे अधि॑पत्नी
आस्ता॑मेकविं॒ शत्या॑ऽस्तुव॒तैक॑शफाः प॒शवो॑ऽसृज्यन्त

वरु॒णो ऽधि॑पतिरासीत् त्रयो॑वि॒ंशत्या॑ऽस्तुवत क्षु॒द्राः प॒शवो॑ऽसृज्यन्त
 पू॒षा ऽधि॑पतिरासीत् पञ्च॑वि॒ंशत्या॑ ऽस्तुवताऽऽर॒ण्याः प॒शवो॑ऽसृज्यन्त
 वा॒युरधि॑पतिरासीत् सप्त॑वि॒ंशत्या॑ऽस्तुवत द्या॒वापृ॑थि॒वी व्यै- [ ] 19

4.3.10.3

-तांँ व॒सवो॑ रु॒द्रा आ॑दि॒त्या अनु॑ व्या॒यन् तेषा॑माधिपत्यमासी-
 न्न॒ववि॑ं श॒त्याऽस्तु॑वत वन॑स्पतयोऽसृज्यन्त सोमो॑ ऽधि॑पतिरासी -
 दे॒कत्रि॑ंश॒ता ऽस्तु॑वत प्र॒जा अ॑सृज्यन्त या॒वानां॑ चा॒यावा॑नां
 चाऽऽधि॑पत्यमासीत् त्रय॑स्त्रि॒ंशता॑ ऽस्तुवत भू॒तान्य॑शा॒म्यन् प्र॒जाप॑तिः
 पर॑मेष्ठ्यधिपतिरासीत् । 20

(सँव॒त्सरो॑ऽधि॑पति- वि - पञ्च॑त्रि॒ंशच्च॑) (A10)

4.3.11.1

इ॒यमे॒व सा॒ या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दन्तर॑स्यां च॒रति॑ प्र॒विष्टा॑ ।
 व॒धूर्ज॑जान न॒वग॑ज्जनि॒त्री त्रय॑ ए॒नां म॒हिमा॑नः स॒चन्ते॑ ।
 छ॒न्दस्व॑ती उ॒षसा॑ पे॒पिशा॑ने स॒मानं॑ यो॒निम॑नु सञ्च॒रन्ती॑ ।
 सूर्य॑प॒त्नी वि॑ च॒रतः॑ प्र॒जान॑ती के॒तुं कृ॑ण्वाने अ॒जरे॑ भूरि॑रेतसा ।

ऋ॒तस्य॑ प॒न्था॒मनु॑ ति॒स्र आ॒ऽगु॒स्त्रयो॑ घ॒र्मा॒सो अ॒नु
ज्यो॒तिषा॑ऽऽगुः । प्र॒जामे॒का र॒क्ष॒त्यूर्ज॑मे॒का ॥ –[ ] 21

4.3.11.2

व्र॒तमे॒का र॒क्षति॑ दे॒वयू॑नां । च॒तु॒ष्टो॒मो अ॒भव॒द्या तु॒रीया॑ य॒ज्ञस्य॑
प॒क्षावृ॑षयो भव॒न्ती । गा॒यत्रीं॑ त्रि॒ष्टुभं॑ ज॒गती॑मनु॒ष्टुभं॑ बृ॒हद॒र्कं
यु॒ञ्जानाः॑ सु॒वरा॑ऽभर॒न्निदं॑ । प॒ञ्चभि॑र्धा॒ता वि॑ द॒धावि॒दं य॑त् ता॒सा
स्व॒सृ॒रज॑नयत् प॒ञ्चप॑ञ्च । ता॒सामु॑ य॒न्ति प्र॑यवे॒ण प॒ञ्च ना॑ना
रू॒पाणि॑ क॒तवो॑ व॒सानाः॑ । त्रि॒॒श॒थ् स्व॒सार॑ उ॒पय॑न्ति निष्कृ॒त
स॒मानं॑ के॒तुं प्र॑तिमु॒ञ्चमा॑नाः । 22

4.3.11.3

ऋ॒तू॒स्तन्व॑ते क॒वयः॑ प्र॒जान॑ती॒र्मध्ये॑छ॒न्दसः॑ परि॑ य॒न्ति भा॒स्वतीः॑ ।
ज्यो॒तिष्म॑ती प्र॒ति मु॒ञ्चते॑ न॒भो रा॒त्री दे॒वी सूर्य॑स्य व्र॒तानि॑ ।
वि प॑श्य॒न्ति प॒शवो॑ जा॒यमा॑ना नाना॒रूपा॑ मा॒तुर॑स्या उ॒पस्थे॑ ।
ए॒का॒ष्ट॒का त॑प॒सा त॑प्यमा॒ना ज॒जान॑ गर्भं॑ म॒हिमा॑नमिन्द्रं॑ ।
तेन॑ द॒स्यून् व्य॑सह॒न्त दे॒वा ह॒न्ताऽसु॑राणा–म॒भव॑च्छची॒भिः ।

अ॒नानु॒जामनु॒जां मा॒मकर्त॑ स॒त्यं व॑द॒न्त्यन्वि॑च्छ ए॒तत् । भू॒यास॑ –[ ] 23

4.3.11.4

म॒स्य सु॒मतौ॑ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॒ति मा प्र॑ यु॒क्त ।
 अ॒भून्म॑ सु॒मतौ॑ वि॒श्ववे॒दा आ॑ष्ट प्र॒तिष्ठा॑मवि॒दब्धि॑ गा॒धं ।
 भू॒यास॑म॒स्य सु॒मतौ॑ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॒ति मा प्र॑यु॒क्त ।
 प॒ञ्च व्यु॑ष्टी॒रनु॒ पञ्च॑ दो॒हा गां॑ प॒ञ्चना॑म्नीमृ॒तवोऽनु॑ प॒ञ्च ।
 प॒ञ्च दि॑शः प॒ञ्चद॑शेन क्लृ॒प्ताः स॒मान॑मू॒र्ध्नीर॑भि लो॒कमे॑कं ॥ 24

4.3.11.5

ऋ॒तस्य॑ गर्भः प्रथ॒मा व्यू॑षुष्यपा॒मेका॑ म॒हिमा॑नं बिभ॒र्ति ।
 सूर्य॑स्यै॒का च॑रति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यै॒का स॒वितै॑कां नि य॒च्छति॑ ।
 या प्र॒थमा॑ व्यौ॒च्छथ् सा॑ धे॒नुर॑भवद्य॒मे । सा नः॑ प॒यस्व॑ती
 धु॒क्ष्वोत्त॑रामु॒त्तरा॑(गं) स॒मां ॥ शु॒क्रर्ष॑भा न॒भसा॑ ज्योतिषा
 ऽऽ*गा॒द्-वि॒श्वरू॑पा श॒बली॑र॒ग्निके॑तुः । स॒मान॑मर्थं स्व॒पस्य॑मा॒ना
 बिभ्र॑ती ज॒राम॑जर उ॒ष आऽगाः॑ । ऋ॒तूनां॑ प॒त्नी ( ) प्र॒थमे॑यमाऽगा॒दह्नां॑
 ने॒त्री ज॑नि॒त्री प्र॒जानां॑ ॥

एका॑ स॒ती बहु॑धो॒षो व्यु॑च्छ॒स्यजी॑र्णा॒ त्वं ज॑रय॒सि सर्व॑म॒न्यत् । 25
 (ऊ॒र्जमे॑का॒ - प्रति॑मु॒ञ्चमा॑ना - भू॒यास॑ - मे॒कं - प॒त्येका॑न्न -
 वि॒शति॑श्च) (A11)

4.3.12.1

अ॒ग्ने जा॒तान् प्र॑णु॒दा नः॑ स॒पत्नान्॑ प्र॒त्यजा॑ताज्जा॒तवे॑दो नुद॒स्व ।
 अ॒स्मे दी॑दिहि सु॒मना॑ अहे॒डन् तव॑ स्या॒ञ् शर्म॑न् त्रि॒वरू॑थ उ॒द्भित् ।
 स॒हसा॑ जा॒तान् प्र॑णु॒दानः॑ स॒पत्नान्॑ प्र॒त्यजा॑ताज्जा॒तवे॑दो नुद॒स्व ।
 अ॒धि नो॑ ब्रू॒हि सु॒मन॑स्यमा॒नो वय॑ञ् स्या॒म प्र॑णु॒दा नः॑ स॒पत्नान् ।
 च॒तुश्च॑त्वारि॒ञ्शः॑ स्तो॒मो वर्चो॑ द्र॒विणञ्॑ षोड॒शः स्तो॒म
 ओ॒जो द्र॒विणं॑ पृ॒थिव्याः॑ पु॒रीष॑म॒स्य- [ ] 26

4.3.12.2

-फ॒सो ना॑म । ए॒वः-छ॒न्दो व॑रि॒वः-छ॒न्दः शं॒भूः-छ॒न्दः प॑रि॒भूः-छ॒न्द
 आ॒च्छ॒छन्दो॑ म॒नः-छ॒न्दो व्य॑चः-छ॒न्दः सि॒न्धुः-छ॒न्दः स॒मुद्रं॑ छ॒न्दः
 स॒लिलं॑ छ॒न्दः सँ॑य॒च्छन्दो॑ वि॒यच्छ॒न्दो बृ॒हच्छ॒न्दो र॑थन्त॒रं छ॒न्दो
 नि॒का॒यः-छ॒न्दो वि॑व॒धः-छ॒न्दो गि॒रः-छ॒न्दो भ्र॑जः-छ॒न्दः स॒ष्टुप्

छन्दो ऽनुष्टुप् छन्दः ककुच्छन्द स्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो

-ऽङ्कुपं छन्दः - [ ] 27

4.3.12.3

पदपङ्क्तिः-छन्दो ऽक्षरपङ्क्तिः-छन्दो विष्टारपङ्क्तिः-छन्दः

क्षुरो भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः पक्षः-छन्द एवः-छन्दो

वरिवः-छन्दो वयः-छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो

विष्वर्धाः-छन्दः छदिः-छन्दो दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं

छन्दो ऽङ्काङ्कं छन्दः । 28

(अस्य - ङ्कुपञ्छन्द - स्त्रयस्त्रिंशच्च) (A12)

4.3.13.1

अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ।

त्वञ् सोमासि सत्यतिस्त्वञ् राजोत वृत्रहा । त्वं भद्रो असि क्रतुः ।

भद्रा ते अग्ने स्वनीक संदृग्धोरस्य सतो विषुणस्य चारुः ।

न यत् ते शोचिस्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः ।

भद्रं ते अग्ने सहसिन्ननीकमुपाक आ रोचते सूर्यस्य - [ ] 29

4.3.13.2

रु॒शद्-दृ॒शे द॒दृशे॑ न॒क्त॒या चि॒दरू॒क्षितं॑ दृ॒श आ रू॒पे अ॒न्नं ।
सै॒नाऽनी॒केन॑ सु॒विद॒त्रो अ॒स्मे य॒ष्टा दे॒वाऽ॒ आय॑जिष्ठः स्व॒स्ति ।
अद॑ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ प॒र॒स्पा अ॒ग्ने द्यु॒मदु॒त रे॒वद् दि॒दीहि॑ ।
स्व॒स्ति नो॑ दि॒वो अ॒ग्ने पृ॒थि॒व्या वि॒श्वायु॑र्धेहि यज॒थाय॑ दे॒व ।
यथ् सी॒महि॑ दि॒विजा॒त प्र॒शस्तं॑ तद॒स्मासु॑ द्रवि॒णं धे॒हि चि॒त्रं ।
यथा॑ हो॒त॒र्मनु॑षो - [ ] 30

4.3.13.3

दे॒वता॑ता य॒ज्ञेभिः॑ सू॒नो स॒हसो॑ यजा॒सि ।
ए॒वा नो॑ अ॒द्य स॒मना॑ स॒माना॒नु-श॑न्न॒ग्न उ॒शतो॑ यक्षि दे॒वान् ।
अ॒ग्निमी॑डे पु॒रोहि॑तं य॒ज्ञस्य॑ दे॒वमृ॒त्विजं॑ । हो॒तार॑ र॒त्नधा॑त॒मं ।
वृ॒षा सो॒म द्यु॒माऽ॒ असि॑ वृ॒षा दे॒व वृ॒षव्र॑तः ।
वृ॒षा ध॒र्माणि॑ दधि॒षे । सा॒न्त॒पना॑ इ॒दऽ॒ ह॒विर्म॑रु॒तस्त॑ज्जु॒जुष्ट॑न ।
यु॒ष्माको॒ती रि॒शाद॑सः । यो नो॑ म॒र्तो व॑स॒वो दु॒र्ह॒णायु॑स्ति॒रः ।

स॒त्यानि॑ मरु॒तो – [ ] 31

4.3.13.4

जि॒घाँसा॑त् ।

दू॒हः पा॒शं प्र॒ति स मु॑ची॒ष्ट तपि॑ष्ठेन तप॒सा ह॑न्तना तं ।

सँ॒व॒त्सरी॑णा मरु॒तः स्व॑र्का उरु॒क्षयाः॑ सग॒णा मा॑नुषेषु ।

तेऽ॒स्मत् पा॒शान् प्र मु॑ञ्चन्त्व॒हसः॑ सान्तप॒ना म॑दि॒रा मा॑दयि॒ष्णवः॑ ।

पि॒प्री॒हि दे॒वाँ उ॒शतो॑ यवि॒ष्ठ वि॒द्वाँ ऋ॒तूँर्ऋ॒तुप॑ते यजे॒ह ।

ये दै॒व्या ऋ॒त्विज॒स्तेभि॑रग्ने त्वँ होत॑ृणाम॒स्याय॑जिष्ठः ।

अ॒ग्ने यद॑द्य वि॒शो अ॒ध्वर॑स्य होतः पाव॒क – [ ] 32

4.3.13.5

शो॒चे वे॒ष्ट्वँ हि यज्वा॑ । ऋ॒ता य॑जासि म॒हिना॑ वि यद्भू॒र्हव्या॑ वह

यवि॒ष्ठ या ते॑ अद्य । अ॒ग्निना॑ रयि॒मश्न॑वत् पोष॒मेव दि॒वेदि॑वे ।

यश॑सं वी॒रव॑त्तमं । ग॒यस्फा॑नो अमी॒वहा॑ वसु॒वित् पु॒ष्टि॒वर्ध॑नः ।

सु॒मित्रः॑ सोम नो भव । गृ॒हमे॑धास आ ग॒त मरु॑तो माऽप॒ भूत॑न ।

प्रमु॑ञ्चन्तो नो अ॒हसः॑ । पू॒र्वीभि॑र्हि ददा॒शिम॑ शर॒द्धिर्मरु॑तो व॒यं ।

महो॑भि- [ ] 33

4.3.13.6

—श्च॑र्षणी॒नां ।

प्र॒बु॒ध्नि॒या ई॒रते॑ वो॒ महा॑ꣳसि॒ प्र॒णा॒मा॒नि प्र॒य॒ज्य॒व॒स्ति॒रध्वं॑ ।

स॒ह॒स्रि॒यं द॒म्यं भा॒गमे॑तं गृ॒हमे॑धी॒यं म॒रुतो॑ जुषध्वं ।

उप॑ यमेति॒ युव॒तिः सु॒दक्षं॑ दो॒षा व॒स्तोर्ह॒विष्म॑ती घृ॒ताची॑ ॥

उप॑ स्वै॒नम॑रमतिर्व—सू॒युः । इ॒मो अ॒ग्ने वी॑त॒तमा॑नि

ह॒व्या ऽज॑स्रो वक्षि॒ देव॑तातिमच्छ । प्रति॑ न ईꣳ सु॒रभी॑णि वियन्तु ।

क्री॒डं वः॒ शर्धो॑ मा॒रुत॑मन॒र्वाणꣳ रथे॑शुभं ॥ 34

4.3.13.7

क॒ण्वा अ॒भि प्र॑ गा॒यत॑ । अ॒त्या॒सो न॒ ये म॒रुतः॑ स्व॒ञ्चो यक्ष॑दृशो

न शु॒भय॑न्त म॒र्याः । ते ह॑र्म्ये॒ष्ठाः शि॒शवो॑ न शु॒भ्रा व॒त्स्मा॑सो न

प्र॒क्री॒डिनः॑ प॒यो॒धाः । प्रै॒षाम॑ज्मेषु वि॒थुरे॑व रेजते भू॒मिर्या॑मेषु यद्ध

यु॒ञ्जते॑ शु॒भे । ते क्री॒डयो॑ धु॒नयो॑ भ्राजदृष्टयः स्वयं॑ महि॒त्वं

प॒नय॑न्त धू॒तयः॑ । उ॒प॒ह॒रेषु॑ यद॒चिध्वं॑ य॒यिं वय॑ इव म॒रुतः॑ केन —[ ] 35

4.3.13.8

चित् पथा ।

श्रो॑तन्ति॒ को॒शा उप॑ वो रथे॒ष्वा घृ॑तमु॒क्षता॒ मधु॑वर्णम॒र्चते॑ ।

अ॒ग्निम॒ग्निं ह॒वीम॒भिः सदा॑ हवन्त वि॒श॒पतिं॑ । ह॒व्यवा॑हं पु॒रुप्रि॒यं ।

तं हि श॑श्चन्त ईड॑ते सु॒चा दे॒वं घृ॑तश्चु॒ता । अ॒ग्निं ह॒व्याय॑ वोढ॑वे ।

इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना दि॒वः > [1], इ॒नथ॑द्वृ॒त्र > [2],

मिन्द्रं॑ वो वि॒श्वत॑स्परी > [3], न्द्रं नरो॑ > [4],

वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानो > [5], वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॑नेन > [6] । 36

(सूर्य॑स्य - म॒नुषो॑ - म॒रुतः॑ - पा॒वक॑ - म॒होभी॑ - रथे॒शुभ॑ -

ङ्गेन॑ - षड्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A13)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 13 Anuvaakams :-

(अ॒पान्त्वे॑म - न्नयं॑ पु॒रो भु॒वः - प्रा॒ची - ध्रु॒वक्षि॑ - ति॒स्त्र्यवि॑ -
रिन्द्रा॑ग्नी मा छन्द॑ - आ॒शुस्त्रि॒वृ - द॒ग्नेर्भा॒गो - ऽस्ये॑क - ये॒यमे॒व
सा या॑ - ऽग्ने॑ जा॒ता - न॒ग्निर्वृ॒त्राणि॑ - त्रयो॑दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒पान्त्वे॑ – इन्द्रा॑ग्नी – इ॒यमे॒व दे॒वता॑ता – षट्त्रिं॑शत्)

First and Last Padam of Third Prasnam of Kanda 4 :-

(अ॒पान्त्वे॑मन् – ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.3.1 Appendix

4.3.13.8–इन्द्रा॑ग्नी रोच॒ना दि॒वः > [1], इ॒नथ॑द्–वृ॒त्र > [2],

इन्द्रा॑ग्नी रोच॒ना दि॒वः परि॑ वाज॑ेषु भूष॑थः । तद्वा॑ं चेति॑ प्र॒वीर्यं॑ ॥

इ॒नथ॑द्–वृ॒त्रमु॑त स॒नोति॑ वाज॒मिन्द्रा॑ यो अ॒ग्नी स॑हु॒री स॒पर्या॑त् ।

इ॒रज्य॑न्ता व॒सव्य॑स्य भू॒रेः स॒हस्त॑मा स॒हसा॑ वाज॒यन्ता॑ ॥

(Appearing in TS 4.2.11.1)

4.3.13.8 मि॒न्द्रं वाँ॑ वि॒श्वत॑स्परी > [3], न्द्रं॑ न॒रो > [4],

इ॒न्द्रं वाँ॑ वि॒श्वत॑स्प॒रि ह॒वाम॑हे ज॒नैभ्यः॑ । अ॒स्माक॑मस्तु॒ के॒वलः॑ ॥

इन्द्रं॑ नरो॑ नेम॑धिता हव॑न्ते यत्पार्या॑ युन॑जते धिय॑स्ताः ।
शूरो॑ नृषा॑ता शव॑सश्चकान॑ आ गोम॑ति व्रजे॑ भजा॑ त्वन्नः॑ ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

4.3.13.8 विश्व॑कर्मन् हवि॑षा वावृ॑धानो > 5,

विश्व॑कर्मन् हवि॑षा वर्ध॑नेन > 6

विश्व॑कर्मन् हवि॑षा वावृ॑धानः स्वयं॑ यज॑स्व तनु॑वं जुषा॑णः ।
मुह्य॑न्त्वन्ये अभि॑तः सप॑त्ना इहा॑स्माकं मघ॑वा सूरि॑रस्तु ॥

विश्व॑कर्मन् हवि॑षा वर्ध॑नेन त्रा॒तार॑मिन्द्र॑मकृ॒णोऽव॑ध्यं ।
तस्मै॑ विशः॑ सम॑नमन्त पूर्वी॑रयमु॒ग्रो वि॑हव्यो॑ यथा॑सत् ॥

(Appearing in TS 4.6.2.6)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – पञ्चमचितिशेषनिरूपणं

4.4.1.1

र॒श्मि॒र॒सि॒ क्ष॒या॒य॒ त्वा॒ क्ष॒यं॑ जि॒न्व॒ प्रे॒ति॒र॒सि॒ ध॒र्मा॒य॒ त्वा॒ ध॒र्मं॑
जि॒न्वा॒न्वि॒ति॒र॒सि॒ दि॒वे॒ त्वा॒ दि॒वं॑ जि॒न्व॒ स॒न्धि॒र॒स्य॒न्त॒रि॒क्षाय॑ त्वा॒ऽन्त॒रि॒क्षं॑
जि॒न्व॒ प्र॒ति॒धि॒र॒सि॒ पृ॒थि॒व्यै॑ त्वा॒ पृ॒थि॒वीं॑ जि॒न्व॒ वि॒ष्टं॑ भो॒ऽसि॒ वृ॒ष्ट्यै॑ त्वा॒
वृ॒ष्टिं॑ जि॒न्व॒ प्र॒वा॒ऽस्य॒हे॒ त्वा॒ऽह॒र्जि॒न्वा॒नु॒ वा॒ऽसि॒ रा॒त्रि॒यै॑ त्वा॒ रा॒त्रिं॑
जि॒न्वो॒ शि॒ग॒सि॒ – [ ] 1

4.4.1.2

व॒सु॒भ्य॒स्त्वा॒ व॒सू॒ज्जि॒न्व॒ प्र॒के॒तो॒ऽसि॒ रु॒द्रे॒भ्य॒स्त्वा॒ रु॒द्रा॒ज्जि॒न्व॒
सु॒दी॒ति॒र॒स्या॒दि॒त्ये॒भ्य॒स्त्वा॒ ऽऽदि॒त्या॒ज्जि॒न्वौ॒जो॒ऽसि॒ पि॒तृ॒भ्य॒स्त्वा॒
पि॒तृ॒ज्जि॒न्व॒ त॒न्तु॒र॒सि॒ प्र॒जा॒भ्य॒स्त्वा॒ प्र॒जा॒ जि॒न्व॒ पृ॒त॒ना॒षा॒ड॒सि॒
प॒शु॒भ्य॒स्त्वा॒ प॒शू॒ज्जि॒न्व॒ रे॒व॒द॒स्यो॒ष॒धी॒भ्य॒-स्त्वौ॒ष॒धी॒-र्जि॒न्वा॒भि॒जि॒द॒सि॒
यु॒क्त॒ग्रा॒वे॒न्द्रा॒य॒ त्वे॒न्द्रं॑ जि॒न्वा॒धि॒प॒ति॒र॒सि॒ प्रा॒णाय॑ – [ ] 2

4.4.1.3

त्वा प्रा॒णं जि॒न्व य॒न्ताऽस्य॑पा॒नाय॑ त्वाऽपा॒नं जि॒न्व स॒ꣳसर्पो॑ऽसि
चक्षु॑षे त्वा चक्षु॑र्जिन्व वयो॑धा अ॒सि श्रो॒त्राय॑ त्वा श्रो॒त्रं जि॒न्व
त्रि॒वृ॒दसि॑ प्र॒वृ॒दसि॑ सँवृ॒दसि॑ वि॒वृ॒दसि॑ स॒ꣳरो॒होऽसि॑ नी॒रो॒होऽसि॑
प्र॒रो॒होऽस्य॑नुरो॒होऽसि॑ वसु॑कोऽसि॒ वेष॑श्चिर॒सि वस्य॑ष्टिर॒सि । 3

(उ॒शि॒गसि॑ - प्रा॒णाय॑ - त्रि॒च॒त्वारि॑ꣳश॒च्च) (A1)

4.4.2.1

रा॒ज्यसि॑ प्रा॒ची दि॒ग्वस॑वस्ते दे॒वा अधि॑पतयोऽग्नि॒र्हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता॑
त्रि॒वृ॒त् त्वा स्तोमः॑ पृथि॒व्याꣳ श्रय॑त्वाज्य-मु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु॑
रथ॑न्तरꣳ साम॒ प्रति॑ष्ठित्यै वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒गुद्रा॑स्ते दे॒वा
अधि॑पतय इन्द्रो हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता॑ पञ्च॒दश॑स्त्वा स्तोमः॑ पृथि॒व्याꣳ
श्रय॑तु प्र-उ॒गमु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु॑ बृ॒हथ् साम॒ प्रति॑ष्ठित्यै
स॒म्राड॑सि प्र॒तीची॑ दि- [ ] 4

4.4.2.2

गा॒दि॒त्यास्ते॑ दे॒वा अधि॑पतयः सोमो हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता॑ सप्त॒दश॑स्त्वा
स्तोमः॑ पृथि॒व्याꣳ श्रय॑तु मरु॒त्वती॑य-मु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु॑

वै॒रूप॑ꣳ साम॒ प्रति॑ष्ठित्यै॒ स्वरा॑डस्युदी॒ची दि॒ग्विश्वे॑ ते दे॒वा
अधि॑पतयो वरु॒णो हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्तै॑ क॒विꣳश॒स्त्वा स्तोमः॑ पृथि॒व्याꣳ
श्रय॑तु निष्के॑वल्य-मु॒क्थमव्य॑थयथ् स्त॒भ्नातु॑ वैराज॑ꣳ साम॒ प्रति॑ष्ठित्या
अधि॑पत्यसि बृ॒हती दिङ्म॑रुतस्ते दे॒वा अधि॑पतयो - [ ] 5

4.4.2.3

बृ॒हस्प॑तिर्.हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता त्रि॑णवत्रयस्त्रिꣳशौ त्वा स्तोमौ
पृथि॒व्याꣳ श्रय॑तां वैश्व॑देवाग्निमारुते उक्थे अ॒व्यथ॑यन्ती स्त॒भ्नीताꣳ
शा॒क्वरै॑वते साम॒नी प्रति॑ष्ठित्या अ॒न्तरि॑क्षायर्षयस्त्वा प्रथम॒जा
दे॒वेषु॑ दि॒वो मा॒त्रया वरि॑णा प्रथन्तु वि॒धर्ता चा॒यमधि॑पतिश्च
ते त्वा सर्वे॑ सँवि॒दाना ना॑कस्य पृ॒ष्ठे सु॒वर्गे लो॒के
यज॑मानं च सादयन्तु । 6

(प्र॒तीची॑ दिङ् - म॒रुत॑स्ते दे॒वा अधि॑पतय - श्र॒त्वारिꣳश॒च्च) (A2)

4.4.3.1

अ॒यं पु॒रो हरि॑केशः सूर्य॑रश्मिस्तस्य॒ रथ॑गृथ्सश्च रथौ॒जाश्च॑ से॒नानि॑
ग्रा॒म॒ण्यौ पु॒ञ्जि॒कस्थ॑ला च कृ॒तस्थ॑ला चा॒प्सर॑सौ या॒तुधा॑ना हे॒ती

रक्षा॑सि॒ प्रहे॑ति॒ रयं॑ दक्षि॒णा विश्व॑ कर्मा॒ तस्य॑ रथस्वनश्च
रथे॑चित्रश्च॒ सेनानि॑ ग्राम॒ण्यौ मे॒नका च॑ सहज॒न्या चा॑प्सरसौ
दङ्ष्णा॑वः प॒शवो॑ हे॒तिः पौरु॑षेयो व॒धः प्रहे॑ति॒ रयं॑ पश्चाद् विश्वव्य॒चा
स्तस्य॑ रथ॒ प्रोत॑श्चा-समरथश्च॒ सेनानि॑ ग्राम॒ण्यौ प्र॒म्लोच॑न्ती चा -[ ] 7

4.4.3.2

नु॒म्लोच॑न्ती-चा॒प्सरसौ॑ सर्पा॒ हेति॑ व्या॒घ्राः प्रहे॑ति॒ रय॑ मु॒त्तरा॑त् संयँद्-
वसु॑स्तस्य॒ सेन॑जिच्च॒ सुषे॑णश्च॒ सेनानि॑ ग्राम॒ण्यौ विश्वा॑ची च घृ॒ताची॑
चा॒प्सरसा॑ वापो॒ हेति॑ वा॒तः प्रहे॑ति॒ रय॑मु॒पर्य॑ वा॒ग्व-सु॑स्तस्य॒ ताक्ष्य॑-
श्चा॒रिष्ट॑-नेमिश्च॒ सेनानि॑ ग्राम॒ण्या वु॒र्वशी॑ च पू॒र्वचि॑त्तिश्चा-प्सरसौ
विद्यु॑द्धेति॒र-व॒स्पू॒र्जन् प्रहे॑ति॒ स्तेभ्यो॑ नमस्ते नो मृ॒डय॑न्तु ते यं -[ ] 8

4.4.3.3

द्विष्मो॑ यश्च॒ नो द्वेष्टि॑ तं वो॒ जंभे॑ दधा॒म्यायो॑स्त्वा स॒दने॑ सा॒दयाम्य॑वतः
छा॒यायां॑ नमः॒ समु॑द्राय॒ नमः॑ समु॒द्रस्य॑ चक्ष॒से पर॑मेष्ठी त्वा सा॒दय॑तु
दिवः॑ पृ॒ष्ठे व्य॑चस्वतीं॒ प्रथ॑स्वतीं॒ वि॒भूम॑तीं॒ प्र॒भूम॑तीं॒ परि॑भूमतीं॒ दिवं॑
यच्छ॑ दिवं॒ दृ॒ह दि॒वं मा हि॑सीर्वि॒श्वस्मै॑ प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑

व्या॒नायो॒दानाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्रा॑य सूर्य॑स्त्वाऽभि॒ पातु॑ म॒ह्या स्व॒स्त्या

( ) छ॒र्दिषा॑ श॒न्तमे॒न तया॑ दे॒वतया॑ऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॑वा सी॒द ।

प्रो॒थद॒श्चो न॑ यव॒से अ॒विष्यन्॑ य॒दा म॒हः सँव॑रणाद् व्य॒स्थात् ॥

आद॑स्य वा॒तो अनु॑ वाति शोचि॒रध॑ स्म ते व्र॒जनं॑ कृ॒ष्णम॑स्ति । 9

(प्र॒म्लोच॑न्ती च - य॒ - स्व॒स्त्या - ऽष्टा॑वि॒ंशति॑श्च) (A3)

4.4.4.1

अ॒ग्नि॒मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॑यं ।

अपा॑ꣳ रेता॑ꣳसि जि॒न्वति॑ । त्वा॒मग्ने॑ पु॒ष्करा॑दध्य॒थर्वा॑ नि॒रम॑न्थत ।

मू॒ध्नो वि॒श्वस्य॑ वा॒घतः॑ । अ॒यम॒ग्निः स॒हस्रि॑णो वा॒जस्य॑ श॒तिन॒स्पतिः॑ ।

मू॒र्धा क॒वी रयी॑णां ।

भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च॑ ने॒ता यत्रा॑ नि॒युद्धिः॑ स॒चसे॑ शि॒वाभिः॑ ।

दि॒वि मू॒र्धानं॑ दधि॒षे सुव॑र्षां जि॒ह्वा॒मग्ने॑ च॒कृषे॑ ह॒व्यवा॑हं ॥

अ॒बो॒ध्य॒ग्निः स॒मिधा॑ ज॒नानां॑ - [ ] 10

4.4.4.2

प्रति॑ धे॒नुमि॑वा य॒तीमु॒षासं॑ ।
य॒ह्वा इ॒व प्र॒वया॑ मु॒ज्जिहा॑नाः प्र॒ भान॑वः सि॒स्रते॑ नाकम॒च्छ ।
अवो॑चाम॒ कव॑ये मे॒ध्याय॑ वचो॒ वन्दा॑रु वृष॒भाय॑ वृ॒ष्णे ।
गवि॑ष्ठिरो नम॒सा स्तोम॑म॒ग्नौ दि॒वीव॑ रु॒क्ममु॑र्व्यञ्चम॒श्रेत् ।
जन॑स्य गो॒पा अ॒जनि॑ष्ट जा॒गृवि॑र॒ग्निः सु॒दक्षः॑ सु॒विता॑य नव्य॒से ।
घृ॒तप्र॑तीको बृ॒हता॑ दि॒विस्पृ॑शा द्यु॒मद्वि॑ भाति॒ भर॑तेभ्यः शु॒चिः ।
त्वा॒मग्ने॑ अ॒ङ्गिर॑सो - [ ] 11

4.4.4.3

गुहा॑ हि॒तम॑न्व-वि॒न्दज्छि॑श्रियाणं व॒नेव॑ने ।
स जा॑यसे म॒थ्यमा॑नः स॒हो म॒हत् त्वा॑माहुः स॒हस॑स्पु॒त्रम॑ङ्गिरः ।
य॒ज्ञस्य॑ के॒तुं प्र॒थमं॑ पु॒रोहि॑तम॒ग्निं न॑रस्त्रिष॒धस्थे॑ समि॒न्धते॑ ।
इ॒न्द्रेण॑ दे॒वैः स॒रथ॑ꣳ स ब॒र्हिषि॑ सीदन्नि होता॑ य॒जथा॑य सु॒क्रतुः॑ ।
त्वां चि॑त्रश्रवस्तम॒ हव॑न्ते वि॒क्षु ज॑न्तवः ।
शो॒चिष्के॑शं पु॒रुप्रि॑याग्ने ह॒व्याय॑ वोढ॒वे ।

सखायः सँवः सम्यञ्चमिष७ - [ ] 12

4.4.4.4

स्तोमं चाग्नये॑ । वर्षि॑ष्ठाय क्षिती॑नामूर्जो॑ नप्त्रे॑ सह॑स्वते ।

स॑समि॒द्युवसे॑ वृष॒न्नग्ने॑ विश्वा॒न्यर्य॑ आ ।

इ॒डस्पदे॑ समि॒ध्यसे॑ स नो॑ वसू॒न्या भर॑ ।

ए॒ना वो॑ अ॒ग्निं नम॑सोर्जो॑ नपा॒तमा हु॑वे ।

प्रि॒यं चेति॑ष्ठमरति७ स्व॒ध्वरं॑ विश्व॒स्य दू॒तममृ॑तं ।

स यो॑जते अरु॒षो विश्व॑भोजसा॒ स दु॒द्रव॑त् स्वाहु॒तः ।

सु॒ब्रह्मा॑ य॒ज्ञः सु॒शमी॑ - [ ] 13

4.4.4.5

वसू॑नां दे॒व॑ रा॒धो ज॒नानां॑ । उ॒दस्य॑ शोचि॒रस्था॑दा-जु॒ह्वान॑स्य मी॒ढुषः॑ ।

उ॒द्दहू॑मासो अरु॒षासो॑ दि॒विस्पृ॑शः स॒मग्नि॑मि॒न्धते॑ नरः ।

अ॒ग्ने वा॒जस्य॑ गो॒मत ई॒शानः॑ सह॒सो य॒हो । अ॒स्मे धे॑हि जा॒तवे॑दो

महि॑ श्रवः । स इ॒धानो॑ वसु॒ष्कवि॑-र॒ग्निरी॒डेन्यो॑ गि॒रा ।

रे॒वद॑स्मभ्यं पु॒र्वणी॑क दी॒दिहि॑ । क्ष॒पो रा॒जन्नु॑त त्मना॒ग्ने

वस्तो॑रुतोष॑सः । स ति॑ग्मजं॒भ - [ ] 14

4.4.4.6

रक्ष॑सो द॒ह प्र॑ति । आ ते॑ अ॒ग्न इ॒धीम॑हि द्यु॒मन्तं॑ दे॒वाज॑रं ॥
यद्ध॑ स्या ते॒ पनी॑यसी॒ समि॑द्-दी॒दय॑ति द्यवी॑षः स्तो॒तृभ्य॑ आ भ॑र ।
आ ते॑ अ॒ग्न ऋ॒चा ह॒विः शु॒क्रस्य॑ ज्योतिषस्पते । सु॒श्चन्द्र॑ दस्म
वि॒श॒पते॑ हव्यवा॒ट् तु॒भ्यः हू॒यत॑ इषः स्तो॒तृभ्य॑ आ भ॑र ।
उ॒भे सु॒श्चन्द्र॑ सर्पि॒षो द॒र्वी श्री॑णीष आ॒सनि॑ ।
उ॒तो न॒ उत् पु॑पूर्या- [ ] 15

4.4.4.7

उ॒क्थे॑षु शव॒सस्प॑त इषः स्तो॒तृभ्य॑ आ भ॑र ।
अ॒ग्ने त॒मद्या॑श्वं न स्तो॒मैः क्र॑तुं न भ॒द्रः ह॒दिस्पृ॑शं ॥
ऋ॒ध्यामा॑ त ओ॒हैः । अ॒था ह्य॒ग्ने क्र॑तो॒र्भद्र॑स्य दक्ष॒स्य सा॒धोः ।
र॒थीर्ऋ॒तस्य॑ बृ॒हतो॑ ब॒भूथ॑ । आ॒भिष्टे॑ अ॒द्य गी॒र्भिर्गृ॑णन्तोऽग्ने दा॒शेम॑ ।
प्र ते॑ दि॒वो न॒ स्तन॑यन्ति शु॒ष्माः ।
ऐ॒भिर्नो॑ अ॒र्केर्भ॑वा नो अ॒र्वाङ्ख् - [ ] 16

4.4.4.8

सुव॑र्न ज्योतिः॑ । अग्ने॑ विश्वे॑भिः सुम॑ना अनी॑कैः ।
 अ॒ग्नि॒ꣳ हो॒तारं॑ म॒न्ये दा॑स्वन्तं॒ वसोः॑ स॒नूꣳ स॒हसो॑ जा॒तवे॑दसं ।
 वि॒प्रं न जा॑तवे॒दसं । य ऊ॒र्ध्वया॑ स्व॒ध्वरो दे॒वो दे॒वाच्या॑ कृ॒पा ।
 घृ॒तस्य॑ वि॒भ्राष्टि॑मनु शु॒क्रशो॑चिष आ॒जुह्वा॑नस्य स॒र्पिषः॑ ।
 अग्ने॑ त्वं नो॒ अन्त॑मः । उ॒त त्रा॒ता शि॒वो भव॑ वरू॒थ्यः ।
 तं त्वा॑ शोचि॒ष्ठ दी॑दिवः । सु॒म्नाय॑ नू॒नमी॑महे स॒खिभ्यः॑ ।
 वसु॑र॒ग्निर्वसु॑श्रवाः ( ) । अ॒च्छा नक्षि॑ द्यु॒मत्त॑मो र॒यिं दाः॑ । 17
 (ज॒ना॒ना - म॒ङ्गिर॑स - इ॒षꣳ - सु॒शमी॑ - ति॒ग्मज॑भ - पु॒पूर्या॑ -
 अ॒र्वाङ् - वसु॑श्रवाः - पञ्च॑ च) (A4)

4.4.5.1

इ॒न्द्रा॒ग्निभ्यां॑ त्वा स॒युजा॑ यु॒जा यु॒नज्म्या॑ घा॒राभ्यां॑ तेज॑सा वर्च॑सो
 क्थे॑भिः स्तो॑मेभिः छ॒न्दो॑भी र॒य्यै पो॑षाय स॒जाता॑नां म॒ध्यम॑स्थेयाय
 मया॑ त्वा स॒युजा॑ यु॒जा यु॒नज्य॑न्बा दु॒ला नि॒तन्नि॑ र॒भ्रय॑न्ती मे॒घय॑न्ती
 व॒र्षय॑न्ती चु॒पुणी॑का ना॒मासि॑ प्र॒जाप॑तिना त्वा वि॒श्वाभि॑र्धी॒भिरु॑प

दधामि॑ पृ॒थि॒व्युद॑पु॒रम॑न्नेन वि॒ष्टा म॑नु॒ष्यास्ते गो॒प्तारो॑ ऽग्निर्वि॒यत्तो॑ऽस्यां
ताम॑हं प्र॒ प॒द्ये सा - [ ] 18

4.4.5.2

मे श॑र्म च॒ वर्म॑ चा॒स्त्वधि॑ द्यौरन्तरि॒क्षं ब्र॑ह्मणा वि॒ष्टा म॑रुतस्ते गो॒प्तारो॑
वा॒युर्वि॒यत्तो॑ऽस्यां ताम॑हं प्र॒ प॒द्ये सा मे श॑र्म च॒ वर्म॑ चा॒स्तु
द्यौर॑पराजिता॒मृते॑न वि॒ष्टाऽऽदि॒त्यास्ते गो॒प्तारः॑ सू॒र्यो वि॒यत्तो॑ऽस्यां
ताम॑हं प्र॒ प॒द्ये सा मे श॑र्म च॒ वर्म॑ चा॒स्तु । 19

(सा - ऽष्टाच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A5)

4.4.6.1

बृ॒हस्प॑तिस्त्वा सादयतु पृ॒थि॒व्याः पृ॒ष्ठे ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै
प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं॑ ज्योति॑र्यच्छा- ग्निस्ते॑ऽधिपति॑ वि॒श्वक॑र्मा त्वा
सादय॑त्वन्तरि॒क्षस्य॑ पृ॒ष्ठे ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं॑
ज्योति॑र्यच्छ वा॒युस्ते॑ऽधिपतिः॑ प्र॒जाप॑तिस्त्वा सादयतु दि॒वः पृ॒ष्ठे
ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं॑ ज्योति॑र्यच्छ परमे॒ष्ठी
ते॑ऽधिपतिः॑ पु॒रोवा॑त॒सनिर॑स्य भ्र॒सनिर॑सि वि॒द्युत्स॑नि - [ ] 20

4.4.6.2

–रसि स्तनयि॑नु॒सनि॑रसि वृ॒ष्टिस॑नि॒रस्य॑–ग्ने॒र्या॒न्यसि॑ वो॒नाम॑ग्ने॒यान्य॑सि
वा॒यो॒र्या॒न्यसि॑ दे॒वानां॑ वा॒यो॒यान्य॑स्यन्त॒रिक्ष॑स्य या॒न्यसि॑ दे॒वानां॑–
मन्त॒रिक्ष॑या॒न्यस्य॑–न्त॒रिक्ष॑मस्यन्त॒रिक्षा॑य त्वा स॒लिला॑य त्वा स॒र्णीका॑य
त्वा स॒तीका॑य त्वा के॒ताय॑ त्वा प्र॒चेत॑से त्वा वि॒वस्व॑ते त्वा दि॒वस्त्वा॑
ज्योति॑ष आ॒दित्ये॑भ्यस्त्वर्चे॒ त्वा रु॒चे त्वा द्यु॒ते त्वा ( ) भा॒से त्वा॑
ज्योति॑षे त्वा य॒शोदां॑ त्वा य॒शसि॑ ते॒जोदां॑ त्वा ते॒जसि॑ प॒योदां॑ त्वा
प॒यसि॑ वर्चो॒दां त्वा वर्च॑सि द्र॒विणो॑दां त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑
तेन॑र्षि॒णा तेन॑ ब्र॒ह्मणा॑ तया॒ देव॑तयाऽङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वा सी॑द । 21

(वि॒द्युत्स॑ – नि॒द्युते॑ त्वै – का॒न्न त्रि॒श॒च्च) (A6)

4.4.7.1

भू॒यस्कृ॑दसि वरि॒वस्कृ॑दसि प्रा॒च्यस्यू॑र्ध्वाऽस्य॑–न्त॒रिक्ष॑सद॒स्य–न्त॒रिक्षे॑
सी॒दा–फ॒सुष॑दसि श्ये॒नस॑दसि गृ॒ध्रस॑दसि सु॒पर्ण॑सदसि ना॒कस॑दसि
पृ॒थि॒व्यास्त्वा॑ द्र॒विणे॑ सा॒दयाम्य॑–न्त॒रिक्ष॑स्य त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑
दि॒वस्त्वा॑ द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑ दि॒शां त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑ द्र॒विणो॑दां त्वा

द्र॒वि॒णे सा॒दया॒मि प्रा॒णं मे पा॒ह्य-पा॒नं मे पा॒हि व्या॒नं मे - [ ] 22

4.4.7.2

पा॒ह्यायु॑र्मे पा॒हि वि॒श्वायु॑र्मे पा॒हि सर्वा॑युर्मे पा॒ह्यग्ने॑ यत् ते पर॑ꣳ ह॒न्नाम॑
तावे॒हि सꣳ र॑भाव॒है पा॒ञ्च ज॒न्येष्व॑-प्ये॒ध्यग्ने॑ या॒वा अया॑वा ए॒वा
ऊ॒माः स॒ब्दः स॒गरः सु॒मेकः । 23 (व्या॒नं मे - द्वा॒त्रिंश॑च्च) (A7)

4.4.8.1

अ॒ग्निना॑ वि॒श्वाषा॑ट् सू॒र्येण॑ स्वर॒ाट् कृ॒त्वा श॒चीप॑तिर् ऋष॒भेण॑ त्व॒ष्टा
य॒ज्ञेन॑ म॒घवान् दक्षि॑णया सु॒वर्गो म॑न्युना वृ॒त्रहा॑ सौहा॒र्द्येन॑ त॒नूधा
अ॒न्नेन॑ ग॒यः पृ॒थिव्या॑ऽस॒नो दृ॒ग्भिर॑न्नादो व॒षट्कारे॑णर्द्धः सा॒म्ना त॒नूपा
वि॒राजा॑ ज्योति॒ष्मान् ब्र॑ह्म॒णा सोम॑पा गोभि॒र्यज्ञं॑ दा॒धार क्ष॑त्रेण
म॒नुष्या॑-नश्चे॒न च र॑थे॒न च व॒ज्र्य॑तुभिः प्र॒भुः सँव॑त्सरेण परि॒भू
स्त॒पसा॑ऽनाधृष्टः सू॒र्यः सन् त॒नूभिः । 24

(अ॒ग्नि - रै॒कान्न॑ प॒ञ्चाश॑त्) (A8)

4.4.9.1

प्रजापतिर्मनसा ऽन्धोऽच्छेतो धाता दीक्षायां सविता भृत्यां पूषा
सोमक्रयण्यां वरुण उपनद्धो ऽसुरः क्रीयमाणो मित्रः क्रीतः
शिपिविष्ट आसादितो नरंधिषः प्रोह्यमाणो ऽधिपतिरागतः प्रजापतिः
प्रणीयमानो ऽग्निराग्नीध्रे बृहस्पतिराग्नीध्रात् प्रणीयमान इन्द्रो
हविर्धाने ऽदितिरासादितो विष्णुरुपावहियमाणो ऽथर्वोपौत्तो
यमोऽभिषुतो ऽपूतपा आधूयमानो वायुः पूयमानो मित्रः क्षीरश्रीर्मन्थी
सक्तुश्रीर्वैश्वदेव उन्नीतो रुद्र ( ) आहुतो वायुरावृत्तो नृचक्षाः
प्रतिख्यातो भक्ष आगतः पितॄणां नाराशं सो ऽसुरात्तः सिन्धुर-
वभृथमवप्रयन्थ् समुद्रो ऽवगतः सलिलः प्रप्लुतः सुवरुदृचं गतः ।

25 (रुद्र - एकविंशतिश्च) (A9)

4.4.10.1

कृत्तिका नक्षत्र-मग्निर्देवताऽग्ने रुचः स्थ प्रजापतेर्धातुः
सोमस्यर्चे त्वा रुचे त्वा द्युते त्वा भासे त्वा ज्योतिषे त्वा रोहिणी
नक्षत्रं प्रजापतिर्देवता मृगशीर्षं नक्षत्रं सोमो देवता ऽऽर्द्रा नक्षत्रं

रु॒द्रो दे॒वता पु॒नर्व॒सू नक्ष॑त्रमदि॒तिर्दे॒वता – ति॒ष्यो नक्ष॑त्रं बृ॒हस्प॑तिर्दे॒वता॑
 ऽऽश्रे॑षा नक्ष॑त्रं सर्पा दे॒वता म॒घा नक्ष॑त्रं पि॒तरो दे॒वता फ॒ल्गुनी
 नक्ष॑त्र – [ ] 26

4.4.10.2

–म॒र्यमा दे॒वता फ॒ल्गुनी नक्ष॑त्रं भ॒गो दे॒वता ह॒स्तो नक्ष॑त्रं स॒विता
 दे॒वता चि॒त्रा नक्ष॑त्रमिन्द्रो दे॒वता स्वा॒ती नक्ष॑त्रं वा॒युर्दे॒वता वि॒शाखे
 नक्ष॑त्रमिन्द्रा॒ग्नी दे॒वता ऽनू॒राधा नक्ष॑त्रं मि॒त्रो दे॒वता रोहि॑णी
 नक्ष॑त्रमिन्द्रो दे॒वता वि॒चृ॒तौ नक्ष॑त्रं पि॒तरो दे॒वता ऽषा॑ढा नक्ष॑त्रमा॒पो
 दे॒वता ऽषा॑ढा नक्ष॑त्रं वि॒श्वे दे॒वा दे॒वता श्रो॒णा नक्ष॑त्रं वि॒ष्णुर्दे॒वता
 श्र॒वि॒ष्ठा नक्ष॑त्रं व॒सवो – [ ] 27

4.4.10.3

दे॒वता श॒तभि॑षङ् नक्ष॑त्रमिन्द्रो दे॒वता प्रो॑ष्ठप॒दा नक्ष॑त्रम॒ज एक॑पाद्
 दे॒वता प्रो॑ष्ठप॒दा नक्ष॑त्रमहि॒र्बु॒ध्नियो दे॒वता रे॒वती नक्ष॑त्रं पू॒षा दे॒वता
 ऽश्व॑यु॒जौ नक्ष॑त्रमश्वि॒नौ दे॒वता ऽप॑भर॒णीर्नक्ष॑त्रं य॒मो दे॒वता,
 पूर्णा प॒श्चाद् > ¹, यत् ते दे॒वा अ॒दधुः > ² । 28

(फल्गुनी नक्षत्रं - वैसव - स्त्रयस्त्रिंशच्च) (A10)

4.4.11.1

मधुश्च माधवश्च वासन्तिकावृतू शुक्रश्च शुचिश्च ग्रैष्मावृतू
 नभश्च नभस्यश्च वार्षिकावृतू इषश्चोर्जश्च शारदावृतू
 सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिकावृतू तपश्च तपस्यश्च शैशिरावृतू
 अग्नेरन्तः श्लेषोऽसि कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधीः
 कल्पन्तामग्नयः पृथङ्मम ज्यैष्ठ्यय सव्रता- [ ] 29

4.4.11.2

यैऽग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी शैशिरावृतू अभि कल्पमाना
 इन्द्रमिव देवा अभि सँविशन्तु सँयच्च प्रचेताश्चाग्नेः सोमस्य
 सूर्यस्यो-ग्रा च भीमा च पितृणां यमस्येन्द्रस्य ध्रुवा च पृथिवी च
 देवस्य सवितुर्मरुतां वरुणस्य धर्त्री च धरित्री च मित्रावरुणयो
 मित्रस्य धातुः प्राची च प्रतीची च वसूनां रुद्राणा - [ ] 30

4.4.11.3

–मा॒दि॒त्यानां॒ ते ते॑ऽधि॒पत॑यस्तेभ्यो नमस्ते नो मृ॒डय॑न्तु ते यं द्वि॒ष्मो
यश्च॑ नो द्वेष्टि तं वो॒ जंभे॑ दधामि सह॒स्रस्य॑ प्र॒मा असि॑ सह॒स्रस्य॑
प्रति॒मा असि॑ सह॒स्रस्य॑ वि॒मा असि॑ सह॒स्रस्योन्मा॑ असि॑ साह॒स्रोऽसि॑
सह॒स्राय॑ त्वे॒मा मे॑ अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ स॒न्त्वेका॑ च श॒तं च॑ सह॒स्रं
चायु॑तं च – [ ] 31

4.4.11.4

नियु॑तं च प्र॒युतं॑ चा॒र्बुदं॑ च न्य॒र्बुदं॑ च स॒मुद्र॑श्च म॒ध्यं चान्त॑श्च
प॒रार्ध॑श्चे॒मा मे॑ अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ स॒न्तु ष॑ष्टिः सह॒स्रम॑युत–
मक्षी॑यमाणा ऋत॒स्था स्थ॑र्तावृ॒धो घृ॑तश्चुतो मधु॒श्चुत॑ ऊ॒र्जस्व॑तीः
स्वधा॒विनी॒स्ता मे॑ अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ स॒न्तु वि॒राजो॑ नाम
का॒मदु॑घा अ॒मुत्रा॑मुष्मिन् लो॒के । 32

(स॒व्रता – रु॒द्राणा – म॒युत॑ञ्च – पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च) (A11)

4.4.12.1

स॒मिद्-दि॒शामा॒शया॑ नः सुव॒र्विन्म॒धोरतो॑ मा॒धवः॑ पा॒त्वस्मान् ।
 अ॒ग्निर्दे॒वो दु॒ष्टरी॑तु॒रदा॑भ्य इ॒दं क्ष॒त्रं र॒क्षतु॑ पा॒त्वस्मान् ।
 रथ॑न्त॒रं साम॑भिः पा॒त्वस्मान् गाय॑त्री छ॒न्दसां॑ वि॒श्वरू॑पा ।
 त्रि॒वृ॒न्नो वि॒ष्टया॑ स्तोमो अ॒ह्नां स॒मुद्रो॑ वा॒त इ॒दमो॑जः पि॒प॒र्तु ।
 उ॒ग्रा दि॒शाम॑भि-भू॒तिर्वयो॑धाः शु॒चिः शु॒क्रे अ॒हन्यो॑ज॒सीना॑ ।
 इन्द्रा॑धि॒पतिः॑ पि॒प॒ताद॑तो नो म॒हि - [ ] 33

4.4.12.2

क्ष॒त्रं वि॒श्वतो॑ धा॒रये॑दं । बृ॒हत् साम॑ क्ष॒त्रभृद्-वृ॒द्ध वृ॒ष्णि॒यं
 त्रि॒ष्टुभौ॑जः शु॒भित॑ मु॒ग्रवी॑रं । इन्द्र॑ स्तोमे॒न पञ्च॑द॒शेन॑ म॒ध्यमि॑दं
 वा॒तेन॑ स॒गरे॑ण र॒क्ष । प्रा॒ची दि॒शां स॒हय॑शा य॒शस्व॑ती वि॒श्वे
 दे॒वाः प्रा॒वृषा॑ ऽह्नां सु॒वर्व॑ती । इ॒दं क्ष॒त्रं दु॒ष्टर॑म॒स्त्वो॒जो ऽना॑धृष्टं
 स॒हस्रि॑यं स॒हस्व॑त् । वैरू॒पे साम॑न्नि॒ह तच्छ॑के॒म जग॑त्यैनं वि॒क्ष्वा
 वे॒शया॑मः । वि॒श्वे दे॒वाः सप्त॑द॒शेन॑ - [ ] 34

4.4.12.3

व॒र्च इ॒दं क्ष॒त्रꣳ स॒लिल॑वा॒तमु॒ग्रं । ध॒र्त्री दि॒शां क्ष॒त्रमि॒दं
दा॒धारो॒पस्थाऽऽशा॑नां मि॒त्रव॑दस्त्वो॒जः ।
मि॒त्राव॑रुणा शर॒दाऽह्नां॑ चि॒किन् नू अ॒स्मै रा॒ष्ट्राय॑ म॒हि श॒र्म य॑च्छतं ।
वैरा॒जे सा॒मन्न॑धि मे मनी॒षाऽनु॑ष्टुभा संभृ॒तं वी॒र्यꣳ स॒हः ।
इ॒दं क्ष॒त्रं मि॒त्रव॑दा॒र्द्रदा॑नु मि॒त्राव॑रुणा रक्ष॒त-मा॑धिपत्यैः ।
स॒म्राड् दि॒शाꣳ स॒हसा॑म्नी स॒हस्व॑त्यृ॒तुर्हे॒मन्तो॑ वि॒ष्टया॑ नः पि॒पर्तु॑ ।
अ॒वस्यु॑वा॒ता - [ ] 35

4.4.12.4

बृ॒हती॑र्नु श॒क्वरी॑रिमं य॒ज्ञम॑वन्तु नो घृ॒ताचीः॑ ।
सु॒वर्व॑ती सु॒दुघा॑ नः प॒यस्व॑ती दि॒शां दे॒व्यव॑तु नो घृ॒ताचीः॑ ।
त्वं गो॒पाः पु॒रए॒तोत॑ प॒श्चाद् बृ॑हस्प॒ते या॒म्यां यु॑ङ्ग्धि॒ वाचं॑ ।
ऊ॒र्ध्वा दि॒शाꣳ र॒न्तिरा॑शौष॒धीनाꣳ सँव॑त्सरेण स॒विता॑ नो अ॒ह्नां ।
रे॒वथ् सा॑मा॒ति छ॒न्दा उ॒ छन्दो॑ऽजा॒त श॑त्रुः स्यो॒ना नो॑ अस्तु ।
स्तो॒मत्र॑यस्त्रि॒ंशो भु॑वनस्य प॒त्नि वि॑वस्व॒द्वाते॑ अ॒भि नो॑ - [ ] 36

4.4.12.5

गृणाहि । घृतवती सवितराधिपत्यैः पयस्वती रन्तिराशा नो अस्तु ।
 ध्रुवा दिशां विष्णुपत्न्यघोराऽस्येशाना सहसो या मनोता ।
 बृहस्पति मर्तरिश्वोत वायुः सन्धुवाना वाता अभि नो गृणन्तु ।
 विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्या अस्येशाना जगतो विष्णुपत्नी ।
 विश्वव्यचा इषयन्ती सुभूतिः शिवा नो अस्त्वदितिरुपस्थै ।
 वैश्वानरो न ऊत्या>³, पृष्टो दिव्य>⁴,
 नु नो ( ) ऽद्यानुमति>⁵, रन्विदनुमते त्वं >⁶,
 कया नश्चित्र आभुवत्>⁷, को अद्य युङ्क्ते >⁸ । 37
 (महि - सप्तदशेना - ऽवस्युवाता - अभि नो - ऽनु न -
 श्वतुर्दश च) (A12)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 12 Anuvaakams :-

(रश्मिरसि - राज्यस्य - यं पुरो हरिकेशो - ऽग्निर्मूर्ध्व -
 न्द्राग्निभ्यां - बृहस्पति - भूयस्कृद - स्यग्निना विश्वाषाट् -
 प्रजापतिर्मनसा - कृत्तिका - मधुश्च - समिदिशां - द्वादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(रश्मिरसि - प्रति धेनु- मसि स्तनयितुसनिर - स्यादित्यानां -
सप्तत्रिंशत्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kanda 4 :-

(रश्मिरसि - को अद्य युङ्क्ते)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.4.1 Appendix

4.4.10.3 - पूर्णा पश्चादुत्त१ यत् ते देवा अदधुः > 2

पूर्णा पश्चादुत्त पूर्णा पुरस्तादुन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय ।
तस्यान् देवा अधि सँवसन्त उत्तमे नाक् इह मादयन्तां ॥

यत्ते देवा अदधुर्भागधेयममावास्ये सँवसन्तो महित्वा ।

सानो य॒ज्ञं पि॒पृ॒हि वि॒श्व॒वारे र॒यिं नो धे॒हि सु॒भगे सु॒वीरं॑ ॥

(Appearing in TS 3.5.1.1)

4.4.12.5 – वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या>³, पृ॒ष्ठो दि॒व्य>⁴

वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्याऽऽ प्र या॒तु परा॒वतः॑ । अ॒ग्नि॒रु॒क्थेन॑ वा॒ह॒सा ॥

पृ॒ष्ठो दि॒वि पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः पृ॒थि॒व्यां पृ॒ष्ठो वि॒श्वा ओष॑धी॒रा वि॒वेश॑ ।
वै॒श्वान॒रः स॒ह॒सा पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः स॒नो दि॒वा स रि॒षः पा॒तु न॑क्तं ॥

(Appearing in TS 1.5.11.1)

4.4.12.5 – नु॒ नो द्या॒नु॒मति॑>⁵, र॒न्वि॒द॒नु॒मते॑ त्वं >⁶

अ॒नु नो॒ऽद्याऽनु॒मति॑र्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ म॒न्यतां॑ ।

अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भ॒वतां॑ दा॒शु॒षे म॒यः ॥

अ॒न्वि॒द॒नु॒मते॑ त्वं म॒न्यासै॑ श॒ञ्चनः॑ कृ॒धि ।

क्र॒त्वे द॑क्षा॒य नो हि॒नु प्र॒ण आ॒यू॒षि ता॑रिषः ॥

(Appearing in TS 3.3.11.4)

4.4.12.5 – क॒या न॒श्चि॒त्र आ॒भु॒वत् > ⁷, को॒ अ॒द्य यु॒ङ्गे > ⁸

क॒या न॒श्चि॒त्र आ॒भु॒वदू॒ती स॒दा वृ॒धः स॒खा । क॒या श॒चि॒ष्ठया॒ वृ॒ता ॥

को॒ अ॒द्य यु॒ङ्गे धु॒रि गा ऋ॒तस्य॒ शि॒मी॒वतो॒ भामि॒नो दु॒र्ह॒णायू॒न् ।

आ॒सन्नि॒षून् ह॒थ॒स्वसो॒ मयो॒भून् य ए॒षां भृ॒त्यामृ॒णध॒थ् स जी॒वात् ॥

(Appearing in TS 4.2.11.3)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं

4.5.1.1

नमस्ते रु॒द्र म॒न्यव॑ उ॒तो॒त इ॒षवे॑ नमः ।
नमस्ते अस्तु॑ ध॒न्वने॑ बा॒हुभ्या॑मु॒त ते॒ नमः॑ ।
या त इ॒षुः शि॒वत॑मा शि॒वं ब॒भूव॑ ते ध॒नुः ।
शि॒वा श॒रव्या॑ या तव॒ तया॑ नो रु॒द्र मृ॒डय॑ ।
या ते रु॒द्र शि॒वा त॒नूर॒घोरा॑ ऽपा॒पका॑शिनी ।
तया॑ नस्त॒नुवा॑ श॒न्तम॒या गि॒रिश॑न्ता॒भि चा॑क॒शीहि॑ ।
यामि॑षुं गि॒रिश॑न्त ह॒स्ते – [ ] 1

4.5.1.2

बि॒भर्ष्य॑स्त॒वे । शि॒वां गि॒रित्र॑ तां कु॒रु मा॑ हि॒ंसीः पु॒रुषं॑ जगत् ।
शि॒वेन॑ वच॒सा त्वा॑ गि॒रिशा॑च्छा व॒दाम॑सि ।
यथा॑ नः॒ सर्व॑मि॒ज्जग॑दय॒क्ष्मं सु॒मना॑ असत् ।

अ॒द्ध्य॒वो॒च॒दधि॒वक्ता॑ प्र॒थ॒मो दै॒व्यो भि॒षक् ।
अ॒ही॒श्च॑ सर्वा॒न् जं॒भय॑न्थ् सर्वा॒श्च या॒तु धा॒न्यः ।
अ॒सौ य॒स्ताम्रो॑ अ॒रुण॑ उ॒त ब॒भ्रुः सु॒मङ्ग॑लः ।
ये चे॒मा॒ रु॒द्रा अ॒भितो॑ दि॒क्षु - [ ] 2

4.5.1.3

श्रि॒ताः स॒हस्र॑शो ऽवै॒षा॒ हे॒ड ई॒महे॑ ।
अ॒सौ यो॑ ऽव॒सर्प॑ति नी॒लग्री॑वो वि॒लो॒हितः॑ ।
उ॒तैनं॑ गो॒पा अ॒दृश॑न्-न॒दृश॑न्-नु॒दहा॑र्यः ।
उ॒तैनं॑ वि॒श्वा भू॒तानि॑ स दृ॒ष्टो मृ॑डयाति नः ।
नमो॑ अस्तु नी॒लग्री॑वाय स॒हस्रा॑क्षाय मी॒ढुषे॑ ।
अथो॑ ये अ॒स्य स॒त्वानो॑ऽहं ते॒भ्यो ऽक॑रन्नमः ।
प्रमु॑ञ्च ध॒न्वन॑स्त्व मु॒भयो॑-र॒र्त्नियो॑ज्या ।
याश्च॑ ते ह॒स्त इ॒षवः॑ - [ ] 3

4.5.1.4

परा॑ ता॒ भग॑वो वप ।

अ॒वत॑त्य॒ धनु॑स्त्व॒ꣳ सह॑स्राक्ष॒ शते॑षुधे ।

नि॒शीर्य॑ श॒ल्यानां॑ मु॒खा शि॒वो नः॑ सु॒मना॑ भव ।

वि॒ज्यं धनुः॑ क॒प॒र्दिनो॑ वि॒शल्यो॑ बा॒णवा॑ꣳ उ॒त ।

अ॒ने॒शन्न॑स्येष॒व आ॒भुर॑स्य निष॒ङ्ग॒थिः ।

या ते॑ हे॒ति-मी॑ढुष्ट॒म ह॑स्ते ब॒भूव॑ ते॒ धनुः॑ ।

तया॑ऽस्मान् वि॒श्वत॑ स्त्व॒मय॑क्ष्मया॒ परि॑ब्भुज ।

नम॑स्ते अ॒स्त्वायु॑धाया-ना॒तता॑य धृ॒ष्णवे॑ ।

उ॒भाभ्या॑ ( ) मु॒त ते॒ नमो॑ बा॒हुभ्यां॑ तव॒ धन्व॑ने ।

परि॑ ते॒ धन्व॑नो हे॒तिर॒स्मान् वृ॑णक्तु वि॒श्वतः॑ ।

अथो॑ य इ॒षुधि॑स्त॒वारे॑ अ॒स्म-न्नि॑धेहि तं । 4

(ह॒स्ते - दि॒क्ष्वि - ष॑व - उ॒भाभ्यां॑ - द्वावि॑ꣳशतिश्च) (A1)

4.5.2.1

नमो॑ हि॒रण्य॑बा॒हवे॑ से॒नान्ये॑ दि॒शांच॑ प॒तये॑ नमो॑

नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ हरि॒केशे॑भ्यः प॒शूनां॑ प॒तये॑ नमो॑

नमः॑ स॒स्पिञ्ज॑राय॒ त्विषी॑मते प॒थीनां॑ पतये॒ नमो॑
 नमो॑ ब॒भ्लु॑शाय॒ विव्या॑धिने-ऽन्ना॒नां पतये॒ नमो॑
 नमो॑ हरि॒केशा॑यो-प॒वीति॑ने पु॒ष्टानां॑ पतये॒ नमो॑
 नमो॑ भव॒स्य हे॒त्यै जग॑तां पतये॒ नमो॑
 नमो॑ रु॒द्राया॑-त॒तावि॑ने क्षे॒त्राणां॑ पतये॒ नमो॑
 नमः॑ सू॒ताया॑-ह॒न्त्याय॑ वना॒नां पतये॒ नमो॑ नमो॑ - [ ] 5

4.5.2.2

रोहि॑ताय स्थप॑तये वृ॒क्षाणां॑ पतये॒ नमो॑
 नमो॑ म॒न्त्रिणे॑ वाणिजा॒य क॑क्षाणां पतये॒ नमो॑
 नमो॑ भुव॒न्तये॑ वा॒रिव॑स्कृ॒ता-यौष॑धीनां पतये॒ नमो॑
 नम॑ उच्चै॒-घो॑षाया क्र॒न्दय॑ते प॒त्तीनां॑ पतये॒ नमो॑
 नमः॑ कृ॒थस्न॑वी॒ताय॒ धाव॑ते स॒त्त्वनां॑ पतये॒ नमः॑ । 6
 (वना॑नां पतये॒ नमो॑ नम॑ - ए॒कान्न॑ त्रि॒ंशच्च॑) (A2)

4.5.3.1

नमः॑ सह॑मानाय॒ नि॒व्या॒धि॒न॒ आ॒व्या॒धि॒नी॒नां॑ प॒तये॑ नमो॒
 नमः॑ ककु॒भाय॑ नि॒षङ्गि॑णे स्ते॒नानां॑ प॒तये॑ नमो॒
 नमो॑ नि॒षङ्गि॑ण इ॒षु॒धि॒मते॑ तस्कराणां॑ प॒तये॑ नमो॒
 नमो॑ वञ्च॒ते परि॒वञ्च॑ते स्तायू॒नां प॒तये॑ नमो॒
 नमो॑ नि॒चेर॑वे परि॒चरा॑यारण्यानां॑ प॒तये॑ नमो॒
 नमः॑ सृ॒का॒वि॒भ्यो जि॒घा॒स॒द्भ्यो मु॒ष्णा॒तां प॒तये॑ नमो॒
 नमो॑ ऽसि॒म॒द्भ्यो न॒क्तं च॑रद्भ्यः प्र॒कृ॒न्तानां॑ प॒तये॑ नमो॒
 नम॑ उ॒ष्णी॒षिणे॑ गि॒रि॒चरा॑य कु॒लुञ्चा॒नां प॒तये॑ नमो॒ नम॑ – [ ] 7

4.5.3.2

इ॒षु॒म॒द्भ्यो ध॒न्वा॒वि॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नम॑ आ॒त॒न्वा॒ने॒भ्यः प्र॒ति॒द॒धा॒ने॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नम॑ आ॒य॒च्छ॒द्भ्यो वि॒सृ॒ज॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नमो॑ ऽस्य॒द्भ्यो वि॒ध्य॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नम॑ आ॒सी॒ने॒भ्यः श॒या॒ने॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑

नमः॑ स्व॒पद्भ्यो॑ जाग्र॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नम॑स्तिष्ठ॒द्भ्यो॑ धाव॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ स॒भाभ्यः॑ स॒भापति॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ अ॒श्वेभ्यो॑ ऽश्व॒पति॑भ्य ( ) श्च वो॒ नमः॑ । 8

(कु॒लुञ्चानां॑ पतये॒ नमो॑ नमो॑ – ऽश्व॒पति॑भ्य – स्त्रीणि॑ च) (A3)

4.5.4.1

नम॑ आ॒व्याधिनी॑भ्यो वि॒विध्य॑न्तीभ्यश्च वो॒ नमो॑
नम॑ उ॒गणा॑भ्य-स्तृ॒हती॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ गृ॒थ्सेभ्यो॑ गृ॒थ्सपति॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ ब्रा॒तेभ्यो॑ ब्रा॒तपति॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ ग॒णेभ्यो॑ ग॒णपति॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ वि॒रूपे॑भ्यो वि॒श्वरूपे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ म॒हद्भ्यः॑ क्षु॒ल्लके॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
नमो॑ र॒थिभ्यो॑-ऽर॒थेभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमो॑ र॒थेभ्यो॑ – [ ] 9

4.5.4.2

रथ॑पति॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ से॒ना॒भ्यः॑ से॒ना॒नि॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ क्ष॒त्तृ॒भ्यः॑ सं॒ग्र॒ही॒तृ॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नम॑स्तक्ष॒भ्यो॑ रथ॒का॒रे॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ कु॒ला॒ले॒भ्यः॑ क॒म॒रि॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ पु॒ज्जि॒ष्टे॒भ्यो॑ नि॒षा॒दे॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नम॑ इ॒षु॒कृ॒द्भ्यो॑ ध॒न्व॒कृ॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमो॑ मृ॒ग॒यु॒भ्यः॑ श्व॒नि॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
नमः॑ श्व॒भ्यः॑ श्व॒प॒ति॒भ्यश्च॑ ( ) वो॒ नमः॑ । 10
(रथे॑भ्यः - श्व॒प॒ति॒भ्यश्च॑ - द्वे च॑) (A4)

4.5.5.1

नमो॑ भ॒वाय॑ च रु॒द्राय॑ च नमः॑ श॒र्वाय॑ च प॒शु॒प॒तये॑ च
नमो॑ नी॒ल॒ग्री॒वाय॑ च शि॒ति॒क॒ण्ठाय॑ च नमः॑ क॒प॒र्दि॒ने॑ च व्यु॒प्त॒के॒शाय॑ च
नमः॑ स॒ह॒स्रा॒क्षाय॑ च श॒त॒ध॒न्व॒ने॑ च नमो॑ गि॒रि॒शाय॑ च शि॒पि॒वि॒ष्टाय॑ च

नमो॑ मी॒ढु॒ष्ट॒माय॑ च॒ षु॒मते॑ च॒ नमो॑ ह॒स्वाय॑ च॒ वाम॒नाय॑ च॒
नमो॑ बृ॒हते॑ च॒ वर्षी॑यसे च॒ नमो॑ वृ॒द्धाय॑ च॒ सँवृ॑ध्वने च॒ - [ ] 11

4.5.5.2

नमो॑ अ॒ग्रि॒याय॑ च॒ प्रथ॒माय॑ च॒ नम॑ आ॒शवे॑ चा॒जि॒राय॑ च॒
नमः॑ शी॒घ्रि॒याय॑ च॒ शी॒भ्याय॑ च॒ नम॑ ऊ॒र्म्याय॑ चा॒वस्व॑न्याय च॒
नमः॑ स्रो॒तस्याय॑ च॒ द्वी॒प्याय॑ च॒ । 12

(सँवृ॑ध्वने च॒ - पञ्च॑वि॒ंशति॑श्च) (A5)

4.5.6.1

नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ च॒ कनि॒ष्ठाय॑ च॒ नमः॑ पू॒र्वजाय॑ चा॒पर॒जाय॑ च॒
नमो॑ म॒ध्य॒माय॑ चा॒पग॒ल्भाय॑ च॒ नमो॑ ज॒घ्न्याय॑ च॒ बु॒ध्नि॒याय॑ च॒
नमः॑ सो॒भ्याय॑ च॒ प्र॒ति॒स॒र्याय॑ च॒ नमो॑ या॒म्याय॑ च॒ क्षे॒म्याय॑ च॒
नम॑ उ॒र्व॒र्याय॑ च॒ ख॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ श्लो॒क्याय॑ चा॒वसा॑न्याय च॒
नमो॑ व॒न्याय॑ च॒ क॒क्ष्याय॑ च॒ नमः॑ श्र॒वाय॑ च॒ प्र॒ति॒श्र॒वाय॑ च॒ - [ ] 13

4.5.6.2

नम॑ आ॒शु॒षे॒णाय॑ चा॒शु॒रथाय॑ च॒ नमः॑ शू॒राय॑ चा॒वभि॑न्दते च॒
नमो॑ वर्मि॒णे च॒ वरू॒थि॒ने च॒ नमो॑ बि॒ल्मि॒ने च॒ क॒व॒चि॒ने च॒

नमः॑ श्रु॒ताय॑ च श्रु॒तसे॒नाय॑ च । 14

(प्र॒तिश्र॒वाय॑ च – पञ्चवि॑ंशतिश्च) (A6)

4.5.7.1

नमो॑ दु॒न्दुभ्या॑य चा॒हन॒न्याय॑ च नमो॑ धृ॒ष्णवे॑ च प्रमृ॒शाय॑ च
नमो॑ दू॒ताय॑ च प्र॒हिताय॑ च नमो॑ निष॒ङ्गिणे॑ चेषु॒धि॒मते॑ च
नम॑ स्ती॒क्ष्णेष॑वे चा॒यु॒धि॒ने च नमः॑ स्वा॒यु॒धाय॑ च सु॒धन्व॑ने च
नमः॑ स्रु॒त्याय॑ च प॒थ्याय॑ च नमः॑ का॒व्याय॑ च नी॒प्याय॑ च
नमः॑ सू॒द्याय॑ च सर॒स्याय॑ च नमो॑ ना॒द्याय॑ च वै॒श॒न्ताय॑ च –[ ] 15

4.5.7.2

नमः॑ कू॒प्याय॑ चा॒व॒व्याय॑ च नमो॑ वर्ष्पा॑य चा॒व॒र्ष्याय॑ च
नमो॑ मे॒घ्याय॑ च वि॒ध्यु॒त्याय॑ च नम॑ ई॒ध्रिया॑य चा॒त॒प्याय॑ च
नमो॑ वा॒त्याय॑ च रे॒ष्मिया॑य च नमो॑ वा॒स्त॒व्याय॑ च वा॒स्तु॒पाय॑ च । 16
(वै॒श॒न्ताय॑ च – त्रि॑ंशच्च) (A7)

4.5.8.1

नमः॑ सो॒माय॑ च रु॒द्राय॑ च नम॑स्ता॒म्राय॑ चा॒रुणाय॑ च
नमः॑ श॒ङ्गाय॑ च प॒शुप॑तये च नम॑ उ॒ग्राय॑ च भी॒माय॑ च
नमो॑ अ॒ग्रेव॑धाय च दू॒रेव॑धाय च नमो॑ ह॒न्त्रे च ह॒नीय॑से च
नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ ह॒रिके॑शेभ्यो नम॑स्ता॒राय॑
नमः॑ शं॒भवे॑ च म॒योभवे॑ च नमः॑ श॒ङ्क॒राय॑ च म॒यस्क॑राय च
नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च – [ ] 17

4.5.8.2

नम॑स्ती॒र्थ्याय॑ च कू॒ल्याय॑ च नमः॑ पा॒र्याय॑ चावा॒र्याय॑ च
नमः॑ प्र॒तर॑णाय चो॒त्तर॑णाय च नम॑ आ॒ता॒र्याय॑ चा॒लाद्या॑ च
नमः॑ श॒ष्याय॑ च फे॒न्याय॑ च नमः॑ सि॒क॒त्याय॑ च प्र॒वा॒ह्याय॑ च । 18
(शि॒वत॑राय च – त्रि॒ंश॒च्च) (A8)

4.5.9.1

नम॑ इ॒रि॒ण्याय॑ च प्र॒प॒थ्याय॑ च नमः॑ कि॒ंशिला॑य च क्ष॒य॒णाय॑ च
नमः॑ क॒प॒र्दि॒ने च पु॒ल॒स्तये॑ च नमो॑ गो॒ष्ठ्याय॑ च गृ॒ह्याय॑ च
नम॑स्त॒ल्प्याय॑ च गे॒ह्याय॑ च नमः॑ का॒ट्याय॑ च ग॒ह्वरे॑ष्ठाय च

नमो॑ हृ॒दय्या॑य च नि॒वे॒ष्या॑य च नमः॑ पा॒ञ्च॒स्या॑य च रज॒स्या॑य च
नमः॑ शु॒ष्क्या॑य च हरि॒त्या॑य च नमो॑ लो॒प्या॑य चो॒ल॒प्या॑य च-[ ] 19

4.5.9.2

नम॑ ऊ॒र्व्या॑य च सू॒र्म्या॑य च नमः॑ प॒र्ण्या॑य च प॒र्ण॒श॒द्या॑य च
नमो॑ऽप॒गु॒रमा॑णाय चाभि॒घ्न॒ते च नम॑ आ॒क्खि॑दते च प्र॒क्खि॑दते च
नमो॑ वः कि॒रि॒के॒भ्यो दे॒वाना॑ञ् हृ॒दये॑भ्यो नमो॑ वि॒क्षी॒णके॑भ्यो
नमो॑ वि॒चि॒न्व॒त्के॑भ्यो नम॑ आ॒नि॒र्ह॒ते॒भ्यो नम॑ आ॒मी॒व॒त्के॑भ्यः । 20

(उ॒ल॒प्या॑य च - त्रय॑स्त्रि॒ञ्श॑च्य) (A9)

4.5.10.1

द्रा॒पे अ॒न्ध॒स॒स्प॒ते द॒रि॒द्र॒न्नी॒ल॒लो॒हि॒त ।
ए॒षां पु॒रु॒षा॒णामे॑षां प॒शू॒नां मा भे॑ र्मा॒ऽरो॒ मो ए॒षां किञ्च॑नाम॒मत् ।
या ते॑ रु॒द्र शि॒वा त॒नूः शि॒वा वि॒श्वा॒ह॒भे॒षजी॑ ।
शि॒वा रु॒द्रस्य॑ भे॒षजी॑ तया॒ नो मृ॑ड जी॒वसे॑ ।
इ॒माञ् रु॒द्राय॑ तव॒से क॒प॒र्दि॒ने क्षय॑द्वी॒राय॑ प्र॒भ॒रा॒महे॑ म॒तिं ।
यथा॑ नः॒ श॒म॒सद् द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ वि॒श्वं पु॒ष्टं ग्रा॒मे अ॒स्मि - [ ] 21

4.5.10.2

न्नना॑तुरं । मृ॒डा नो॑ रु॒द्रो तनो॑ मय॑स्कृ॒धि क्षय॑द्वी॒राय॑ नम॑सा वि॒धेम ते॑ ।
यच्छं॑ च योश्च॑ म॒नुराय॑जे पि॒ता तद॑श्याम॒ तव॑ रु॒द्र प्र॑णीतौ ।
मा नो॑ म॒हान्त॑मु॒त मा नो॑ अ॒र्भकं॑ मा न॒ उक्ष॑न्तमु॒त मा न॑ उ॒क्षितं॑ ।
मा नो॑ व॒धीः पि॒तरं॑ मो॒त मा॒तरं॑ प्रि॒या मा न॑स्त॒नुवो॑ – [ ] 22

4.5.10.3

रु॒द्र री॑रिषः ।
मा न॑स्तो॒के तन॑ये मा न॒ आयु॑षि मा नो॒ गोषु॑ मा नो॒ अश्वे॑षु रीरिषः ।
वी॒रान् मा॑नो रु॒द्र भा॑मितो व॒धी-र्ह॑विष्मन्तो नम॑सा वि॒धेम ते॑ ।
आ॒रात्ते॑ गो॒घ्न उ॒त पू॑रुष॒घ्ने क्षय॑द्वी॒राय॑ सु॒म्नम॑स्मे ते॑ अस्तु ।
र॒क्षा च॑ नो॒ अधि॑ च दे॒व ब्रू॑ह्य॒धा च॑ नः॒ शर्म॑ यच्छ॒ द्विर्भाः॑ ।
स्तु॒हि – [ ] 23

4.5.10.4

श्रु॒तं ग॑र्त्तसदं॒ युवा॑नं मृ॒गं न॑ भी॒म-मु॑पह॒तु-मु॑ग्रं ।
मृ॒डा ज॑रि॒त्रे रु॒द्र स्त॑वानो अ॒न्यन्ते॑ अ॒स्मन्नि॑वपन्तु॒ सेनाः॑ ।
प॒रिणो॑ रु॒द्रस्य॑ हे॒ति वृ॑णक्तु॒ प॒रित्वे॑षस्य दु॒र्मति॑रघा॒योः ।

अव॑ स्थि॒रा म॒घवद्भ्य॑-स्तनु॒ष्व मी॒द्वस्तो॒काय॑ तनयाय मृडय ।
मी॒दुष्ट॑म शिव॒तम शिवो॑ नः सु॒मना॑ भव ।
पर॒मे वृ॒क्ष आयु॑धं नि॒धाय॑ कृ॒त्तिं व॑सान आच॒र पि॒नाकं॑ - [ ] 24

4.5.10.5

बिभ्र॑दागहि । वि॒किरि॑द विलो॒हित न॑मस्ते अस्तु भगवः ।
यास्ते॑ सह॒स्रं हे॒तयो॒ऽन्य-म॑स्मन्नि वप॒न्तु ताः॑ ।
सह॑स्राणि सह॒स्रधा॑ बा॒हुवो॑स्तव हे॒तयः॑ ।
तासा॑मी॒शानो॑ भगवः परा॒चीना॑ मु॒खा कृ॑धि । 25 (अस्मि॑ -
स्तनु॑वः - स्तु॒हि - पि॒नाक॑ - मे॒का॒न्न त्रि॑श॒च्च) (A10)

4.5.11.1

सह॑स्राणि सह॒स्रशो॑ ये रु॒द्रा अधि॑ भू॒म्यां॑ ।
तेषा॑ सह॒स्रयो॑जने ऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ।
अस्मिन्-म॒ह॒त्यर्ण॑वै-ऽन्तरि॑क्षे भवा अधि॑ ।
नी॒लग्री॑वाः शि॒ति॒कण्ठाः॑ शर्वा॑ अधः॑ क्ष॒माच॑राः ।
नी॒लग्री॑वाः शि॒ति॒कण्ठा॑ दि॒व रु॒द्रा उप॑श्रिताः ।

ये वृक्षेषु सस्मिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः ।
 ये भूताना-मधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ।
 ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान् ।
 ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः । ये तीर्थानि - [ ] 26

4.5.11.2

प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः ।
 य एतावन्तश्च भूयाँसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे ।
 तेषाँ सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ।
 नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्याँ यैऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं
 वातो वर्षमिषवस्तेभ्यो दश प्राची दशदक्षिणा दशप्रतीची
 दशोदीची दशोर्ध्वा-स्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च
 ( ) नो द्वेष्टि तं वो जंभे दधामि । 27

(तीर्थानि - यश्च - षट् च) (A11)

चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(नमस्ते रुद्र - नमो हिरण्यबाहवे - नमः सहमानाय - नम
आव्याधिनीभ्यो - नमो भवाय - नमो ज्येष्ठाय - नमो दुन्दुभ्याय
- नमः सोमाय - नम इरिण्याय - द्रापे - सहस्रा - ण्येकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(नमस्ते रुद्र - नमो भवाय - द्रापे - सप्तविंशतिः)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of Kandam 4:-

(नमस्ते रुद्र - तं वो जंभे दधामि)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – परिषेचन-संस्काराभिधानं

4.6.1.1

अ॒श्मन्नूर्जं॑ पर्व॑ते शि॒श्रियाणां॑ वा॒ते पर्जन्ये॑ वरु॒णस्य॑ शु॒ष्मे ।
अ॒द्भ्य ओष॑धीभ्यो वन॒स्पति॑भ्योऽधि॒ संभृ॑तां तां न इ॒षमूर्जं॑
धत्त॑ मरुतः स॒ꣳ ररा॑णाः । अ॒श्म॒स्ते क्षु॒दमुं॑ ते शु॒गृच्छ॑तु यं द्वि॒ष्मः ।
समु॒द्रस्य॑ त्वाऽ*वा॒कयाऽग्ने॑ परि॒ व्यया॑मसि । पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ꣳ
शि॒वो भव॑ । हि॒मस्य॑ त्वा ज॒रायु॑णाऽग्ने॑ परि॒ व्यया॑मसि । पा॒वको॑
अ॒स्मभ्य॑ꣳ शि॒वो भव॑ । उप – [ ] 1

4.6.1.2

–ज्मन्नु॑प वे॒तसे॑ऽव॒त्तरं॑ नदी॒ष्वा । अ॒ग्ने पि॒त्तम॑पा॒मसि॑ ।
मण्डू॑कि ता॒भिरा॑ ग॒हि से॒मं नो॑ य॒ज्ञं । पा॒वक॑वर्ण॑ꣳ शि॒वं कृ॑धि ।
पा॒वक॑ आ चि॒तय॑न्त्या कृ॒पा । क्षा॒मन् रुरु॑च उ॒षसो॑ न भा॒नुना॑ ।
तूर्व॑न् न या॒मन्ने॑त॒शस्य॑ नू रण॒ आ यो॑ घृ॒णे । न त॑तृषा॒णो अ॒जरः॑ ।

अग्ने॑ पा॒वक॑ रो॒चिषा॑ म॒न्द्रया॑ दे॒व जि॒ह्वया॑ ॥ आ दे॒वान् - [ ] 2

4.6.1.3

व॒क्षि य॒क्षि च॑ । स नः॑ पा॒वक॑ दी॒दिवो॑ऽग्ने॑ दे॒वाऽ॒ इहाऽऽ वह॑ ।
उप॑ य॒ज्ञऽ॒ हवि॑श्च नः॑ । अ॒पामि॑दं न्ययन॑ऽ॒ समु॒द्रस्य॑ नि॒वेश॑नं ।
अन्यं॑ ते अ॒स्मत् त॑पन्तु हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ऽ॒ शिवो॑ भव ।
नम॑स्ते ह॒रसे॑ शो॒चिषे॑ नम॑स्ते अ॒स्त्वर्चि॑षे । अन्यं॑ ते अ॒स्मत् त॑पन्तु
हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ऽ॒ शिवो॑ भव । नृ॒षदे॑ वड - [ ] 3

4.6.1.4

-फ॒सुष॑दे वड् व॒नस॑दे वड् ब॒र्हिष॑दे वट् सु॒वर्वि॑दे वट् ।
ये दे॒वा दे॒वानां॑ य॒ज्ञिया॑ य॒ज्ञिया॑नाऽ॒ सँव॑त् स॒रीण॑मुप भा॒गमा॑सते ।
अ॒हुता॑दो ह॒विषो॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन्त् स्व॑यं जुहु॒ध्वं म॑धु॒नो घृ॑तस्य ।
ये दे॒वा दे॒वेष्व॑धि दे॒वत्व॑मायन् ये ब्र॒ह्म॑णः पुर ए॒तारो॑ अ॒स्य ।
येभ्यो॑ न॒र्ते प॑वते धाम किं च॒न न ते॑ दि॒वो न पृ॑थि॒व्या अधि॑ स्नुषु ।
प्रा॒णदा॑ - [ ] 4

4.6.1.5

अ॒पा॒न॒दा॒ व्या॒न॒दा॒श्च॒क्षु॒र्दा॒ व॒र्चो॒दा॒ व॒रि॒वो॒दाः ।
 अ॒न्यं॑ ते॒ अ॒स्मत् तप॑न्तु हे॒तयः॑ पा॒व॒को अ॒स्मभ्य॑ ऽ शि॒वो भ॑व ।
 अ॒ग्नि॒स्ति॒ग्मेन॑ शो॒चिषा॑ य॒स॒द्विश्वं॑ न्य॒त्रिणं॑ ।
 अ॒ग्नि॒र्नो व॑स॒ते र॒यिं । सै॒नाऽनी॑केन सु॒वि॒दत्रो॑ अ॒स्मे य॑ष्टा
 दे॒वाऽ॒ आय॑जिष्ठः स्व॒स्ति ।
 अ॒द॒ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ प॒र॒स्या अ॒ग्ने द्यु॒म॒दु॒त रे॒वद्-दि॑दीहि । 5
 (उ॒प - दे॒वान् - व॒ट् - प्रा॒ण॒दा - श्रु॒तुश्च॒त्वारि॑ ऽ ऽ च्च) (A1)

4.6.2.1

य इ॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ जु॒ह्व॒दृषि॑र्.हो॒ता नि॒ष॒सा॒दा पि॒ता नः॑ ।
 स आ॒शिषा॑ द्र॒विण॑मिच्छ॒मानः॑ प॒र॒म॒च्छ॒दो व॒र आ वि॑वेश ।
 वि॒श्व॒क॒र्मा म॒नसा॑ यद्विहा॒या धा॒ता वि॒धा॒ता प॒र॒मो॒त स॒न्दृक् ।
 तेषा॑मिष्टा॒नि स॒मिषा॑ म॒दन्ति॑ यत्र स॒प्तर्षी॑न् प॒र ए॒क॒माहुः॑ ।
 यो नः॑ पि॒ता ज॒नि॒ता यो वि॒धा॒ता यो नः॑ स॒तो अ॒भ्या स॒ज्ज॒जान॑ । 6

4.6.2.2

यो दे॒वानां॑ नाम॒धा एक॑ ए॒व त॒ꣳ संप्र॑श्नं भुव॒ना यन्त्य॑न्या ।
त आ॒ज्य॑जन्त॒ द्रवि॑ण॒ꣳ सम॑स्मा ऋष॒यः पूर्वे॑ ज॒रितारो॑ न भू॒ना ।
असू॒र्ता सू॒र्ता रज॑सो वि॒माने॑ ये भू॒तानि॑ सम॒कृण्व॑न्नि॒मानि॑ ।
न तं वि॑दाथ॒ य इ॒दं ज॒जाना॑न्यद् युष्माक॑मन्तरं भ॒वाति॑ ।
नी॒हारे॑ण प्रावृ॒ता ज॒ल्प्या चा॒सुतृ॑प उक्थ॒ शास॑श्चरन्ति ।
परो॒ दि॒वा पर॑ ए॒ना - [ ] 7

4.6.2.3

पृ॒थि॒व्या परो॑ दे॒वेभि॑रसुरैर्गुहा॒ यत् ।
क॒ꣳ स्वि॒द्गर्भं॑ प्रथ॒मं दध्र॑ आपो॒ यत्र॑ दे॒वाः सम॑गच्छन्त॒ विश्वे॑ ।
तमि॒द्गर्भं॑ प्रथ॒मं दध्र॑ आपो॒ यत्र॑ दे॒वाः सम॑गच्छन्त॒ विश्वे॑ ।
अज॑स्य नाभा॒वध्ये॑क-मर्पि॒तं यस्मि॑न्नि॒दं विश्वं॑ भुव॒नमधि॑ श्रि॒तं ।
वि॒श्वकर्मा॑ ह्यज॒निष्ट॑ दे॒व आदि॑-गन्ध॒र्वो अ॑भवद् द्वि॒तीयः॑ ।
तृ॒तीयः॑ पि॒ता ज॒नितौष॑धी॒ना - [ ] 8

4.6.2.4

—मपां गर्भं व्यदधात् पुरुत्रा । चक्षुषः
 पिता मनसा हि धीरो घृतमेने अजनन्नन्माने ।
 यदेदन्ता अददृहन्त पूर्व आदिद् यावापृथिवी अप्रथेतां ।
 विश्वत—श्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात् ।
 सं बाहुभ्यां नमति सं पतत्रै द्यावापृथिवी जनयन् देव एकः ।
 किञ्च स्विदासी—दधिष्ठान—मारंभणं कतमथ् स्वित् किमासीत् ।
 यदी भूमिं जनयन् — [ ] 9

4.6.2.5

विश्वकर्मा वि द्यामौर्णोन् महिना विश्वचक्षाः ।
 किञ्च स्विद्वनं क उ स वृक्ष आसीद्यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः ।
 मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तद्यदध्यतिष्ठद् भुवनानि धारयन् ।
 या ते धामानि परमाणि याऽवमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
 शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ।
 वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये — [ ] 10

4.6.2.6

मनो॒युजं॑ वा॒जे अ॒द्या हु॒वेम॑ ।

स नो॑ नेदि॒ष्टा ह॒वनानि॑ जोषते विश्व॑शंभूर॒वसे॑ साधु॒कर्मा॑ ।

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑ स्वयं॑ यज॒स्व तनु॑वं जुषा॒णः ।

मुह्य॑न्त्वन्ये अ॒भितः॑ सप॒त्ना इ॒हास्माकं॑ म॒घवा॑ सूरि॒रस्तु॑ ।

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ त्रा॒तार॑मिन्द्र-म॒कृणो॑रव॒ध्यं ।

तस्मै॑ विशः॑ सम॒नम॑न्त पू॒र्वीर॑यमु॒ग्रो वि॒हव्यो॑ यथाऽस॒त् ।

समु॒द्राय॑ व॒युना॑य सिन्धू॒नां प॑तये नमः ( ) ।

नदी॒नाꣳ सर्वा॑सां पि॒त्रे जुहु॑ता विश्व॑कर्म॒णे विश्वाऽहाम॑र्त्यꣳ ह॒विः । 11

(ज॒जानै॑ - नौ - ष॒धीनां॑ - भूमिं॑ ज॒नय॑ - न्रू॒तये॑ - नमो॑
- नव॑ च) (A2)

4.6.3.1

उदे॑नमु॒त्तरां॑ नया॒ग्ने घृ॑तेनाऽऽहु॒त ।

रा॒यस्पो॑षेण सꣳ सृ॒ज प्र॒जया॑ च ध॒नेन॑ च ।

इ॒न्द्रेमं॑ प्र॒तरां॑ कृ॒धि स॒जा॒ताना॑-मस॒द्वशी॑ ।

स॒मे॒नं॑ व॒र्च॒सा॑ सृ॒ज दे॒वेभ्यो॑ भा॒ग॒धा अ॒सत् ।
यस्य॑ कु॒र्मो ह॒विर्गृ॒हे त॒मग्ने॑ वर्ध॒या त्वं ।
तस्मै॑ दे॒वा अ॒धि ब्र॒वन्न॒यं च॒ ब्र॒ह्म॒णस्प॑तिः ।
उ॒दु त्वा॑ वि॒श्वे दे॒वा – [ ] 12

4.6.3.2

अग्ने॑ भ॒रन्तु॑ चि॒त्तिभिः॑ । स नो॑ भ॒व शि॒वत॑मः सु॒प्र॒ती॒को वि॒भा॒व॒सुः ।
पञ्च॑ दि॒शो दै॒वीर्य॑ज॒मव॑न्तु दे॒वीर॒पा॒म॒तिं दु॒र्म॒तिं बा॑ध॒मा॒नाः ।
रा॒य॒स्प॒ोषे॑ य॒ज्ञप॑ति-मा॒भज॑न्तीः ।
रा॒य॒स्प॒ोषे॑ अ॒धि य॒ज्ञो अ॑स्था॒थ् स॒मि॒द्धे अ॒ग्ना॒व॒धि मा॑म॒हा॒नः ।
उ॒क्थ॑प॒त्र ई॒ड्यो॑ गृ॒भीत॑स्त॒प्तं घ॒र्मं प॑रिगृ॒ह्याय॑जन्त ।
ऊ॒र्जा यद्-य॑ज्ञ॒मश॑मन्त दे॒वा दै॒व्याय॑ ध॒र्त्रे जो॑ष्ट्रे ।
दे॒व॒श्रीः श्री॑म॒णाः श॑त॒प॒याः – [ ] 13

4.6.3.3

प॒रि॒गृ॒ह्य दे॒वा य॑ज्ञ॒मा॒यन् ।
सूर्य॑र॒श्मिर्.ह॑रि॒केशः॑ पु॒रस्ता॑थ् स॒वि॒ता ज्योति॑रु॒दया॑ अ॒ज॒स्रं ।

तस्य॑ पू॒षा प्र॑स॒वं या॑ति दे॒वः संप॑श्यन् विश्वा॑ भुव॒नानि गो॑पाः ।
 दे॒वा दे॒वेभ्यो॑ अध्व॑र्यन्तो अ॒स्थुर्वी॒तः श॑मि॒त्रे श॑मि॒ता यज॑ध्यै ।
 तु॒रीयो य॒ज्ञो यत्र॑ ह॒व्यमे॑ति ततः॑ पा॒वका अ॒शिषो॑ नो जुष॑न्तां ।
 वि॒मान ए॒ष दि॒वो मध्य॑ आस्त आप॒प्रि॒वान् रोद॑सी अ॒न्तरि॑क्षं ।
 स वि॒श्वाची॑रभि - [ ] 14

4.6.3.4

च॒ष्टे घृ॒ताची॑रन्तरा पू॒र्वम॑परं च के॒तुं ।
 उ॒क्षा स॒मुद्रो॑ अ॒रुणः सु॒पर्णः पू॒र्वस्य॑ योनिं पि॒तुरा वि॑वेश ।
 मध्ये॑ दि॒वो नि॒हितः पृ॒श्निर॑श्मा वि च॒क्रमे॑ रज॒सः पा॒त्यन्तौ॑ ।
 इन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑धन्त् स॒मुद्र॑व्यच॒सं गि॒रः ।
 रथी॑तमः रथी॒नां वा॑जा॒नाः स॒त्पतिं॑ पतिं ।
 सु॒म्नहू॑र्य॒ज्ञो दे॒वाः आ च॑ वक्ष॒द्यक्ष॑द॒ग्निर्दे॒वो दे॒वाः आ च॑ वक्षत् ।
 वा॒जस्य॑ ( ) मा प्र॒सवे॑नोद्-ग्रा॒भेणो॑-द॒ग्रभी॑त् ।
 अथा॑ स॒पत्नाः॑ इन्द्रो॑ मे नि॒ग्राभे॑णाध॒राः अ॒क्रः ।
 उद्ग्रा॑भं च नि॒ग्राभं॑ च ब्र॒ह्म दे॒वा अ॒वीवृ॑धन् ।

अथा स॒प॒त्नानि॒न्द्रा॒ग्नी मे वि॒षू॒ची॒नान् व्य॒स्यतां । 15

(दे॒वाः - श॒त॒प॒या - अ॒भि - वा॒ज॒स्य - षड्वि॒ंश॒तिश्च) (A3)

4.6.4.1

आ॒शुः शि॒शानो॑ वृ॒षभो॑ न यु॒ध्मो घ॒नाघ॒नः क्षो॒भण-श्च॒र्षणी॑नां ।
 सं॒क्र॒न्द॒नोऽनि॒मिष॑ ए॒क वी॒रः श॒त॒ से॒ना अ॒जय॑त् सा॒कमि॒न्द्रः ।
 सं॒क्र॒न्द॒नेना॑ नि॒मिषे॑ण जि॒ष्णुना॑ यु॒त्का॒रेण॑ दु॒श्च्यव॑नेन धृ॒ष्णुना॑ ॥
 तदि॒न्द्रेण॑ ज॒यत॑ तथ् स॒हध्वं॑ यु॒धो न॒र इ॒षुह॑स्तेन वृ॒ष्णा ॥
 स इ॒षुह॑स्तैः स नि॒षंगि॑भिर्व॒शी स॒स्र॒ष्टा स यु॒ध इ॒न्द्रो ग॒णेन॑ ।
 स॒स्र॒ष्टजि॑त् सो॒मपा॑ बा॒हु श॒र्ध्यू॒र्ध्वध॑न्वा प्र॒तिहि॑ताभि॒रस्ता॑ ॥
 बृ॒हस्प॑ते परि दी॒या- [ ] 16

4.6.4.2

रथे॑न र॒क्षोहा॑ ऽमि॒त्रा॒ अप॑ बा॒धमा॑नः ।
 प्र॒भंज॑न्त् से॒नाः प्र॒मृ॒णो यु॒धा ज॒यन्त॑स्मा॒क-मे॒ध्यवि॑ता रथानां ।
 गो॒त्रभि॑दं गो॒विदं॑ व॒ज्रबा॑हुं ज॒यन्त॑म॒ज्म प्र॒मृ॒णन्त॑-मो॒जसा॑ ।
 इ॒म॒ स॒जा॒ता अ॒नुवी॑र-य॒ध्वमि॒न्द्र॒ सखा॑योऽनु स॒ रभ॑ध्वं ।

बलविज्ञायः-स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः ।
 अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमातिष्ठ गोवित् ।
 अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो- [ ] 17

4.6.4.3

वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।
 दुश्च्यवनः पृतनाषाड युध्यो-स्माकं सेना अवतु प्र युथ्सु ।
 इन्द्र आसां-नेता बृहस्पति रक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
 देवसेनानां-मभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रे ।
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्द्ध उग्रं ।
 महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयता मुदस्थात् ।
 अस्माक-मिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु । 18

4.6.4.4

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु ।
 उद्धर्षय मघवन्ना-युधान्-न्युत्सत्त्वनां मामकानां महांसि ।
 उद्धृत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्-रथानां जयतामेतु घोषः ।

उप॑ प्रेत॑ जय॑ता नरःस्थि॑रा वः सन्तु॑ बा॒हवः॑ ।
 इन्द्रो॑ वः शर्म॑ यच्छ॑ त्वना-धृष्या॑ यथास॑थ ।
 अव॑सृष्टा परा॑ पत॑ शरव्ये॑ ब्रह्म॑ सञ्शिता॑ । गच्छा॑मित्रान् प्र- [ ] 19

4.6.4.5

वि॒श॒ मैषां॑ कञ्च॑नोच्छिषः॑ ।
 म॒र्माणि॑ ते॒ वर्म॑भिश्छादयामि॑ सोम॑स्त्वा राजा॑ ऽमृते॑नाभि-वस्तां॑ ।
 उ॒रोर्वरी॑यो वरि॑वस्ते अस्तु॑ जय॑न्तं त्वाम॑नु म॒दन्तु॑ दे॒वाः ।
 यत्र॑ बा॒णाः संप॑तन्ति कु॒मारा॑ वि॒शिखा॑ इव ।
 इन्द्रो॑ नस्तत्र॑ वृ॒त्रहा॑ वि॒श्वाहा॑ शर्म॑ यच्छतु॑ । 20

(दी॒या - ऽदा॑यो - ज॒यन्त्व॑ - मि॒त्रान् प्र॑ - च॒त्वारि॑ञ्शच्च॑) (A4)

4.6.5.1

प्रा॒चीम॑नु प्रा॒दिशं॑ प्रेहि॑ वि॒द्वानग्ने॑रग्ने॑ पु॒रो अ॑ग्निर्भवे॒ह ।
 वि॒श्वा आ॑शा दी॒द्यानो॑ वि॒ भाह्यूर्जं॑ नो धेहि॑ द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।
 क्र॒मध्व॑म॒ग्निना॑ नाक॒मुख्यञ् ह॑स्तेषु॑ बिभ्र॑तः ।
 दि॒वः पृ॒ष्ठञ् सु॑वर्ग॒त्वा मि॒श्रा दे॒वेभि॑राद्ध्वं॑ ।

पृ॒थि॒व्या अ॒हमु॒दन्त॑रि॒क्ष-मा॒ऽरु॒ह-म॒न्तरि॑क्षाद् दि॒वमा॒ऽरु॒हं ।

दि॒वो ना॒कस्य॑ पृ॒ष्ठाथ् सु॒व॒ज्यो॑ति॒रगा- [ ] 21

4.6.5.2

म॒हं । सु॒व॒र्यन्तो॑ नापे॒क्षन्त॑ आ द्या॒ꣳ रो॑हन्ति रोद॒सी ।

य॒ज्ञं ँ॑ वि॒श्वतो॑धा॒रꣳ सु॒वि॒द्वाꣳसो॑ वि॒तेनि॑रे ।

अ॒ग्ने प्रे॒हि प्र॒थमो॑ दे॒वय॑तां चक्षु॒र्दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्यानां॑ ।

इ॒यक्ष॑माणा भृ॒गुभिः॑ स॒जोषाः॑ सु॒व॒र्यन्तु॑ यज॒मानाः॑ स्व॒स्ति ।

न॒क्तोषा॑सा स॒मन॑सा वि॒रूपे॑ धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑कꣳ स॒मीची॑ ।

द्या॒वा क्षा॒मा रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्र॒विणो॑दाः ।

अ॒ग्ने स॒हस्रा॑क्ष - [ ] 22

4.6.5.3

श॒तमूर्ध॑ञ्छ॒तं ते॑ प्रा॒णाः स॒हस्र॑म॒पानाः॑ ।

त्वꣳ सा॒हस्र॑स्य रा॒य ई॒शिषे॑ तस्मै॒ ते वि॒धेम॑ वा॒जाय॑ स्वाहा॑ ।

सु॒पर्णो॑ऽसि ग॒रुत्मा॑न् पृ॒थि॒व्याꣳ सी॒द पृ॒ष्ठे पृ॒थि॒व्याः

सी॒द भा॒साऽ*न्त॑रि॒क्षमा॑ पृ॒ण ज्यो॑तिषा दि॒वमु॑त्त॒भान॑ तेज॒सा दि॒श उ॒द्

द॒ह । आ॒जु॒ह्वानः॑ सु॒प्रती॑कः पु॒रस्ता॒दग्ने॑ स्वां यो॒निमा॑ सीद सा॒ध्या ।
अ॒स्मिन्त्-स॒धस्थे॑ अ॒ध्युत्तर॑स्मिन् विश्वे दे॒वा - [ ] 23

4.6.5.4

यज॑मानश्च सीदत । प्रे॒द्धो अ॒ग्ने दी॑दिहि पु॒रो नोऽज॑स्रया सू॒र्म्या यवि॑ष्ठ ।
त्वाँ श॑श्चन्त उप॑ यन्ति वाजाः ॥
वि॒धेम ते॑ पर॒मे जन्म॑न्न॒ग्ने वि॒धेम स्तोमै॑रवरे स॒धस्थे॑ ॥
यस्मा॑द्-यो॒नेरु॒दारि॑था यजे तं प्र॒त्वे ह॒वीँषि॑ जुहु॒रे समि॑द्धे ।
ताँ स॑वि॒तुर्वरे॑ण्यस्य चि॒त्रामा॑ऽहं वृ॒णे सु॒मतिं॑ वि॒श्वज॑न्यां ।
या॒मस्य॑ क॒ण्वो अ॒दुह॑त् प्र॒पीनाँ॑ सह॒स्रधा॑रां - [ ] 24

4.6.5.5

पय॑सा म॒हीं गां॑ ।
सप्त॑ ते अ॒ग्ने स॒मिधः॑ सप्त जि॒ह्वाः स॒प्तर॑षयः सप्त धाम॑ प्रि॒याणि॑ ।
सप्त॑ हो॒त्राः सप्त॑धा त्वा यजन्ति सप्त यो॒नीरा॑ पृ॒णस्वा॑ घृ॒तेन॑ ।
ईदृ॑ङ् चा॒न्यादृ॑ङ् चै॒तादृ॑ङ्च प्र॒तिदृ॑ङ् च मि॒तश्च॑ सं॒मितश्च॑ स॒भराः॑ ।
शु॒क्रज्यो॑तिश्च चि॒त्रज्यो॑तिश्च स॒त्यज्यो॑तिश्च ज्योति॑ष्माँश्च

स॒त्यश्च॑र्त॒पाश्चा॑त्य॒ऽहाः । 25

4.6.5.6

ऋ॒तजि॑च्च स॒त्यजि॑च्च से॒नजि॑च्च सु॒षेण॑श्चा॒न्त्यमि॑त्रश्च दू॒रेअ॑मि॒त्रश्च
गणः॑ । ऋ॒तश्च स॒त्यश्च ध्रु॑वश्च ध॒रुण॑श्च ध॒र्ता च॑ वि॒धर्ता च॑ वि॒धारयः॑ ।
ई॒दृक्षा॑स ए॒तादृक्षा॑स ऊ॒ षुणः॑ स॒दृक्षा॑सः प्र॒तिस॑दृक्षा॒स ए॒तन ।
मि॒तास॑श्च सं॒मिता॑सश्च न ऊ॒तये॑ स॒भर॑सो मरु॒तो यज्ञे॑ अ॒स्मिन्नि॒न्द्रं
दै॒वीर्वि॑शो मरु॒तोऽनु॑व॒र्त्मानो॑ ( ) यथे॒न्द्रं दै॒वीर्वि॑शो मरु॒तोऽनु॑व॒र्त्मान
ए॒वमि॑मं य॒जमा॑नं दै॒वीश्च॑ वि॒शो मा॑नु॒षीश्चा॑नु॒वर्त्मा॑नो भवन्तु । 26

(अगा॒ऽ - स॒हस्रा॑क्ष - दे॒वाः - स॒हस्र॑धा॒रा - म॒त्य॒ऽहा -
अ॒नुव॑र्त्मा॒नः - षोड॑श च) (A5)

4.6.6.1

जी॒मूत॑स्ये॒व भव॑ति प्र॒तीकं॑ य॒द्वर्मी॑ या॒ति स॒मदा॑मु॒पस्थे॑ ।
अ॒नावि॑द्धया त॒नुवा॑ जय॒ त्व॒ऽ स त्वा॑ वर्म॒णो म॒हिमा॑ पि॒पर्तु॑ ।
ध॒न्वना॑ गा ध॒न्वना॑ऽऽजिं॑ जये॒म ध॒न्वना॑ ती॒व्राः स॒मदो॑ जये॒म ।
ध॒नुः श॒त्रो॒रप॑का॒मं कृ॑णोति ध॒न्वना॑ सर्वाः प्र॒दिशो॑ जये॒म । ।

वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रियञ् सखायं परिषस्वजाना ।

योषेव शिङ्गे वितताऽधि धन्वन् - [ ] 27

4.6.6.2

ज्या इयञ् समने पारयन्ती ।

ते आचरन्ती समनेव योषा मातेव पुत्रं बिभृतामुपस्थे ।

अप शत्रून् विध्यताञ् सँविदाने आर्त्ता इमे विष्फुरन्ती अमित्रान् ।

बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्चा कृणोति समनाऽवगत्य ।

इषुधिः सङ्गाः पृतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रसूतः ।

रथे तिष्ठन् नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुषारथिः ।

अभीशूनां महिमानं - [ ] 28

4.6.6.3

पनायत मनः पश्चादनु यच्छन्ति रश्मयः ।

तीव्रान् घोषान् कृण्वते वृषपाणयोऽश्वा रथेभिः सह वाजयन्तः ।

अवक्रामन्तः प्रपदैरमित्रान् क्षिणन्ति शत्रूञ् रनपव्ययन्तः ।

रथवाहनञ् हविरस्य नाम यत्राऽऽयुधं निहितमस्य वर्म ।

तत्रा॑ रथ॒मुप॑ श॒ग्मञ् स॒देम॑ वि॒श्वाहा॑ वय॒ञ् सुम॑नस्यमानाः ।
 स्वा॒दुष॒ञ् सदः॑ पि॒तरो॑ वयो॒धाः कृ॑च्छ्रे॒श्रितः॑ श॒क्तीव॑न्तो ग॒भीराः॑ ।
 चि॒त्रसे॑ना इ॒षुब॑ला अमृ॒ध्राः स॒तोवी॑रा उ॒रवो॑ व्रातसा॒हाः ।
 ब्रा॒ह्मणा॑सः – [ ] 29

4.6.6.4

पि॒तरः॑ सोम्या॑सः शि॒वे नो॑ द्यावा॒पृथि॑वी अ॒नेह॑सा ।
 पू॒षा नः॑ पातु दु॒रिता॑दृतावृ॒धो र॒क्षा मा॑कि॒र्नो अ॒घश॑ञ्स ई॒शत॑ ।
 सु॒पर्ण॑ व॒स्ते मृ॒गो अ॒स्या द॑न्तो गो॒भिः सन्न॑द्धा पतति प्र॒सूता॑ ।
 यत्रा॑ नरः सं च वि च द्रव॑न्ति तत्रा॒स्मभ्य॑मिषवः श॒र्म यञ् सन्न॑ ।
 ऋ॒जीते॑ परि वृ॒ड्धि॒नोऽश्मा॑ भवतु नस्त॒नूः ।
 सोमो॑ अधि ब्रवीतु नोऽदि॒तिः – [ ] 30

4.6.6.5

श॒र्म य॑च्छतु । आ ज॒ङ्घन्ति॑ सान्वे॒षां ज॒घना॑ञ् उप जिघ्नते ।
 अश्वा॑जनि प्रचे॒तसो॑ऽश्वा॒न्थ् स॒मथ्सु॑ चोदय ।
 अ॒हिरि॑व भो॒गैः पर्ये॑ति बा॒हुं ज्या॑या हेति॑ परिबा॒धमा॑नः ।

ह॒स्त॒घ्नो॒ वि॒श्वा॒ व॒यु॒ना॒नि॒ वि॒द्वान् पु॒मा॒न् पु॒मा॒ꣳसं॒ परि॒ पा॒तु॒ वि॒श्वतः॑ ।
 व॒न॒स्प॒ते॒ वी॒ड्व॒ङ्गो॒ हि॒ भू॒या॒ अ॒स्म॒त् स॒खा प्र॒तर॒णः सु॒वी॒रः ।
 गो॒भिः स॒न्न॒द्धो॒ अ॒सि॒ वी॒ड॒य॒स्वाऽऽ॒स्था॒ता ते॑ ज॒य॒तु॒ जे॒त्वानि॑ ।
 दि॒वः पृ॒थि॒व्याः प॒र्यो- [ ] 31

4.6.6.6

-ज॒ उ॒द्-भृ॒तं व॒न॒स्प॒ति॒भ्यः प॒र्या॒भृ॒तꣳ स॒हः ।
 अ॒पा॒मो॒ज्मा॒नं॒ परि॒ गो॒भि॒रा॒वृ॒त॒मि॒न्द्र॒स्य॒ वज्रꣳ ह॒वि॒षा॒ रथं॑ य॒ज ।
 इ॒न्द्र॒स्य॒ वज्रो॑ म॒रु॒ता॒म॒नी॒कं मि॒त्र॒स्य॒ गर्भो॑ व॒रु॒ण॒स्य॒ ना॒भिः ।
 से॒मां नो॑ ह॒व्य॒दा॒तिं जु॒षा॒णो दे॒व रथ॑ प्र॒ति ह॒व्या गृ॒भा॒य ।
 उ॒प श्वा॒स॒य पृ॒थि॒वी॒मु॒त द्यां॑ पु॒रु॒त्रा ते॑ म॒नु॒तां वि॒ष्टि॒तं जग॑त् ।
 स दु॒न्दु॒भे स॒जू॒रि॒न्द्रेण॑ दे॒वैर्दू॒रा- [ ] 32

4.6.6.7

ह॒वी॒यो अ॒प॒से॒ध श॒त्रून् ।
 आ॒ क्र॒न्द॒य ब॒ल॒मो॒जो न॒ आ धा॒ नि॒ष्ट॒नि॒हि दु॒रि॒ता बा॒ध॒मा॒नः ।
 अ॒प प्रो॒थ दु॒न्दु॒भे दु॒च्छु॒नाꣳ इ॒त इ॒न्द्र॒स्य मु॒ष्टि॒र॒सि वी॒ड॒य॒स्व ।

आ॒ऽमूर॑ज प्र॒त्याव॑र्तये॒माः के॒तुम॑द् दु॒न्दुभि॑ वा॒वदी॑ति ।

सम॑श्च॒पर्णा॑श्चर॒न्ति नो॑ नरो॒ऽस्माक॑मिन्द्र॒ रथिनो॑ जयन्तु । 33

(ध॒न्वन् - महि॑मानं - ब्रा॒ह्म॒णा॒सो - ऽदि॑तिः - पृ॒थि॒व्याः परि॑ -

दू॒रा - दे॑कच॒त्वारि॑ञ्शच्च) (A6)

4.6.7.1

यद॑क्र॒न्दः प्र॒थमं॑ जा॒यमा॑न उ॒द्यन्त् समु॑द्रा॒दुत॑ वा पु॒रीषा॑त् ।

इ॒येन॑स्य प॒क्षा ह॑रिणस्य बा॒हू उप॑स्तुत्यं महि जा॒तं ते अ॑र्वन् ।

यमे॑न द॒त्तं त्रि॑त ए॒नमा॑युन॒गिन्द्र॑ ए॒णं प्र॒थमो॑ अ॒ध्यति॑ष्ठत् ।

ग॒न्धर्वो॑ अ॒स्य र॑शनाम-गृ॒भ्णाथ् सू॒राद॑श्चं व॒सवो॑ नि॒रत॑ष्ठ ।

अ॒सि य॒मो अ॒स्यादि॒त्यो अ॑र्वन्न॒सि त्रि॒तो गु॒ह्येन॑ व्र॒तेन॑ ।

अ॒सि सो॒मेन॑ स॒मया॑ वि॒पृक्त॑ - [ ] 34

4.6.7.2

आ॒हुस्ते॒ त्री॑णि दि॒वि ब॑न्ध॒नानि॑ ।

त्री॑णि त आ॒हुर्दि॒वि ब॑न्ध॒नानि॑ त्री॒ण्यप्सु॑ त्री॒ण्यन्तः॑ स॒मुद्रे॑ ।

उ॒तेव॑ मे व॒रुण॑श्छन्त् स्य॒र्वन् यत्रा॑ त आ॒हुः प॒रमं॑ ज॒नित्रं॑ ॥

इ॒मा ते॑ वा॒जि॒न्न॒व॒मा॒र्ज॒ना॒नी॒मा श॒फा॒नाऽ॒ स॒नि॒तु॒र्नि॒धा॒नाः॑ ।
 अ॒त्रा ते॑ भ॒द्रा र॒श॒ना अ॒प॒श्य॒मृ॒त॒स्य॒ या अ॒भि॒र॒क्ष॒न्ति॒ गो॒पाः ।
 आ॒त्मा॒नं ते॑ म॒न॒साऽऽ॒रा॒द॒जा॒ना॒म॒वो दि॒वा – [ ] 35

4.6.7.3

प॒त॒य॒न्तं प॒त॒ङ्गं । शि॒रो अ॒प॒श्यं प॒थि॒भिः सु॒गे॒भि॒र॒रे॒णु॒भि॒र्जे॒ह॒मा॒नं प॒त॒त्रि ।
 अ॒त्रा ते॑ रू॒प॒मु॒त्त॒म॒म॒प॒श्यं जि॒गी॒ष॒मा॒ण॒मि॒ष आ प॒दे गोः ।
 य॒दा ते॑ म॒र्तो अ॒नु भो॒ग॒मा॒न॒डा॒दि॒द् ग्र॒सि॒ष्ठ ओ॒ष॒धी॒र॒जी॒गः ।
 अ॒नु त्वा र॒थो अ॒नु म॒र्यो अ॒र्व॒न्न॒नु गा॒वोऽनु॒ भगः॑ क॒नी॒नाः॑ ।
 अ॒नु व्रा॒ता॒स॒स्त॒व स॒ख्य॒मी॒यु॒र॒नु दे॒वा म॒मि॒रे वी॒र्यं – [ ] 36

4.6.7.4

ते । हि॒र॒ण्य॒शृ॒ङ्गोऽ॒यो अ॒स्य पा॒दा म॒नो॒ज॒वा अ॒वर॒ इ॒न्द्र आ॒सी॒त् ।
 दे॒वा इ॒द॒स्य ह॒वि॒र॒द्य॒मा॒य॒न् यो अ॒र्व॒न्तं प्र॒थ॒मो अ॒ध्य॒ति॒ष्ठ॒त् ।
 ई॒र्मा॒न्ता॒सः सि॒लि॒क॒म॒ध्य॒मा॒सः स॒ शू॒र॒णा॒सो दि॒व्या॒सो अ॒त्याः॑ ।
 ह॒सा इ॒व श्रे॒णि॒शो य॒त॒न्ते य॒दाक्षि॑षु॒र्दि॒व्य॒-म॒ज्म॒म॒श्वाः॑ ।
 त॒व शरी॑रं प॒त॒यि॒ष्ण॒व॒र्व॒न् त॒व चि॒त्तं वा॒त इ॒व ध्र॒जी॒मा॒न् ।

तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्राऽरण्येषु जर्भुराणा चरन्ति । उप - [ ] 37

4.6.7.5

प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीध्यानः ।

अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात् कवयो यन्ति रेभाः ।

उप प्रागात् परमं यथ सधस्थमर्वा अच्छा पितरं मातरं च ।

अद्या देवान् जुष्टतमो हि गम्या अथाऽऽशास्ते दाशुषे वार्याणि । 38

(विपृक्तो - दिवा - वीर्य - मुपै - कान्नचत्वारिंशच्च) (A7)

4.6.8.1

मा नो मित्रो वरुणो अर्यमाऽऽयुरिन्द्र ऋभुक्षा मरुतः परि ख्यन् ।

यद्-वाजिनो देवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि ।

यन्निर्णिजा रेक्णासा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति ।

सुप्राङ्जो मेम्यद् विश्वरूप इन्द्रापूर्णाः प्रियमप्येति पाथः ।

एष च्छागः पुरो अश्वेन वाजिना पूर्णा भागो नीयते विश्वदैव्यः ।

अभिप्रियं यत् पुरोडाशमर्वता त्वष्टे - [ ] 39

4.6.8.2

-दे॒न॒ꣳ सौ॒श्र॒व॒साय॑ जि॒न्वति॑ ।
 यद्ध॒वि॒ष्य॒मृ॒तु॒शो॑ दे॒व॒या॒नं॑ त्रि॒र्मा॒नु॒षाः॑ प॒र्य॒श्वं॑ न॒य॒न्ति॑ ।
 अ॒त्रा पू॒ष्णः॑ प्र॒थ॒मो भा॒ग ए॒ति य॒ज्ञं दे॒वेभ्यः॑ प्र॒ति॒वे॒द॒य॒न्न॒जः॑ ।
 हो॒ताऽध्व॒र्यु॒राव॒या अ॒ग्नि॒मि॒न्धो ग्रा॒व॒ग्रा॒भ उ॒त श॒ꣳस्ता॑ सु॒वि॒प्रः॑ ।
 ते॒न य॒ज्ञेन॑ स्वरं॒कृ॒तेन॑ स्वि॒ष्टेन॑ व॒क्षणा॑ आ पृ॒णध्वं॑ ।
 यू॒प॒व॒स्का उ॒त ये॑ यू॒प॒वा॒हाश्च॒षालं॑ ये अ॒श्व॒यू॒पाय॑ तक्ष॒ति॑ ।
 ये चा॒र्व॒ते प॒च॒न॒ꣳ सं॒भ॒र॒न्त्यु॒तो - [ ] 40

4.6.8.3

तेषा॑-म॒भि॒गू॒र्ति॒र्न इ॒न्वतु॑ ।
 उ॒प प्रा॒गा॒थ् सु॒म॒न्मे॒ऽधा॒यि म॒न्म दे॒वा॒ना॒मा॒शा उ॒प वी॒त पृ॒ष्ठः॑ ।
 अ॒न्वे॒नं वि॒प्रा ऋ॒षयो॑ म॒द॒न्ति दे॒वा॒नां॑ पु॒ष्टे च॒क्र॒मा सु॒ब॒न्धुं॑ ।
 यद्-वा॒जि॒नो दा॒म सं॒दा॒न॒म॒र्व॒तो या शी॒र्ष॒ण्या र॒श॒ना र॒ज्जु॒र॒स्य॑ ।
 यद्वा॑ घा॒स्य प्र॒भृ॒त॒मा॒स्ये तृ॒ण॒ꣳ सर्वा॑ ता ते अ॒पि दे॒वे॒ष्व॒स्तु॑ ।
 यद॑श्च॒स्य क्र॒वि॒षो - [ ] 41

4.6.8.4

मक्षिकाऽऽश॑ यद्वा॒ स्वरौ॑ स्व॒धितौ॑ रि॒प्तमस्ति॑ ।
यद्ध॑स्तयोः श॒मितुर्य॑न्नखेषु॒ सर्वा॑ ता ते॒ अपि॑ दे॒वेष्वस्तु॑ ।
यदू॑वध्यमु॒दरस्या॑पवाति॒ य आम॑स्य क्र॒विषो॑ गन्धो॒ अस्ति॑ ।
सुकृ॑ता तच्छ॒मितारः॑ कृ॒ण्वन्तू॒त मेध॑श् शृत॒पाकं॑ पचन्तु ।
यत् ते॒ गात्रा॑द॒ग्निना॑ प॒च्यमाना॑दभि शूलं॒ निहत॑स्यावधावति ।
मा तद्-भूम्या॑मा श्रिष॒ ( )-न्मा॑ तृ॒णेषु॑ दे॒वेभ्य॑स्तदु॒शद्भ्यो॑
रा॒तमस्तु॑ । 42 (इ - दु॒तो - क्र॒विषः॑ - श्रिषथ् - सप्त॑ च) (A8)

4.6.9.1

ये वा॒जिनं॑ परिपश्यन्ति॒ पक्वं॑ य ई॒माहुः॑ सु॒रभिर्नि॑र॒हरेति॑ ।
ये चा॒र्वतो॑ मा॒सभिक्षा॑मुपासत॒ उतो॑ तेषा॒मभिगू॑र्तिर्न इ॒न्वतु॑ ।
यन्नी॑क्षणं मा॒स्पच॑न्या उ॒खाया॑ या पात्राणि॒ यूष्ण॑ आ॒सेच॑नानि ।
ऊ॒ष्मण्या॑ऽपि॒धाना॑ च॒रूणाम॑ङ्काः सू॒नाः परि॑ भूष॒न्त्यश्वा॑ ।
नि॒क्रमणं॑ नि॒षदनं॑ वि॒वर्तनं॑ यच्च॒ पड्बी॑शमर्वतः ।

यच्च॑ प॒पौ॑ यच्च॑ घा॒सिं - [ ] 43

4.6.9.2

ज॒घास॑ सर्वा॒ ता ते॒ अपि॑ दे॒वेष्व॑स्तु ।
 मा त्वा॒ग्नि-ध्व॑नयिद्-धू॒मग॑न्धि॒र्मोखा॑ भ्राज॑न्त्यभि॒ वित्त॑ ज॒घ्निः ।
 इष्टं॑ वी॒तम॑भि॒गूर्तं॑ व॒षट्कृतं॑ तं दे॒वासः॑ प्र॒ति गृ॑भ्णन्त्य॒श्वं ।
 यद॒श्वाय॑ वास॒ उप॑स्तृणन्त्य॒धीवासं॑ या॒ हिर॑ण्यान्यस्मै ।
 स॒न्दान॑मर्वन्तं प॒ङ्बीशं॑ प्रि॒या दे॒वेष्व॑ या॒मय॑न्ति ।
 यत् ते सा॒दे म॒हसा॑ शू॒कृत॑स्य॒ पार्॒ष्णि॒या वा क॑शया - [ ] 44

4.6.9.3

वा तु॒तोद॑ । सु॒चेव॑ ता ह॒विषो॑ अध्व॒रेषु॑ सर्वा॒ ता ते॒ ब्रह्म॑णा सू॒दयामि॑ ।
 चतु॑स्त्रि॒ंशद्-वा॒जिनो॑ दे॒वब॑न्धो-र्व॒ङ्क्री-र॑श्वस्य॒ स्वधि॑तिः॒ समे॑ति ।
 अ॒च्छिद्रा॑ गात्रा॒ वयु॑ना कृ॒णोत॑ परु॒ष्परु॑नुघु॒ष्या वि॑ शस्त ।
 ए॒कस्त्व॑ष्टु॒रश्व॑स्या वि॒शस्ता॑ द्वा य॒न्तारा॑ भव॒तस्तथ॑र्तुः ।
 या ते गात्रा॑णामृ॒तुथा॑ कृ॒णोमि॑ ता॒ता पि॒ण्डानां॑ प्र जु॒होम्य॑ग्नौ ।
 मा त्वा तपत् - [ ] 45

4.6.9.4

प्रि॒य आ॒त्माऽपि॒यन्तं॒ मा स्व॑धि॒तिस्त॒नुव॒ आ ति॑ष्ठि॒पत् ते ।
मा ते॑ गृ॒ध्नु-र॒विश॑स्ताऽति॒हाय॑ छि॒द्रा गा॒त्राण्य॑सि॒ना मि॒थू कः॑ ।
न वा उ॒वेत॑न्मि॒यसे॒ न रि॑ष्यसि दे॒वाꣳ इ॒देषि॑ प॒थिभिः॑ सु॒गेभिः॑ ।
हरी॑ ते यु॒ञ्जा पृ॑षती अ॒भूता॒मुपा॑स्थाद्-वा॒जी धु॒रि रा॑सभ॒स्य ।
सु॒गव्यं॑ नो वा॒जी स्व॑श्चि॒यं पु॒ꣳसः पु॒त्राꣳ उ॒त वि॑श्वा॒पुषꣳ र॒यिं ( ) ।
अ॒नागा॑स्त्वं नो अ॒दितिः॑ कृ॒णोतु॑ क्ष॒त्रं नो॒ अश्वो॑ वन॒ताꣳ
ह॒विष्मा॑न् । 46

(घा॒सिं - क॒शया॑ - तप॒द् - र॒यिं - न॒व च॑) (A9)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 9 Anuvaakams :-

(अ॒श्मन् - य इ॒मो - दे॒न - मा॒शुः - प्रा॒चीं - जी॒मूत॑स्य -
यद॑क्र॒न्दो - मा नो॑ मि॒त्रो - ये वा॒जिनं॑ - न॒व)

चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒श्मन् - म॒नो॒युजं - प्रा॒ची॒म॒नु - श॒र्म॒ यच्छ॒तु - ते॒षाम॒भि॒गूर्तिः॑
- षट्च॒त्वारि॒॑ंशत्)

First and Last Padam of Sixth Prasam of Kaandam 4 :-

(अ॒श्मन् - ह॒वि॒ष्मान्)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने , श्री महागणपतये नमः ,
श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट

संस्काराभिधानं

4.7.1.1

अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ स॒जोष॑से॒मा॒ वर्ध॑न्तु॒ वां गिरः॑ । ध्यु॒नैर्वा॑जे॒भिरा॑ ग॒तं ।
वा॒जश्च॑ मे॒ प्र॒सव॑श्च॒ मे प्र॒यति॑श्च॒ मे प्र॒सिति॑श्च॒ मे
धी॒तिश्च॑ मे॒ क्र॒तुश्च॑ मे॒ स्वर॑श्च॒ मे श्लो॒कश्च॑ मे
श्रा॒वश्च॑ मे॒ श्रु॒तिश्च॑ मे॒ ज्यो॒तिश्च॑ मे॒ सु॒वश्च॑ मे
प्रा॒णश्च॑ मे॒ ऽपान॑ – [ ] 1

4.7.1.2

–श्च॑ मे॒ व्या॒नश्च॑ मे॒ ऽसु॑श्च॒ मे चि॒त्तं च॑ म॒ आ॒धी॒तं च॑ मे॒ वाक्च॑ मे॒
म॒नश्च॑ मे॒ चक्षु॑श्च॒ मे श्रो॒त्रं च॑ मे॒ दक्ष॑श्च॒ मे ब॒लं च॑ म॒
ओ॒जश्च॑ मे॒ सह॑श्च॒ म आ॒युश्च॑ मे॒ ज॒रा च॑ म॒ आ॒त्मा च॑ मे॒

त॒नू॒श्च॒ मे॒ ( ) श॒र्म च॒ मे॒ व॒र्म च॒ मे॒ ऽङ्गा॒नि च॒ मे॒ ऽस्थानि॑ च॒ मे॒
प॒रू॒षि च॒ मे॒ शरी॑राणि च॒ मे॒ । 2

(अ॒पान॒ - स्त॒नू॒श्च॒ मे॒ - ऽष्टा॑दश च) (A1)

4.7.2.1

ज्यै॒ष्ठ्यं च॒ म॒ आधि॑पत्यं च॒ मे॒ म॒न्यु॒श्च॒ मे॒ भाम॑श्च॒ मे॒
ऽम॑श्च॒ मे॒ ऽभ॑श्च॒ मे॒ जे॒मा च॒ मे॒ महि॑मा च॒ मे॒ वरि॑मा च॒ मे॒
प्रथि॑मा च॒ मे॒ वर्॒ष्मा च॒ मे॒ द्राघु॑या च॒ मे॒ वृ॒द्धं च॒ मे॒
वृ॒द्धिश्च॒ मे॒ स॒त्यं च॒ मे॒ श्रद्धा॑ च॒ मे॒ जग॑च्च - [ ] 3

4.7.2.2

-मे॒ धनं॑ च॒ मे॒ व॒शश्च॒ मे॒ त्विषि॑श्च॒ मे॒ क्री॒डा च॒ मे॒
मोद॑श्च॒ मे॒ जा॒तं च॒ मे॒ जनि॑ष्यमाणं च॒ मे॒ सू॒क्तं च॒ मे॒
सुकृ॑तं च॒ मे॒ वि॒त्तं च॒ मे॒ वेद्यं॑ च॒ मे॒ भू॒तं च॒ मे॒ भवि॑ष्यच्च॒ मे॒
सु॒गं च॒ मे॒ सु॒पथं॑ च॒ म॒ ऋ॒द्धं च॒ म॒ ऋ॒द्धि ( ) च॒ मे॒ क्लृ॑प्तं च॒ मे॒
क्लृ॑प्तिश्च॒ मे॒ म॒तिश्च॒ मे॒ सु॒मतिश्च॒ मे॒ । 4

(जग॑च्च - ऋ॒द्धि - श्रु॑तुर्दश च) (A2)

4.7.3.1

शं॑ च॒ मे॒ म॒य॒श्च॑ मे॒ प्रि॒यं॑ च॒ मे॒ ऽनु॒काम॑श्च॒ मे॒ काम॑श्च॒ मे॒
सौ॒म॒न॒स॒श्च॑ मे॒ भ॒द्रं॑ च॒ मे॒ श्रे॒य॒श्च॑ मे॒ व॒स्य॑श्च॒ मे॒
य॒श॑श्च॒ मे॒ भ॒ग॒श्च॑ मे॒ द्र॒वि॒णं॑ च॒ मे॒ य॒न्ता॑ च॒ मे॒ ध॒र्ता॑ च॒ मे॒
क्षे॒म॑श्च॒ मे॒ धृ॒ति॑श्च॒ मे॒ वि॒श्वं॑ च॒ - [   ]   5

4.7.3.2

मे॒ मह॑श्च॒ मे॒ सँ॒वि॒च्च॑ मे॒ ज्ञा॒त्रं॑ च॒ मे॒ सू॒श्च॑ मे॒ प्र॒सू॑श्च॒ मे॒
सी॒रं॑ च॒ मे॒ ल॒य॑श्च॒ म॒ ऋ॒तं॑ च॒ मे॒ ऽमृ॑तं॒ च॒ मे॒ ऽय॒क्ष्मं॑ च॒ मे॒
ऽना॒म॒य॒च्च॑ मे॒ जी॒वा॒तु॑श्च॒ मे॒ दी॒र्घा॒यु॒त्वं॑ च॒ मे॒ ऽन॒मि॒त्रं॑ च॒ मे॒
ऽभ॒यं॑ च॒ मे॒ सु॒गं॑ च॒ मे॒ श॒य॒नं॑ (   ) च॒ मे॒ सू॒षा॑ च॒ मे॒ सु॒दि॒नं॑ च॒ मे॒ । 6
(वि॒श्वं॑ च॒ - श॒य॒न - म॒ष्टौ॑ च॒) (A3)

4.7.4.1

ऊ॒र्क्च॑ मे॒ सू॒नृ॒ता॑ च॒ मे॒ प॒य॑श्च॒ मे॒ र॒स॑श्च॒ मे॒ घृ॒तं॑ च॒ मे॒ म॒धु॑ च॒ मे॒
स॒ग्धि॑श्च॒ मे॒ स॒पी॒ति॑श्च॒ मे॒ कृ॒षि॑श्च॒ मे॒ वृ॒ष्टि॑श्च॒ मे॒ जै॒त्रं॑ च॒ म॒ औ॒द्भि॑ध्यं

च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च - [ ] 7

4.7.4.2

मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे
ऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मे ऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे
यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे
गोधूमाश्च मे मसुरा- ( ) -श्च मे प्रियंगवश्च मे ऽणवश्च मे
श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे । 8

(विभु च - मसुरा - श्वतुर्दश च) (A4)

4.7.5.1

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे
वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मे ज्यश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे
श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म आपश्च मेवीरुधश्च म
ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च -[ ] 9

4.7.5.2

मे ऽकृष्टपच्यं च मे ग्रांयाश्च मे पशव आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां

ॐ॒ वित्तं॑ च॒ मे॒ वित्ति॑श्च॒ मे॒ भूतं॑ च॒ मे॒ भूति॑श्च॒ मे॒ वसु॑ च॒ मे॒ वस॒तिश्च॑ मे॒
कर्म॑ च॒ मे॒ शक्ति॑श्च॒ मेऽर्थ॑श्च॒ म॒ ए॒मश्च॑ म॒ इति॑श्च॒ मे॒ गति॑श्च॒ मे॒ । 10

(कृ॒ष्टप॑च्यं॒ चा - ऽष्टा॑च॒त्वारि॒॑शच्च॑) (A5)

4.7.6.1

अ॒ग्निश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ सोम॑श्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
स॒विता॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ सर॑स्वती च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
पू॒षा च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ बृ॒हस्प॑तिश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
मि॒त्रश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ वरु॑णश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ त्व॒ष्टा च॑ - [ ] 11

4.7.6.2

म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ धा॒ता च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
वि॒ष्णुश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ ऽश्वि॑नौ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
म॒रुत॑श्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ वि॒श्वे च॑ मे॒ दे॒वा इन्द्र॑श्च॒ मे॒
पृ॒थि॒वी च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ ऽन्तरि॑क्षं च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
द्यौश्च॑ म॒ ( ) इन्द्र॑श्च॒ मे॒ दि॒शश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒
मू॒र्द्धा च॑ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ प्र॒जाप॑तिश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च॒ मे॒ । 12

(त्वष्टा च - द्यौश्च म एकविंशतिश्च) (A6)

4.7.7.1

अ॒शुश्च॑ मे॒ रश्मि॑श्च मे॒ ऽदा॑भ्यश्च मे॒ ऽधि॑पतिश्च म
उपा॒शुश्च॑ मे॒ ऽन्तर्या॑मश्च म ऐ॒न्द्रवा॑यवश्च मे
मै॒त्राव॑रुणश्च म आ॒श्विन॑श्च मे॒ प्रति॑प्र॒स्थान॑श्च मे शु॒क्रश्च॑ मे
म॒न्थी च॑ म आ॒ग्रय॑णश्च मे॒ वैश्व॑दे॒वश्च॑ मे ध्रु॒वश्च॑ मे
वै॒श्वान॑रश्च म ऋ॒तुग्र॑हाश्च [ ] 13

4.7.7.2

मे॒ ऽति॑ग्रा॒ह्याश्च॑ म ऐ॒न्द्राग्न॑श्च मे॒ वैश्व॑दे॒वश्च॑ मे
मरु॒त्वती॑याश्च मे॒ माहे॑न्द्रश्च म आ॒दित्य॑श्च मे॒ सावि॑त्रश्च मे
सा॒रस्व॑तश्च मे॒ पौष्ण॑श्च मे॒ पाली॑वतश्च मे॒ हारि॑योज॒नश्च॑ मे । 14

(ऋ॒तुग्र॑हाश्च - चतु॑स्त्रिं॒शच्च॑) (A7)

4.7.8.1

इ॒ध्मश्च॑ मे॒ बर्हि॑श्च मे॒ वेदि॑श्च मे॒ धिष्णि॑याश्च मे

सु॒चश्च॑ मे॒ च॒म॒साश्च॑ मे॒ ग्रा॒वा॒णश्च॑ मे॒ स्वर॑वश्च॒ म
उ॒पर॑वाश्च॒ मे॒ ऽधि॑षवणे॒ च॒ मे॒ द्रो॑णकलशश्च॒ मे
वा॒य॒व्या॒नि च॑ मे॒ पू॒त॒भृ॒च्च॑ म॒ आ॒ध॒व॒नी॒यश्च॑ म॒ आ॒ग्नी॑ध्रं च॒ मे
ह॒वि॒र्धा॒नं च॑ मे॒ गृ॒हाश्च॑ ( ) मे॒ स॒दश्च॑ मे॒ पु॒रो॒डा॒शाश्च॑ मे
प॒च॒ताश्च॑ मे॒ ऽव॑भृथश्च॒ मे॒ स्व॒गा॒का॒रश्च॑ मे । 15

(गृ॒हाश्च॑ – षोड॑श च) (A8)

4.7.9.1

अ॒ग्निश्च॑ मे॒ घ॒र्मश्च॑ मे॒ ऽर्क॑श्च॒ मे॒ सूर्य॑श्च॒ मे
प्रा॒णश्च॑ मे॒ ऽश्व॑मेधश्च॒ मे॒ पृ॒थि॒वी च॑ मे॒ ऽदि॑तिश्च॒ मे
दि॑तिश्च॒ मे॒ द्यौश्च॑ मे॒ श॒क्व॒री॒रङ्गु॒लयो॑ दि॒शश्च॑ मे
य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒न्ता- मृ॒क्च॑ मे॒ सा॒म च॑ मे॒ स्तो॒मश्च॑ मे
य॒जुश्च॑ मे॒ दी॒क्षा ( ) च॑ मे॒ तप॑श्च॒ म॒ ऋ॒तुश्च॑ मे॒ व्र॒तं च॑ मे
ऽहो॒रा॒त्रयो॑ वृ॒ष्ट्या॑ बृ॒ह॒द्र॒थ॒न्त॒रे च॑ मे॒ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पे॒तां । 16

(दी॒क्षाऽ- षा॑दश च) (A9)

4.7.10.1

ग॒र्भाश्च॑ मे॒ व॒थ्साश्च॑ मे॒ त्र्य॒विश्च॑ मे॒ त्र्य॒वी च॑ मे॒ दि॒त्य॒वाट् च॑ मे॒
दि॒त्यौही॑ च॒ मे॒ प॒ञ्चा॒विश्च॑ मे॒ प॒ञ्चा॒वी च॑ मे॒ त्रि॒व॒थ्सश्च॑ मे॒ त्रि॒व॒थ्सा
च॑ मे॒ तु॒र्य॒वाट् च॑ मे॒ तु॒र्यौही॑ च॒ मे॒ प॒ष्ठ॒वाट् च॑ मे॒ प॒ष्ठौही॑ च॒ म॒ उ॒क्षा
च॑ मे॒ व॒शा च॑ म॒ ऋ॒षभ॑श्च॒ - [ ] 17

4.7.10.2

मे॒ वे॒ह॒च्च॑ मे॒ ऽन॒ड्वां च॑ मे॒ धे॒नुश्च॑ म॒ आ॒यु॒र्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ प्रा॒णो
य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पता॑-म॒पानो॑ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ व्या॒नो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑
चक्षु॑-र्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पता॑ श्रो॒त्रं य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ म॒नो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ वाग्
य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पता॑-मा॒त्मा य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पतां॑ । 18

(ऋषभश्च - चत्वारिंशच्च) (A10)

4.7.11.1

एका॑ च॒ मे॒ ति॒स्रश्च॑ मे॒ प॒ञ्च च॑ मे॒ स॒प्त च॑ मे॒
न॒व च॑ म॒ ए॒का॒दश॑ च॒ मे॒ त्रयो॑दश॒ च॑ मे॒ प॒ञ्चद॑श॒ च॑ मे॒
स॒प्तद॑श॒ च॑ मे॒ न॒वद॑श॒ च॑ म॒ एक॑विंशतिश्च॒ मे॒
त्रयो॑विंशतिश्च॒ मे॒ प॒ञ्चविं॑शतिश्च॒ मे॒ स॒प्तविं॑शतिश्च॒ मे॒

न॒ववि॑ञ्शतिश्च॒ म॒ एक॑त्रि॒ञ्शच्च॒ मे॒ त्रय॑स्त्रि॒ञ्शच्च॒- [ ] 19

4.7.11.2

मे॒ चत॑स्रश्च॒ मे॒ ऽष्टौ॑ च॒ मे॒ द्वाद॑श च॒ मे॒
षोड॑श च॒ मे॒ वि॒ञ्शति॑श्च॒ मे॒ चतु॑र्वि॒ञ्शति॑श्च॒ मे॒
ऽष्टा॑वि॒ञ्शति॑श्च॒ मे॒ द्वा॒त्रि॒ञ्शच्च॒ मे॒ षट्-त्रि॑ञ्शच्च॒ मे॒
चत्वा॑रि॒ञ्शच्च॒ मे॒ चतु॑श्चत्वा॒रि॒ञ्शच्च॒ मे॒ ऽष्टा॑चत्वा॒रि॒ञ्शच्च॒ मे॒
वा॒जश्च॒ प्र॒स॒वश्चा॒-पि॒जश्च॒ क्र॒तुश्च॒ सु॒वश्च॒ मूर्धा॑ च॒
व्य॒ङ्गि॒जय॑श्चा॒- ( ) -न्त्या॑य॒नश्चा॒- न्त्य॑श्च॒ भौ॒वन॑श्च॒
भु॒वन॑श्चा॒-धि॒पति॑श्च । 20

(त्रय॑स्त्रि॒ञ्शच्च॒ - व्य॒ङ्गि॒जय॑ - एका॑दश च) (A11)

4.7.12.1

वा॒जो॑ नः॒ सप्त॑ प्र॒दिश॑श्च॒ तस्रो॑ वा॒ परा॑वतः ।
वा॒जो॑ नो॒ विश्वे॑र्दे॒वै-र्ध॑नसा॒तावि॑हावतु ।
वि॒श्वे॑ अ॒द्य म॒रुतो॑ वि॒श्वे॑ ऊ॒ती वि॒श्वे॑ भ॒वन्त्व॒ग्नयः॑ स॒मि॒द्धाः॑ ।

वि॒श्वे॑ नो दे॒वा अव॒साऽऽ ग॑मन्तु वि॒श्वम॑स्तु द्र॒वि॒णं वा॑जो अ॒स्मे ।
वा॒जस्य॑ प्र॒स॒वं दे॒वा रथै॑र्याता हिर॒ण्य॒यैः॑ ।
अ॒ग्निरि॑न्द्रो बृ॒हस्प॑तिर्म॒रुतः॑ सोम॒पी॒तये॑ ।
वा॒जैवा॑जे ऽव॒त वा॑जिनो नो ध॒नेषु॑ – [ ] 21

4.7.12.2

वि॒प्रा अ॒मृता॑ ऋ॒तज्ञाः॑ ।
अ॒स्य म॑ध्वः पि॒बत॑ मा॒दय॑ध्वं तृ॒प्ता या॑त प॒थिभि॑र्दे॒वयानैः॑ ।
वा॒जः पु॒रस्ता॑दु॒त म॑ध्यतो नो वा॒जो दे॒वा ऋ॒तुभिः॑ क॒ल्पया॑ति ।
वा॒जस्य॑ हि प्र॒स॒वो नन्न॑मीति वि॒श्वा आ॒शा वा॑जप॒तिर्भ॑वेयं ।
प॒यः पृ॒थि॒व्यां प॒य ओष॑धीषु प॒यो दि॒व्यन्त॑रि॒क्षे प॒यो धां॑ ।
प॒यस्व॑तीः प्र॒दि॒शः स॑न्तु म॒ह्यं॑ ।
सं मा॑ सृ॒जामि॑ प॒यसा॑ घृ॒तेन॑ सं मा॑ सृ॒जाम्य॑प – [ ] 22

4.7.12.3

ओष॑धीभिः । सोऽ॒हं वा॑जं स॒नेय॑म॒ग्ने ।
न॒क्तोषा॑सा स॒मन॑सा वि॒रूपे॑ धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑कं स॒मी॒ची ।

द्या॒वा क्षा॒मा रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॒रयन्॑ द्र॒वि॒णो॒दाः ।

स॒मु॒द्रो॒ऽसि॒ नभ॑स्वा॒ना॒र्द्र॒दानुः॑ शं॒भूर्म॑यो॒भूर॑भि मा वा॒हि स्वा॒हा

मा॒रुतो॑ऽसि म॒रुतां॑ ग॒णः शं॒भूर्म॑यो॒भूर॑भि मा वा॒हि स्वा॒हा

ऽव॒स्युर॑सि दु॒वस्वा॒ञ्छं॒भूर्म॑यो॒भूर॑भि मा ( ) वा॒हि स्वा॒हा ॥ 23

(ध॒ने - ष्व॒पो - दु॒वस्वा॒ञ्छं॒भूर्म॑यो॒भूर॑भि मा - द्वे च॑) (A12)

4.7.13.1

अ॒ग्निं य॑न॒ज्मि श॑वसा घृ॒तेन॑ दि॒व्यं सु॑पर्णं व॒यसा॑ बृ॒हन्तं॑ ।

तेन॑ व॒यं प॑तेम ब्र॒ध्नस्य॑ वि॒ष्टपं॑ सु॒वो रु॒हाणा॑ अधि॒ नाक॑ उत्त॒मे ।

इ॒मौ ते॑ प॒क्षाव॑जरौ प॒तत्रि॑णो या॒भ्या र॒क्षा - स्य॑प॒ह - स्य॑ग्ने ।

ता॒भ्यां प॑तेम सु॒कृता॑मु॒ लोकं॑ य॒त्र ऋ॑षयः प्रथ॒मजा॑ ये पु॒राणाः॑ ।

चि॒द॒सि स॒मु॒द्रयो॑नि॒रिन्दु॑र्दक्षः श्ये॒न ऋ॒तावा॑ ।

हि॒रण्य॑पक्षः शकु॒नो भु॒रण्यु॑ - र्म॒हान्थ॑ स॒धस्थे॑ ध्रु॒व - [ ] 24

4.7.13.2

आ निष॑त्तः ।

नम॑स्ते अस्तु मा मा हि॒ंसी॒र्विश्व॑स्य मूर्ध॒न्नधि॑ तिष्ठ॒सि श्रि॒तः ।

समु॒द्रे ते हृ॒दय॑-मन्तरा॒यु-र्द्या॒वापृ॒थिवी॑ भुव॒नेष्वर्पि॑ते ।
उ॒द्नो द॑त्तो॒दधिं॑ भि॒न्त दि॒वः प॒र्जन्या॑दन्तरि॒क्षात् पृ॒थिव्या॑स्ततो॒ नो
वृ॒ष्ट्या॑वत । दि॒वो मूर्धा॑ऽसि पृ॒थिव्या॑ नाभि॒रूर्गपा॑मोष॒धीनां॑ ।
वि॒श्वायुः॑ शर्म॒ सप्र॑था नम॒स्पथे॑ । येन॒र्षय॑स्तपसा॒ सत्र॑ - [ ] 25

4.7.13.3

मा॒सते॑न्धा॒ना अ॒ग्निं सु॒वरा॑भरन्तः ।
तस्मि॒न्नहं॑ नि द॒धे नाके॑ अ॒ग्निमे॒तं य॑माहु॒र्मन॑व स्ती॒र्णब॑र्हिषं ।
तं प॒त्नीभि॑रनु गच्छेम दे॒वाः पु॒त्रैर्भ्रा॑तृभि॒रुत॑ वा हि॒रण्यैः॑ ।
नाकं॑ गृ॒ह्णा॒नाः सु॒कृत॑स्य लो॒के तृ॒तीये॑ पृ॒ष्ठे अ॒धि रो॒चने॑ दि॒वः ।
आ व॒चो म॒ध्य-म॒रुह॑द्-भु॒रण्यु॒रय॑-म॒ग्निः स॒त्पति॑श्चे॒कितानः॑ ।
पृ॒ष्ठे पृ॒थिव्या॑ नि॒हितो॑ द॒विद्यु॑तदध॒स्पदं॑ कृ॒णुते॑ - [ ] 26

4.7.13.4

ये पृ॒तन्य॑वः ।
अ॒यम॒ग्निर्वी॑रत॒मो व॒योधाः॑ स॒हस्रि॑यो दी॒प्यता॑मप्र॒युच्छ॑न् ।
वि॒भ्राज॑मानः स॒रिर॑स्य म॒ध्य उप॑ प्र यात दि॒व्यानि॑ धाम ।

सं प्र च्यवध्वमनु सं प्र याताग्ने पथो देवयानान् कृणुध्वं ।
अस्मिन्त् सधस्थे अद्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ।
येना सहस्रं वहसि येनाग्ने सर्ववेदसं ।
तेनेमं यज्ञं नो वह देवयानो य - [ ] 27

4.7.13.5

उत्तमः ।

उद्-बुध्यस्वाग्ने प्रति जागृह्येन मिष्टापूर्ते सꣳ सृजेथामयं च ।
पुनः कृण्वꣳस्त्वा पितरं युवान-मन्वाताꣳसीत् त्वयि तन्तुमेतं ।
अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।
तं जानन्नग्न आ रोहाथा नो वर्धया रयिं । 28

(ध्रुवः - सत्रं - कृणुते - यः - सप्तत्रिंशच्च) (A13)

4.7.14.1

ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धाना स्तनुवं पुषेम ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्र स्त्वया-ऽदध्यक्षेण पृतना जयेम ।
मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रावन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।

म॒मान्तरि॑क्ष मु॒रु गो॒पम॑स्तु म॒ह्यं वा॑तः पव॒तां का॑मे अ॒स्मिन् ।
मयि॑ दे॒वा द्र॑विण॒ माय॑जन्तां म॒य्या शी॑रस्तु मयि॑ दे॒वहू॑तिः ।
दै॒व्या हो॑तारा वनिषन्त - [ ] 29

4.7.14.2

पूर्वे ऽरि॑ष्टाः स्याम त॒नुवा सु॒वीराः॑ ।
म॒ह्यं य॑जन्तु मम॒ यानि॑ ह॒व्याऽऽकू॑तिः स॒त्या मन॑सो मे अस्तु ।
ए॒नो मा॒निगां॑ क॒तम॑च्च॒नाहं॑ वि॒श्वे दे॒वासो॑ अधि॒वोच॑ ता मे ।
दे॒वीः ष॒डुर्वी॑रु॒रुणः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वा स इ॒ह वी॑रयद्ध्वं ।
माहा॑स्महि प्र॒जया॒ मा त॒नूभि॒र्मा र॑धाम द्विष॒ते सो॑म राजन् ।
अ॒ग्निर्म॒न्युं प्र॑ति॒नुदन् पु॒रस्ता॑ - [ ] 30

4.7.14.3

द॒दब्धो॑ गो॒पाः परि॑पाहि न॒स्त्वं ।
प्र॒त्यञ्चो॑ यन्तु नि॒गुतः॑ पु॒नस्ते॑ ऽमै॒षां चि॒त्तं प्र॑बु॒धा वि॒नेश॑त् ।
धा॒ता धा॒तृणां॑ भु॒वन॑स्य यस्पति॑ दे॒वः स॒वितार॑मभि मा॒तिषा॑हं ।
इ॒मं य॑ज्ञ म॒श्विनो॒भा बृ॒हस्प॑ति॒ दे॒वाः पा॑न्तु यज॒मानन् न्य॒र्थात् ।

उ॒रु॒व्य॒चा॒ नो॒ म॒हि॒षः॑ श॒र्म य॒ꣳ स॒द॒स्मिन् ह॒वे पु॒रु॒हू॒तः पु॒रु॒क्षु ।

स नः॑ प्र॒जायै॑ ह॒र्यश्च॑ मृ॒डये॒न्द्र मा - [ ] 31

4.7.14.4

नो॑ री॒रिषो॑ मा॒ परा॑ दाः ।

ये नः॑ स॒प॒त्ना अ॒प॒ते भ॑व॒न्त्वि॒न्द्रा-ग्नि॑भ्याम॒व बा॑धामहे॒ तान् ।

व॒स॒वो रु॒द्रा आ॒दि॒त्या उ॒परि॑ स्पर्शं॒ मो॒ग्रं चे॒त्ता॒र॒म॒धि रा॒ज॒म॒क्र॒न् ।

अ॒र्वा॒ञ्च मि॒न्द्र॒म॒मु॒तो ह॒वाम॑हे॒ यो गो॒जिद्-ध॒न-जि॒दश्च॑-जि॒द्यः ।

इ॒म॒न्नो य॒ज्ञं वि॒ह॒वे जु॒ष॒स्वा॒स्य कु॒र्मो ह॒रि॒वो मे॒दि॒नं त्वा । 32

(व॒नि॒ष॒न्त - पु॒र॒स्तान् - मा - त्रि॒च॒त्वा॒रि॒ꣳश॒च्च) (A14)

4.7.15.1

अ॒ग्ने॒र्म॒न्वे प्र॑थ॒म॒स्य प्र॑चे॒त॒सो यं पा॒ञ्च॒ज॒न्यं ब॒हवः॑ स॒मि॒न्ध॒ते ।

वि॒श्व॒स्यां वि॒शि प्र॑वि॒वि॒शि॒वाꣳ स॒मी॒म॒हे स नो॑ मु॒ञ्च॒त्वꣳ ह॒सः ।

य॒स्ये॒दं प्रा॒ण॒न्नि॒मि॒षद् य॒दे॒ज॒ति य॒स्य जा॒तं ज॒न॒मा॒नं च॑ के॒वलं ।

स्तौ॒म्य॒ग्निं ना॒थि॒तो जो॑ह॒वी॒मि स नो॑ मु॒ञ्च॒त्वꣳ ह॒सः ।

इ॒न्द्र॒स्य म॒न्ये प्र॑थ॒म॒स्य प्र॑चे॒त॒सो वृ॒त्र॒घ्नः स्तो॒मा उप॑ मा॒मु॒पा॒गुः ।

यो दा॒शु॒षः सु॒कृ॒तो ह॒व॒मु॒प ग॒न्ता - [ ] 33

4.7.15.2

स नो॑ मु॒ञ्च॒त्व॒ ह॒सः ।
यः सं॒ग्रा॒मं न॑यति सँ व॒शी यु॒धे यः पु॒ष्टा॒नि स॒सृ॒जति॑ त्रया॒णि ।
स्तौमी॑न्द्रं नाथि॒तो जो॑हवीमि स नो॑ मु॒ञ्च॒त्व॒ ह॒सः ।
म॒न्वे वां॑ मि॒त्रा व॒रु॒णा त॒स्य वि॒त्त॒ स॒त्यौज॑सा दृ॒ह॒णा यं नु॒देथे॑ ।
या रा॒जा॒न॒ सर॑थं या॒थ उ॒ग्रा ता नो॑ मु॒ञ्च॒त॒मा॒ग॒सः ।
यो वा॒ रथ॑ ऋ॒जुर॑श्मिः स॒त्यध॑र्मा मिथु॒श्चर॑न्त-मु॒पया॑ति दू॒षय॑न् ।
स्तौमि॑ - [ ] 34

4.7.15.3

मि॒त्राव॑रुणा नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो॑ मु॒ञ्च॒त॒मा॒ग॒सः ।
वा॒योः स॒वि॒तु वि॒दथा॑नि म॒न्महे॑ यावा॑त्म॒न्वद्-बि॑भृ॒तो यौ च॑ र॒क्षतः॑ ।
यौ वि॒श्वस्य॑ परि॒भू ब॑भूवतुस्तौ नो॑ मु॒ञ्च॒त॒मा॒ग॒सः ।
उ॒प श्रे॑ष्ठान आ॒शिषो॑ दे॒वयो॑र्ध॒र्मे अ॒स्थिर॑न् ।

स्तौ॑मि वा॒युं स॒वि॒तारं॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ तौ नो॑ मुञ्चत॒माग॑सः ।
रथी॑तमौ रथी॒नाम॑ह ऊ॒तये॑ शु॒भं ग॑मि॒ष्ठौ सु॒यमे॑-भि॒रश्वैः॑ ।
ययो॑ -[ ] 35

4.7.15.4

-वां॑ दे॒वौ दे॒वेष्व॑-नि॒शित॑-मो॒जस्तौ॑ नो॒ मुञ्चत॑मा॒गसः॑ ।
यद॑यातं॒ वँह॑तुं सूर्या॒या-स्त्रि॑च॒क्रेण॑ स॒ं सद॑मिच्छ॒मानौ॑ ।
स्तौ॑मि दे॒वा व॒श्विनौ॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ तौ नो॑ मुञ्चत॒माग॑सः ।
मरु॑तां म॒न्वे अ॒धिनो॑ ब्रुवन्तु॒ प्रेमां॑ वा॒चं वि॒श्वा म॑वन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॑वे सु॒यमा॑नू॒तये॑ ते नो॒ मुञ्च॑न्त्वे॒नसः॑ ।
ति॒ग्ममा॑यु॒धं वी॑डि॒तं सह॑स्वद् दि॒व्यं श॒र्द्धः - [ ] 36

4.7.15.5

पृ॒तना॑सु जि॒ष्णु ।
स्तौ॑मि दे॒वान् मरु॑तो॒ नाथि॒तो जो॑हवीमि॒ ते नो॑ मुञ्च॑न्त्वे॒नसः॑ ।
दे॒वानां॑ म॒न्वे अ॒धि नो॑ ब्रुवन्तु॒ प्रेमां॑ वा॒चं वि॒श्वा म॑वन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॑वे सु॒यमा॑नू॒तये॑ ते नो॒ मुञ्च॑न्त्वे॒नसः॑ ।

यदि॒दं मा॒ऽभि॒शो॒चति॒ पौ॒रु॒षे॒येण॒ दै॒व्येन॑ ।

स्तौ॒मि वि॒श्वा॒न् दे॒वान् ना॒थि॒तो जो॒हवी॑मि ते नो॒ मुञ्च॑न्त्वे॒नसः॑

अनु॑नो॒ऽद्यानु॑मति॒ > [१], रन्वि॑ - [ ] 37

4.7.15.6

दनु॑मते॒ त्वं > [२], वै॒श्वा॒नरो॑ न॒ ऊ॒त्या > [३], पृ॒ष्ठो दि॒वि > [४] ।

ये अ॒प्र॒थेता॒-म॒मि॒तेभि॒रो॒जो॒भि र्ये॑ प्र॒ति॒ष्ठे अ॒भ॒वतां॑ व॒सूनां॑ ।

स्तौ॒मि द्या॒वा पृ॒थि॒वी ना॒थि॒तो जो॒हवी॑मि ते नो॒ मुञ्च॑तम॒ हसः॑ ।

उ॒र्वी रो॒दसी॑ व॒रिवः॑ कृ॒णोतं॑ क्षे॒त्रस्य॑ प॒त्नी अ॒धि नो॑ ब्रूयातं ।

स्तौ॒मि द्या॒वा पृ॒थि॒वी ना॒थि॒तो जो॒हवी॑मि ते नो॒ मुञ्च॑तम॒ हसः॑ ।

यत् ते॒ वयं॑ पु॒रु॒षत्रा॑ य॒वि॒ष्ठा वि॒द्वा ऽस॑श्च॒कृ॒मा क॒च्च ना॑ - [ ] 38

4.7.15.7

ऽऽ*गः॑ । कृ॒धी स्व॑स्मा॒ अदि॑ते॒रना॑गा॒ व्येना॑ ऽसि॒ शिश्र॑थो॒ विष्व॑ग॒ग्ने ।

यथा॑ ह॒ तद् व॑सवो॒ गौर्यं॑ चि॒त् प॒दि॒षिता॑ म॒मुञ्च॑ता॒ यज॑त्राः ।

ए॒वा त्व॑म॒स्मत् प्र॑मुञ्चा॒ व्य॒हः प्रा॑तार्य॒ग्ने प्र॑तरा॒न्न आयुः॑ । 39

(गन्ता॑ - दू॒षय॑न्थ् स्तौ॒मि - ययोः॑ - श॒ब्दो॒ऽ - नु॑म॒तिरनु॑ - च॒न

- चतुस्त्रिंशच्च) (A15)

Special Korvai for Anuvaakam A-15

(अग्ने॑र्मन्वे॒ - यस्ये॑द- मिन्द्र॑स्य - यः॑ सं॒ ग्राम॑मिन्द्र॒ - स नो॑
मुञ्च॑त्व॒ हसः॑ । मन्वे॑ वान्ता॒ नो मुञ्च॑तमागसः ।
यो वां॑ - वायो॑- रूप॑ - रथी॑तमौ - यदया॑त-मश्चि॑नौ - तौ नो॑
मुञ्च॑तमागसः । मरु॑तान्- तिग्मं॑ - मरु॑तो - दे॒वानां॑ - यदि॑दं
विश्वा॑न् - ते नो॑ मुञ्च॑न्त्वेनसः । अनु॑ न - उर्वी॑ - द्यावा॑पृथि॒वी
- ते नो॑ मुञ्च॑तम॒हसो॑ यत्तै॑ । च॒तुर॒ हसः॑ षा॒डाग॑सश्चतुरे॑नसो
द्वि॒र॒हसः॑ ।

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 15 Anuvaakams :-

अग्ना॑विष्णू - ज्यैष्ठ्य॑ - शञ्चो॑ - कर्चा॑ - ऽश्मा॑ चा - ग्निश्चा॑-
ऽशु॑ - श्वे॒द्धम॑श्चा -ऽग्निश्च॑ घ॒र्मा - गर्भा॑ - श्वै॒का च॑ - वाजो॑ नो
- अ॒ग्निं यु॑नज्मि - ममा॑ऽग्ने - अग्ने॑र्मन्वे - पञ्च॑दश ।

चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ – अ॒ग्नि॒श्च॒ – वा॒जो॒ नो॒ – अ॒द॒ब्धो॒ गो॒पा –
न॒व॒त्रि॒ंश॒त्)

First and Last Padam of Seventh Prasnam of Kandam 4:-

(अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ – प्र॒त॒रान्न॒ आयुः॑)

Kaanda Korvai with starting Padams of 7 Prasanas of Kandam 4:-

(यु॒ञ्जानो॑ – वि॒ष्णो॑ – र॒पा – र॒श्मि॑ – र्न॒मो – ऽश्म॑ –
अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ – स॒प्त)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति चतुर्थ काण्डं ॥

4.7.1 Appendix

4.7.15.5 – अनु॑नोऽद्या॑नुमति॑ > ¹, रन्वि॑दनुमते॑ त्वं > ²

अनु॑ नोऽद्या॑नुमति॑र्यज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।

अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भवतां दा॒शुषे॑ मयः ॥

अन्वि॑दनुमते॑ त्वं म॒न्यासै॑ शञ्चनः कृ॒धि ।

क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र॒ण आयू॑षि तारिषः ॥

(Appearing in TS 3.3.11.3 and 3.3.11.4)

4.7.15.6 – वै॒श्वान॑रो न ऊ॒त्या > ³, पृ॒ष्टो दि॒वि > ⁴

वै॒श्वान॑रो न ऊ॒त्या ऽऽ प्र या॑तु प॒राव॑तः । अ॒ग्निरु॒क्थेन॑ वा॒हसा॑ ॥

पृ॒ष्टो दि॒वि पृ॒ष्टो अ॒ग्निः पृ॒थिव्यां॑ पृ॒ष्टो वि॒श्वा ओष॑धीरा वि॒वेश॑ ।

वै॒श्वान॑रः स॒हसा॑ पृ॒ष्टो अ॒ग्निः स॒नो दि॒वा स रि॒षः पा॑तु न॒क्तं ॥

(Appearing in TS 1.5.11.1 and 1.5.11.2)

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 4

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	46	2293
Prasna 2	11	48	2498
Prasna 3	13	36	1844
Prasna 4	12	37	1887
Prasna 5	11	27	1234
Prasna 6	9	46	2331
Prasna 7	15	39	2008
Total	82	279	14095